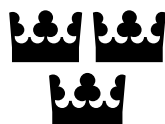

Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering

13

Förslag till statens budget för 2018

Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering

Innehållsförteckning

Tabellförteckning.....	5
Diagramförteckning	7
1 Förslag till riksdagsbeslut	9
2 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering.....	11
2.1 Omfattning.....	11
2.2 Utgiftsutveckling	11
2.3 Mål för utgiftsområdet.....	12
3 Nyanlända invandrares etablering	13
3.1 Omfattning.....	13
3.2 Utgiftsutveckling	13
3.3 Mål för utgiftsområdet.....	14
3.4 Resultatredovisning.....	14
3.4.1 Sammanfattning av bilaga 1	14
3.4.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	16
3.4.3 Resultat.....	17
3.4.4 Analys och slutsatser	32
3.5 Politikens inriktning	35
3.6 Budgetförslag.....	40
3.6.1 1:1 Etableringsåtgärder	40
3.6.2 1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande	41
3.6.3 1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	42
3.6.4 1:4 Hemutrustningslån.....	43
4 Diskriminering.....	45
4.1 Omfattning.....	45
4.2 Utgiftsutveckling	45
4.3 Mål.....	46
4.4 Resultatredovisning.....	46
4.4.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	46
4.4.2 Resultat.....	46
4.5 Analys och slutsatser	52
4.6 Politikens inriktning	53
4.7 Budgetförslag.....	54

	4.7.1	2:1 Diskrimineringsombudsmannen	54
	4.7.2	2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	55
5		Jämställdhet	57
	5.1	Omfattning	57
	5.2	Utgiftsutveckling	57
	5.3	Mål för jämställdhetspolitiken	58
	5.4	Resultatredovisning	58
	5.4.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	58
	5.4.2	Resultat	59
	5.4.3	Analys och slutsatser	74
	5.5	Politikens inriktning	75
	5.6	Budgetförslag	82
	5.6.1	3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder	82
	5.6.2	3:2 Jämställdhetsmyndigheten	83
	5.6.3	3:3 Bidrag för kvinnors organisering	84
6		Åtgärder mot segregation	87
	6.1	Omfattning	87
	6.2	Utgiftsutveckling	87
	6.3	Mål	88
	6.4	Resultatredovisning	88
	6.4.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	88
	6.4.2	Resultat	88
	6.5	Analys och slutsatser	91
	6.6	Politikens inriktning	92
	6.7	Budgetförslag	95
	6.7.1	4:1 Åtgärder mot segregation	95
	6.7.2	4:2 Delegationen mot segregation	96
Bilaga 1		Resultatredovisning för integration	

Tabellförteckning

Tabell 1.1	Anslagsbelopp	9
Tabell 1.2	Beställningsbemyndiganden	9
Tabell 2.1	Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering	11
Tabell 2.2	Härledning av ramnivån 2018–2020. Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering	12
Tabell 2.3	Ramnivån 2018 realekonomiskt fördelad Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering	12
Tabell 3.1	Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 13 Nyanlända invandrades etablering	13
Tabell 3.2	Auktorisation av tolkar	17
Tabell 3.3	Antalet nyanlända mottagna i en kommun	20
Tabell 3.4	Mottagandet av nyanlända fördelat på län	21
Tabell 3.5	Utbetalda ersättningar för flyktingmottagande	24
Tabell 3.6	Antal personer som har anvisats plats för bosättning av Arbetsförmedlingen	26
Tabell 3.7	Utbildningsnivå bland deltagarna i etableringsuppdraget	29
Tabell 3.8	Status 90 dagar efter avslutad etableringsplan	30
Tabell 3.9	Beviljade hemutrustningslån	32
Tabell 3.10	Anslagsutveckling 1:1 Etableringsåtgärder	40
Tabell 3.11	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:1 Etableringsåtgärder	40
Tabell 3.12	Anslagsutveckling 1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande ...	40
Tabell 3.13	Prognos för antalet kommunmottagna 2017–2020	41
Tabell 3.14	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande	42
Tabell 3.15	Anslagsutveckling 1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	42
Tabell 3.16	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	43
Tabell 3.17	Anslagsutveckling 1:4 Hemutrustningslån	43
Tabell 3.18	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:4 Hemutrustningslån	43
Tabell 4.1	Utgiftsutveckling inom området Diskriminering	45
Tabell 4.2	Antalet inkomna anmälningar om diskriminering till DO fördelade på kön 2014–2016	47
Tabell 4.3	Antalet anmälningar till DO per diskrimineringsgrund och missgynnande i samband med föräldraledighet till DO 2014–2016	48
Tabell 4.4	Anslagsutveckling 2:1 Diskrimineringsombudsmannen	54
Tabell 4.5	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 2:1 Diskrimineringsombudsmannen	54
Tabell 4.6	Anslagsutveckling 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m. ..	55
Tabell 4.7	Beställningsbemyndigande för anslaget 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	55

Tabell 4.8	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.....	55
Tabell 5.1	Utgiftsutveckling inom område Jämställdhet.....	57
Tabell 5.2	Chefer i offentlig och privat sektor.....	60
Tabell 5.3	Styrelseledamöter i börsbolag 2002–2017.....	60
Tabell 5.4	Personer 16–79 år som uppgett att de utsatts för misshandel efter plats 2015.....	65
Tabell 5.5	Personer 16–79 år utsatta för misshandel efter relation till förövaren 2015.....	66
Tabell 5.6	Anmäld misshandel.....	66
Tabell 5.7	Personer 16–79 år utsatta för sexualbrott efter ålder 2015.....	66
Tabell 5.8	Anmälda våldtäktsbrott mot vuxna och barn.....	67
Tabell 5.9	Anmälda brott som gäller köp av sexuell tjänst och lagförda brott som gäller köp av sexuell tjänst samt domar och strafförelägganden över människohandel för sexuella ändamål.....	67
Tabell 5.10	Anslagsutveckling 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder.....	82
Tabell 5.11	Beställningsbemyndigande för anslaget 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder.....	82
Tabell 5.12	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder.....	83
Tabell 5.13	Anslagsutveckling 3:2 Jämställdhetsmyndigheten.....	83
Tabell 5.14	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 3:2 Jämställdhetsmyndigheten.....	84
Tabell 5.15	Anslagsutveckling 3:3 Bidrag för kvinnors organisering.....	84
Tabell 5.16	Beställningsbemyndigande för anslaget 3:3 Bidrag för kvinnors organisering.....	85
Tabell 5.17	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 3:3 Bidrag för kvinnors organisering.....	85
Tabell 6.1	Utgiftsutveckling inom område Åtgärder mot segregation.....	87
Tabell 6.2	Anslagsutveckling 4:1 Åtgärder mot segregation.....	95
Tabell 6.3	Beställningsbemyndigande för anslaget 4:1 Åtgärder mot segregation ..	96
Tabell 6.4	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 4:1 Åtgärder mot segregation.....	96
Tabell 6.5	Anslagsutveckling 4:2 Delegationen mot segregation.....	96
Tabell 6.6	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 4:2 Delegationen mot segregation.....	97

Diagramförteckning

Diagram 3.1	Antal personer som är nya, kvarstående eller har lämnat etableringsuppdraget dec 2010–juni 2017.....	29
Diagram 3.2	Status för kvinnor 90 dagar efter avslutad etableringsplan 2016 fördelat på utbildningsnivå	31
Diagram 3.3	Status för män 90 dagar efter avslutad etableringsplan 2016 fördelat på utbildningsnivå	31
Diagram 5.1	Andel elever med behörighet till gymnasieskolan bland inrikes och utrikes födda.....	63
Diagram 5.2	Avgångna elever från gymnasieskolan efter program eller anknytning till program	63
Diagram 5.3	Andel elever i årskurs 9 som instämmer helt och hållet eller ganska bra med påståendet att mina lärare ger killar och tjejer samma förutsättningar.....	64
Diagram 6.1	Andel förvärvsarbetande i åldern 20–64 år, genomsnitt för de 38 områdena och riket	88
Diagram 6.2	Andel långtidsarbetslösa i åldern 20–64 år, genomsnitt för de 38 områdena och riket	89
Diagram 6.3	Genomsnittlig disponibel inkomst för personer i åldern 20–64 år, för de 38 områdena och riket.....	89
Diagram 6.4	Behörighet till något av gymnasieskolans nationella program, genomsnitt för de 38 områdena och riket, läsår	89
Diagram 6.5	Valdeltagande i riksdagsval, genomsnitt för de 38 områdena och riket..	89

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. för budgetåret 2018 anvisar ramanslagen under utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering enligt tabell 1.1,
2. bemyndigar regeringen att under 2018 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive

tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	2018
1:1 Etableringssåtgärder	238 430
1:2 Kommunersättningar vid flyktmottagande	19 265 374
1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandare	5 179 320
1:4 Hemutrustningslån	202 863
2:1 Diskrimineringsombudsmannen	123 786
2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	72 919
3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder	334 039
3:2 Jämställdhetsmyndigheten	80 315
3:3 Bidrag för kvinnors organisering	28 163
4:1 Åtgärder mot segregation	56 000
4:2 Delegationen mot segregation	19 000
Summa	25 600 209

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden

Tusental kronor

Anslag	Beställningsbemyndigande	Tidsperiod
2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	23 300	2019
3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder	100 000	2019
3:3 Bidrag för kvinnors organisering	28 163	2019
4:1 Åtgärder mot segregation	185 000	2019–2025
Summa beställningsbemyndiganden under utgiftsområdet	336 463	

2 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering

2.1 Omfattning

Utgiftsområdet omfattar integrationspolitik, politik mot diskriminering, jämställdhetspolitik, Jämställdhetsmyndigheten, åtgärder för att minska och motverka segregation och myndigheterna Delegationen mot segregation, Diskrimineringsombudsmannen och Nämnden mot diskriminering.

2.2 Utgiftsutveckling

Utgifterna för 2016 blev ca 2 miljarder kronor lägre än anvisade medel. Det förklaras främst av lägre utbetalningar för kommunersättningar vid

flyktmottagande och för etableringsuppdraget. För 2017 beräknas utgifterna bli 5,4 miljarder kronor lägre än beräknat främst till följd av lägre utgifter för kommunersättningar. Vidare beräknas antalet deltagare i etableringsuppdraget öka i mindre utsträckning än vad som tidigare antagits. För 2018 föreslår regeringen att totalt 25,6 miljarder kronor anvisas inom utgiftsområdet. Den lägre nivån jämfört med 2017 beror på att utgifterna för ersättningar för insatser för vissa nyanlända invandrare kommer att belasta utgiftsområde 14 från och med 2018. För 2018 beräknas utgifterna uppgå till 25,6 miljarder kronor, för 2019 till ca 18,8 miljarder kronor och för 2020 till närmare 14,7 miljarder kronor

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering

<i>Miljoner kronor</i>						
	Utfall 2016	Budget 2017 ¹	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
Nyanlända invandrares etablering	16 577	28 612	23 087	24 886	17 951	13 991
Diskriminering	156	175	177	197	203	204
Jämställdhet	232	248	238	443	500	396
Segregation		50	49	75	100	101
Äldreomsorg	2 235	3 621	2 883			
Totalt för utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering	19 200	32 705	26 434	25 600	18 754	14 691

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

**Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2018–2020.
Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrarers
etablering**13 Jämställdhet och nyanlända invandrarers etablering
Miljoner kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	32 635	32 635	32 635
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	2	4	6
Beslut	-5 595	-8 379	-8 764
Varav BP18	490	686	609
Övriga makroekonomiska förutsättningar	-474	-458	-572
Volym	-369	-3 918	-7 923
Överföring till/från andra utgiftsområden	-1 890	-1 005	-566
Varav BP18	-1 938	-1 054	-610
Övrigt	1 292	-126	-126
Ny ramnivå	25 600	18 754	14 691

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10).
Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.**Tabell 2.3 Ramnivå 2018 realekonomiskt fördelad
Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrarers
etablering**

Miljoner kronor

	2018
Transfereringar ¹	24 986
Verksamhetsutgifter ²	614
Investeringar ³	
Summa ramnivå	25 600

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2016 samt kända förändringar
av anslagens användning.¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från
staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller
någon direkt motprestation.² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i
verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom
byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

2.3 Mål för utgiftsområdet

De mål som riksdagen beslutat om inom utgifts-
området är följande:

Integrationspolitik (avsnitt 3)

- Lika rättigheter, skyldigheter och
möjligheter för alla oavsett etnisk och
kulturell bakgrund.

Politik mot diskriminering (avsnitt 4)

- Ett samhälle fritt från diskriminering.

Jämställdhetspolitik (avsnitt 5)

- Kvinnor och män ska ha samma makt att
forma samhället och sina egna liv.

(För beslut om målen se prop. 2008/09:1
utgiftsområde 13 avsnitten 3.3, 4.3 och 5.3, bet.
2008/09:AU1, rskr. 2008/09:115.)Resultatredovisningar lämnas under respektive
avsnitt.

3 Nyanlända invandrares etablering

3.1 Omfattning

Området omfattar verksamhetsområden som rör allas lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter oavsett etnisk och kulturell bakgrund, nyanlända invandrares etablering i samhället, ersättning till kommunerna för flyktingmottagande, hemutrustningslån samt insatser som främjar etablering.

Med nyanlända invandrare avses här personer som har beviljats uppehållstillstånd som skyddsbehövande samt deras anhöriga. Fortsättningsvis i texten används förkortningen nyanlända. Asylsökande ingår inte i kategorin nyanlända.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 13 Nyanlända invandrares etablering

Miljoner kronor

	Utfall 2016	Budget 2017 ¹	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Nyanlända invandrares etablering</i>						
1:1 Etableringsåtgärder	130	209	207	238	228	117
1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande	12 013	21 643	17 174	19 265	13 655	10 472
1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	4 226	6 428	5 451	5 179	3 901	3 255
1:4 Hemutrustningslån	208	332	255	203	166	147
Summa Nyanlända invandrares etablering	16 577	28 612	23 087	24 886	17 951	13 991
<i>Äldreanslag</i>						
2017 1:4 Ersättning för insatser för vissa nyanlända invandrare ²	2 235	3 621	2 883			
Summa Äldreanslag	2 235	3 621	2 883			

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Från och med budgetåret 2018 redovisas anslaget 1:4 *Ersättning för insatser för vissa nyanlända invandrare* under utg.omr.14 anslag 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser*.

³ Från och med budgetåret 2018 kommer anslag 1:5 *Hemutrustningslån* att ha anslagsnumret 1:4.

3.3 Mål för utgiftsområdet

Målet för integrationspolitiken är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund (se även avsnitt 2.3).

Inriktningen för utgiftsområdet är att verksamhet och insatser som finansieras inom utgiftsområdet ska bidra till att ge nyanlända förutsättningar att etablera sig och bli delaktiga i samhälls- och arbetslivet. Målet för integrationspolitiken uppnås främst genom generella åtgärder för hela samhället, vilket innefattar åtgärder inom områden som arbetsmarknad, utbildning, hälsa och sjukvård och bostadsbyggande. För att nå målet behöver de generella åtgärderna kompletteras med riktade åtgärder som bl.a. finansieras på utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering.

3.4 Resultatredovisning

Eftersom målet för integrationspolitiken främst uppnås genom generella insatser redovisas resultat av insatser med betydelse för integrationen till stor del inom andra utgiftsområden. Detsamma gäller bedömningen av ansvariga myndigheters resultat i dessa delar. I detta avsnitt redovisas i huvudsak resultat av verksamheter och insatser som svarar mot inriktningen för utgiftsområdet avseende insatser för nyanländas etablering i samhälls- och arbetslivet. Redovisningen är strukturerad efter anslagsstrukturen inom utgiftsområdet.

I bilaga 1 Resultatredovisning för integration redovisar regeringen vissa resultatindikatorer för integrationens utveckling inom områdena arbetsmarknad, utbildning och hälsa. Här redovisas en kort sammanfattning av resultaten.

3.4.1 Sammanfattning av bilaga 1

Arbetsmarknad

Antalet utomeuropeiskt födda, 15–74 år, som ingår i arbetskraften, dvs. personer som har ett arbete och personer utan arbete som söker och kan ta ett arbete, ökar stadigt. Det relativa arbetskraftstalet har ökat med 4,9 procentenheter för utomeuropeiskt födda kvinnor och med 5,4 procentenheter för utomeuropeiskt

födda män under den senaste tioårsperioden. Under 2016 var andelen utomeuropeiskt födda kvinnor i arbetskraften lägre än andelen för inrikes födda kvinnor, 66,6 procent respektive 70,6 procent, medan andelen utomeuropeiskt födda män i arbetskraften var 78,4 procent, vilket var en högre andel än bland inrikes födda män.

Sysselsättningsgraden, det vill säga andelen sysselsatta av befolkningen, är lägre bland utomeuropeiskt födda än bland inrikes födda. Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan kvinnor och män är dessutom större för utomeuropeiskt födda än för inrikes födda. Bland utomeuropeiskt födda var 52,5 procent av kvinnorna sysselsatta jämfört med 60,2 procent av männen medan motsvarande andelar bland inrikes födda var 67,4 procent för kvinnorna och 70,1 procent för männen. Det är vanligare med tidsbegränsade anställningar och ofrivilligt deltidsarbete bland utomeuropeiskt födda än bland inrikes födda. Därtill är arbetslösheten alltså betydligt högre bland utomeuropeiskt födda än inrikes födda; 21,2, respektive 23,2 procent för utomeuropeiskt födda kvinnor och män och 4,5 respektive 5,1 procent för inrikes födda kvinnor och män.

Arbetslösheten och sysselsättningsgraden bland utomeuropeiskt födda kvinnor och män påverkas av flera faktorer. Bland dem kan nämnas tidigare arbetslivserfarenhet, utbildningsnivå, språkkunskaper, nätverk, hur länge personen har varit i Sverige och grund för bosättning. Det finns även forskning som visar att diskriminering förekommer på arbetsmarknaden. Bland nyanlända är sysselsättningsgraden låg de första åren efter folkbokföring, i synnerhet bland kvinnor. Med tiden ökar andelen sysselsatta och skillnaderna mellan kvinnor och män minskar. Även bland dem som har vistats tio år eller längre i Sverige är dock andelen sysselsatta lägre än bland inrikes födda. Personer som är eftergymnasialt utbildade och födda utanför EU/EFTA arbetar i lägre grad i yrken med hög kvalifikationsnivå än inrikes födda med motsvarande utbildningsnivå.

Utbildning

Utrikes födda elever har i genomsnitt sämre utbildningsresultat än elever födda i Sverige. Resultaten i skolan är bl.a. beroende av föräldrarnas utbildningsbakgrund, elevens kön och elevens ålder vid invandringstillfället.

Utrikes födda elever som har invandrat efter ordinarie skolstartsalder har betydligt svårare att uppnå gymnasiebehörighet, både jämfört med inrikes födda och jämfört med övriga utrikes födda elever. För flickor födda utanför EU/EFTA som har folkbokförts efter sju års ålder var andelen med gymnasiebehörighet 46 procent 2016 och motsvarande andel för pojkar var 40 procent. För inrikes födda flickor och pojkar var siffrorna 92 procent respektive 90 procent. För elever som invandrat vid sju års ålder eller tidigare från länder utanför EU/EFTA var andelen med gymnasiebehörighet 88 procent för flickor och 86 procent för pojkar år 2016.

Av de nyinvandrade elever som påbörjade gymnasieskolan höstterminen 2012 är det 21 procent av flickorna respektive 18 procent av pojkarna som har en gymnasieexamen fyra år senare och 4,9 procent av flickorna respektive 4,3 procent av pojkarna som har ett studiebevis. Med nyinvandrade elever avses, i enlighet med Skolverkets definition, de som har kommit till Sverige tidigast 4 år före sin start i gymnasieskolan. Statistiken utgår från elever som är folkbokförda, asylsökande elever ingår inte. Bland elever med svensk bakgrund (elever som är födda i Sverige med minst en förälder född i Sverige) är det närmare 77 procent av de elever som påbörjade gymnasieskolan hösten 2012 som

har en gymnasieexamen fyra år senare och 7 procent som har ett studiebevis.

Utbildning i svenska för invandrare (sfi)

Antalet elever i sfi fortsätter att öka och uppgick år 2016 till drygt 150 000 elever. Drygt sex av tio avslutar någon kurs med minst godkänt resultat två år efter kursstart. Andelen kvinnor som får godkänt på någon kurs är högre än andelen män. Andelen som avbryter studierna är högre bland män än bland kvinnor. Se närmare beskrivning av sfi under utgiftsområde 16 avsnitt 5.3.2.

Hälsa

En större andel utrikes födda män än utrikes födda kvinnor, 79 respektive 66 procent, uppger att de har bra hälsotillstånd. Motsvarande andel bland inrikes födda män och kvinnor är 79 respektive 76 procent. Förekomsten av sömnbesvär eller besvär av ångslan, oro och ångest varierar mellan olika grupper av inrikes och utrikes födda kvinnor och män. En relativt stor andel av utrikes födda kvinnor upplever sömnbesvär, 38 procent, eller besvär av ångslan, oro och ångest, 33 procent. Det kan jämföras med inrikes födda män där 23 procent uppger att de har sömnbesvär och 19 procent uppger att de känner ångslan, oro och ångest.

Ansvarsfördelning för nyanländas etablering

Staten har sedan lång tid tillbaka ett särskilt ansvar för mottagande av nyanlända, utöver det ansvar som gäller för alla invånare. Verksamhet som är kopplad till detta ansvar finansieras främst under utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering.

Ansvar för mottagande och insatser för nyanlända är fördelat mellan flera olika aktörer inom såväl statlig som kommunal sektor. Därutöver bedriver organisationer i det civila samhället ett omfattande arbete på området.

Sedan december 2010 har staten genom *Arbetsförmedlingen* det samordnade ansvaret för insatser för vuxna nyanländas etablering i arbets- och samhällslivet. Enligt den till och med 2017 gällande lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (etableringslagen) har nyanlända rätt till en etableringsplan. Etableringsplanen ska minst innehålla sfi, samhällsorientering och aktiviteter för att underlätta och påskynda den nyanländes etablering i arbetslivet. Nyanlända som deltar i etableringsinsatser har rätt till statlig etableringsersättning för sin försörjning. Arbetsförmedlingen beslutar om etableringsersättning medan *Försäkringskassan* betalar ut ersättningen. Försäkringskassan beslutar och betalar även ut tillägg till etableringsersättningen i form av etableringstillägg och bostadsersättning. Från och med 2018 kommer regelverket för etableringsinsatser i större utsträckning att vara harmoniserat med den övriga arbetsmarknadspolitiken och regelverket för nyanlända inom etableringsuppdraget mer likt det som gäller för övriga arbetssökande. Försäkringskassan tar i samband med det över handläggningen av etableringsersättningen från Arbetsförmedlingen.

Arbetsförmedlingen och Migrationsverket hade under 2016 ett delat ansvar för anvisningar enligt lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning. Från och

med 2017 har *Migrationsverket* ansvaret för alla anvisningar enligt lagen. Migrationsverket beslutar också om och betalar ut statlig ersättning för mottagande av nyanlända till kommuner och landsting. Ensamkommande barn, dvs. minderåriga som kommer till landet utan vårdnadshavare, anvisas av Migrationsverket till en kommun för mottagande som asylsökande. När uppehållstillstånd beviljas är de sedan ofta kvar i den anvisade kommunens mottagande under flera år.

Länsstyrelserna ska främja samverkan om etableringsinsatser mellan berörda kommuner, myndigheter, företag och organisationer. Länsstyrelserna ska även verka för att det finns beredskap och kapacitet hos kommunerna för att ta emot nyanlända och ensamkommande barn och unga samt verkar för regional samverkan. Från och med 2017 har länsstyrelserna också ansvar för att samordna och organisera insatser för asylsökande och nyanlända som bor i Migrationsverkets anläggningsboende.

Kommunerna tar emot nyanlända för bosättning. Kommunerna har också ansvar för mottagande av ensamkommande barn och unga. Kommunerna tillhandahåller sfi och samhällsorientering, praktisk hjälp i samband med bosättning, särskilda introduktionsinsatser för nyanlända barn och elever inom skola, förskola, fritidshem och andra insatser för att underlätta etablering i samhället. För dessa och andra insatser får kommunerna ersättning från staten.

Landstingen svarar för insatser inom hälso- och sjukvård och genomför hälsounder-sökningar för nyanlända. Vissa landsting har verksamhet med hälsokommunikatörer som är särskilt inriktade på nyanlända.

Centrala studiestödsnämnden handlägger och beslutar i ärenden om hemutrustningslån för nyanlända.

3.4.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Bedömningsgrunder för resultatet av insatser inom utgiftsområdet baseras i huvudsak på återrapporteringar från de myndigheter som är

ansvariga för genomförandet av insatserna, främst Arbetsförmedlingen, Migrationsverket och länsstyrelserna. Resultatet av insatserna påverkas av faktorer inom flera olika områden och det är därför svårt att ange enskilda indikatorer som beskriver utvecklingen inom utgiftsområdet. I resultatredovisningen ingår bland annat indikatorer som beskriver nyanländas

mottagande i en kommun och övergången till arbete och utbildning från etableringsuppdraget.

3.4.3 Resultat

Främjande av etablering

Främjande av etablering avser verksamhet och insatser som stimulerar etableringen i arbets- och samhällslivet och som finansieras via anslag 1:1 *Etableringsåtgärder*. Anslaget får även användas till utgifter som rör uppföljning och utvärdering av integrationen, t.ex. uppföljning av tillståndet för nyanlända och övriga utrikes födda inom områdena arbetsmarknad, transfereringar, inkomster, boende, utbildning, hälsa och valdeltagande.

Stöd till riksorganisationer bildade på etnisk grund

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) fördelar stöd till organisationer bildade på etnisk grund i syfte att stärka organisationernas egna initiativ och verksamheter kring kultur, språk och identitet samt delaktighet i samhället. Under 2016 fick 60 av 76 organisationer som ansökt om bidrag del av stödet, vilket är fyra fler än under 2015.

Auktorisation av tolkar och översättare

Kammarkollegiet ansvarar för auktorisation av tolkar och översättare samt för ett register över dessa. Vid utgången av 2016 fanns det enligt registret 1 127 auktoriserade tolkar varav 244 med specialistkompetens som rättstolk och 172 med specialistkompetens som sjukvårdstolk. Det var i stort sett på samma nivå som 2015. Vid samma tidpunkt fanns det 470 auktoriserade översättare. Auktorisation av tolkar har under 2016 skett i 27 språk och av översättare i 22 språk. Av tabell 3.2 framgår hur många som ansöker och deltar i skriftliga prov, hur många som går vidare till muntliga prov och slutligen hur många av dessa som blir auktoriserade.

Tabell 3.2 Auktorisation av tolkar

	2014	2015	2016
Deltagare i skriftliga prov	447	441	558
Deltagare i muntliga prov	165	158	108
Antal nya auktorisationer	62	59	49

Källa: Kammarkollegiet.

Redovisningar från bl.a. Kammarkollegiet visar att det i dag råder brist på såväl auktoriserade som utbildade tolkar och översättare. Av dem som under 2016 ansökte om att bli auktoriserade tolkar var det endast 49 personer som fick auktorisation av Kammarkollegiet, vilket motsvarar 9 procent av ansökningarna. För 2015 var motsvarande andel 13 procent och för 2014 var andelen 14 procent. Antalet nya auktorisationer för översättare var 20 under 2016 vilket motsvarar en andel på 19,6 procent av dem som klarade det skriftliga provet. Resultaten förklaras framför allt av att många saknar de förkunskaper som krävs för att klara de skriftliga och muntliga proven.

Flyktingguider och familjekontakter

Länsstyrelserna disponerade under 2016 totalt 76 miljoner kronor för att stärka och utveckla verksamhet med flyktingguider och familjekontakter. Medlen förstärktes 2016 till följd av ett ökat behov av insatser under asyltiden. Målgruppen för insatserna vidgades till att även omfatta asylsökande. Under 2016 inkom 369 ansökningar om medel för verksamhet, motsvarande drygt 216 miljoner kronor. 198 av dessa ansökningar beviljades. Antalet ansökningar har mer än fördubblats sedan 2014.

På uppdrag av länsstyrelserna genomfördes en extern analys av projekt som beviljades medel under 2014 och 2015 och som avslutades under 2016 (Flyktingguider och familjekontakter – En utvärdering av § 37a-projekt 2014-2015). Slutsatsen är att insatserna enligt 37 a § varit relevanta för de behov som funnits i länen.

Förberedelser för en ny ordning för tidiga insatser för asylsökande m.fl.

Länsstyrelserna har fått i uppdrag att från 2017 samordna tidiga insatser och att under 2016 förbereda för det nya uppdraget. Med tidiga

insatser avses i detta sammanhang insatser och aktiviteter riktade till män och kvinnor som är asylsökande eller som har beviljats uppehållstillstånd men bor kvar i Migrationsverkets anläggningsboenden i väntan på anvisning om kommunplacering. Länsstyrelserna anger i sin rapportering enligt regleringsbrev för 2016 att den nya ansvarsfördelningen bedöms som ändamålsenlig och kommer att öka möjligheten för asylsökande att få del av insatser. Inom ramen för Arbetsförmedlingens samverkansdelegation, där Arbetsförmedlingen, Migrationsverket, länsstyrelserna, Försäkringskassan och Sveriges kommuner och landsting (SKL) ingår, bildades en myndighetsövergripande samverkansgrupp för tidiga insatser, till vilken Folkbildningsrådet adjungerats.

Portalen www.informationsverige.se

Webbportalen www.informationsverige.se förvaltas och utvecklas av länsstyrelserna genom länsstyrelsen i Västra Götalands län, i samråd och med delfinansiering från Arbetsförmedlingen och Migrationsverket. Under 2016 registrerades drygt 1,8 miljoner sidvisningar, vilket är en ökning med 80 procent jämfört med 2015. Länsstyrelserna anger vidare i sin rapportering enligt regleringsbrev för 2016 att portalen är viktig som kanal för att tillgängliggöra information om tidiga insatser för asylsökande m.fl.

Uppföljning och utvärdering av integrationen

Under 2016 användes två miljoner kronor för uppföljning och utvärdering av integrationen. Bland annat har en kunskapsöversikt avseende ensamkommande barn, som baserades på studier från Sverige och ett urval andra länder, tagits fram. Vidare slutredovisade Stockholms universitet under 2016 sin utvärdering av etableringsreformen (Etableringsreformens effekter på de nyanländas integration A2016/00870/SV). Resultaten pekade på att reformen har haft en positiv effekt på bl.a. nyanländas sysselsättning och löneinkomster.

Statistiska centralbyrån (SCB) fick liksom föregående år 900 000 kronor för att fortsätta redovisa registerstatistik om integration på nationell, regional och lokal nivå på SCB:s

webbplats. Statistiken publiceras grupperad efter kön, grund för bosättning, vistelsetid i landet m.m.

Statlig ersättning till kommuner vid flyktingmottagande

Staten har ett ekonomiskt ansvar för flyktingmottagandet och ersätter kommuner och landsting för kostnader relaterade till mottagandet av nyanlända och ensamkommande barn och unga. Statlig ersättning vid flyktingmottagande finansieras via anslaget 1:2 *Kommunersättningar vid flyktingmottagande*.

Mottagande av nyanlända i kommunerna

Lagen om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning

Den 1 mars 2016 trädde lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning i kraft. Syftet med lagen är att nyanlända snabbare ska tas emot för bosättning i en kommun och kunna påbörja sin etablering på arbetsmarknaden och i samhällslivet samt att mottagandet av nyanlända ska bli jämnare fördelat mellan landets kommuner. Den nya lagen innebär att kommuner är skyldiga att efter anvisning ta emot nyanlända för bosättning i kommunen.

Regeringen beslutade i förordningen (2016:40) om fördelning av anvisningar till kommuner att antalet nyanlända som skulle omfattas av anvisningar till kommuner för 2016 skulle vara 21 702. I förordningen fastställdes även fördelningen på läns- och kommunnivå (läns- och kommunalt). Vid fördelningen av anvisningar mellan kommuner ska enligt lagen om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning, hänsyn tas till kommunens arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek, det sammantagna mottagandet av nyanlända och ensamkommande barn samt omfattningen av asylsökande som vistas i kommunen. Kommuntal ska beslutas i förväg för ett kalenderår i taget, vilket ger förutsättningar för kommunerna att planera för sitt mottagande.

Den nya lagen har bidragit till att antalet personer som kommunerna har anvisats att ta emot har ökat kraftigt jämfört med tidigare år. Totalt omfattades 21 532 personer av anvis-

ningar till en kommun under år 2016. Det kan jämföras med att ungefär 6 800 personer anvisades och accepterade en plats för bosättning 2015 enligt då gällande regelverk. Av de anvisningar som beslutades under 2016 omfattades 19 222 personer av anvisningar beslutade av Arbetsförmedlingen och 2 310 av anvisningar beslutade av Migrationsverket. Att det totala antalet personer som omfattades av anvisningar inte nådde upp till det beslutade antalet nyanlända som skulle omfattas av anvisningar, 21 702, kan bland annat förklaras av att ansvaret för bosättningen under 2016 var delat mellan Arbetsförmedlingen och Migrationsverket. En annan förklaring är att det fanns svårigheter i överföringen av uppgifter mellan myndigheterna. Från och med 2017 har hela uppdraget övergått till Migrationsverket.

Det är inte obligatoriskt för en person att bosätta sig i den kommun som har anvisats att ta emot honom eller henne. En person som omfattas av anvisning till en kommun kan alltså välja att avbryta anvisningen och ordna sin bosättning på egen hand. Totalt har 1 558 av dem som omfattades av anvisningar under 2016 avbrutit anvisningen.

I ett beslut om anvisning ska det anges när personen som omfattas av anvisningen senast ska tas emot i kommunen. Tidpunkten för kommunens mottagande får inte sättas senare än två månader från beslutet. Under året meddelade flera kommuner att de hade svårt att klara av mottagandet. För att öka planeringsförutsättningarna för kommunerna beslutade regeringen i november 2016 om en tillfällig förlängning av tidsfristen för anvisningsbeslut fattade 2016 så att kommunerna kunde få upp till fyra månader från anvisningsbeslutet för att ta emot en nyanländ (förordningen [2016:39] om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning, SFS 2016:1279). För beslut fattade 2017 gäller en tidsfrist om som längst två månader.

Den genomsnittliga ledtiden för anvisningar som gjordes enligt 2016 års kommuntal var 122 dagar från uppehållstillstånd till beslut om anvisning och 53 dagar från beslut om anvisning till mottagande.

Sammantaget har 19 858 personer tagits emot i en kommun efter anvisning på 2016 års tal, vilket motsvarar 92 procent av det totala antalet personer som omfattades av anvisningar under året. Övriga väntar fortfarande på att bli mottagna i kommunen eller har avbrutit anvisningen. Mottagandet av nyanlända som omfattades av

anvisningar på 2016 års tal har skett både under 2016 och 2017, vilket innebär att statistiken över kommunmottagna 2016 som redovisas i avsnittet ”Sammantaget mottagande i kommunerna” inte omfattar alla nyanlända som kommunerna anvisades under 2016.

Sammantaget mottagande i kommunerna

Nyanlända som kommunerna anvisas enligt lagen om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning utgör endast en del av kommunernas samlade mottagande av nyanlända. År 2016 skedde 30 procent av det totala mottagandet i en kommun efter anvisning. En majoritet av kommunernas mottagande utgörs således av personer som bosätter sig på egen hand i kommunen, inklusive anhöriga till flyktingar och skyddsbehövande.

Under 2016 var det totalt ca 68 800 nyanlända som blev mottagna i landets kommuner, varav ca 7 000 var ensamkommande barn. Det totala mottagandet har ökat med ca 17 600 personer jämfört med 2015 och ca 22 900 personer jämfört med 2014.

Antalet nyanlända från Migrationsverkets anläggningsboende som togs emot i en kommun ökade kraftigt från ca 6 800 personer 2015 till ca 18 800 personer 2016. År 2016 motsvarade det 27 procent av det totala mottagandet, vilket kan jämföras med 13 procent 2015.

Även antalet personer från eget boende som togs emot i en kommun ökade 2016 jämfört med 2015, men andelen minskade till 48 procent av det totala mottagandet. År 2015 var andelen från eget boende 51 procent och 2014 var andelen 56 procent. Kommunernas mottagande omfattar även anhöriga till flyktingar och skyddsbehövande. Andelen anhöriga var 20 procent 2016, vilket kan jämföras med 31 procent 2015 och 24 procent 2014.

Fördelningen mellan kvinnor och män fortsätter att vara ojämn. Andelen kvinnor, inklusive ensamkommande flickor, har dessutom minskat något från 42 procent 2015 till 41 procent 2016. En bidragande faktor är att många ensamkommande pojkar togs emot i kommunerna under året. Majoriteten av de mottagna ensamkommande barnen under 2016 var pojkar. Mottagandet av ensamkommande barn med uppehållstillstånd har jämfört med 2015 ökat med ungefär 3 200 barn. Andelen flickor har minskat från 22 procent 2015 till 18 procent 2016.

Tabell 3.3 visar utvecklingen av kommunernas behovande samt deras anhöriga de senaste 10 mottagande av flyktingar och andra skydds- åren.

Tabell 3.3 Antalet nyanlända mottagna i en kommun

Antal mottagna med uppehållstillstånd grupperade efter ankomstsätt till kommunen, varav ensamkommande barn, 2007-2016

Kategori mottagen	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Från anläggningsboende	6 267	4 249	4 605	5 170	5 068	6 003	5 939	6 624	6 848	18 847
Från eget boende	9 221	4 433	4 319	5 100	4 361	6 316	14 223	25 742	26 036	33 231
Anhörig till flykting som ansökt inom sex år ¹	6 424	9 598	7 697	2 916	2 064	4 383	11 354	10 917	15 837	13 775
Vidarebosatta (kvotflyktingar)	1 810	1 869	1 880	1 813	1 962	1 687	1 801	1 972	1 897	1 892
Övriga	172	167	174	213	117	402	480	581	579	1 016
Summa	23 894	20 316	18 675	15 212	13 691	18 791	33 797	45 836	51 197	68 761
<i>Varav ensamkommande barn</i>	<i>932</i>	<i>790</i>	<i>1 216</i>	<i>1 492</i>	<i>2 345</i>	<i>2 205</i>	<i>2 285</i>	<i>3 370</i>	<i>3 794</i>	<i>6 971</i>

Källa: Migrationsverket.

¹ Från och med 1 januari 2014 har bestämmelserna ändrats så att en ansökan ska ha skett inom sex år från det att anknytningspersonen första gången blev mottagen i en kommun. Tidigare gällde att ansökan skulle ha skett inom två år.

Det totala mottagandets fördelning i landet

Det totala antalet mottagna nyanlända ökade kraftigt i flera län under 2016 medan det minskade något i vissa län jämfört med 2015. Det högsta antalet mottagna nyanlända per 1 000 invånare hade Kalmar, Blekinge, Södermanland och Dalarna. Lägst antal hade Västerbotten, Stockholm, Gotland och Norrbotten. Tabell 3.4 visar mottagandet av nyanlända fördelat på län.

Sett till fördelningen på kommunnivå och antalet mottagna nyanlända per 1 000 invånare, visar statistiken att mottagandet i kommunerna

2016 varierade mellan 1,3 och 34,4 nyanlända per 1 000 invånare. År 2015 varierade mottagandet mellan 0 och 38,4 nyanlända per 1 000 invånare. Mottagandet var således något jämnare fördelat mellan kommunerna jämfört med föregående år, vilket är i enlighet med intentionerna med lagen om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning. Det fanns dock fortfarande stora variationer. En bidragande orsak var att majoriteten av de nyanlända fortsatt bosatte sig på egen hand.

Tabell 3.4 Mottagandet av nyanlända fördelat på län

Mottagande i länen 2016, varav ensamkommande barn

Län	Antal kvinnor	Antal män	Mottagna flyktingar och skyddsbehövande			Varav ensamkommande barn	
			Summa antal	Antal mottagna per 1 000 invånare ¹	Andel av mottagna i riket (%)	Antal	Andel av mottagna i riket (%)
Stockholm	4 273	6 505	10 778	4,7	15,7	1 048	15,0
Uppsala	945	1 317	2 262	6,3	3,3	309	4,4
Södermanland	1 204	1 539	2 743	9,5	4,0	184	2,6
Östergötland	1 449	2 024	3 473	7,7	5,1	282	4,0
Jönköping	1 232	1 819	3 051	8,6	4,4	240	3,4
Kronoberg	750	1 067	1 817	9,3	2,6	206	3,0
Kalmar	1 182	1 721	2 903	12,0	4,2	245	3,5
Gotland	114	168	282	4,9	0,4	19	0,3
Blekinge	653	980	1 633	10,3	2,4	149	2,1
Skåne	3 454	5 538	8 992	6,8	13,1	979	14,0
Halland	791	1 318	2 109	6,6	3,1	229	3,3
Västra Götaland	4 792	6 698	11 490	6,9	16,7	1 238	17,8
Värmland	1 022	1 363	2 385	8,5	3,5	262	3,8
Örebro	1 004	1 405	2 409	8,2	3,5	250	3,6
Västmanland	975	1 411	2 386	8,9	3,5	217	3,1
Dalarna	1 162	1 535	2 697	9,5	3,9	256	3,7
Gävleborg	987	1 355	2 342	8,2	3,4	261	3,7
Västernorrland	678	916	1 594	6,5	2,3	151	2,2
Jämtland	401	548	949	7,4	1,4	97	1,4
Västerbotten	534	673	1 207	4,5	1,8	177	2,5
Norrbotten	513	746	1 259	5,0	1,8	172	2,5
Hela riket	28 115	40 646	68 761	6,9	100	6 971	100

Källa: Migrationsverket och SCB.

¹ Antal invånare per den 31 december 2016.

Länsstyrelsernas arbete för beredskap och kapacitet hos kommunerna

I den ordning som gällde för mottagande av nyanlända innan lagen om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning trädde i kraft ansvarade länsstyrelsen för att sluta överenskommelser med kommuner om anvisningsbara platser. I och med den nya lagen har länsstyrelsernas roll förändrats, vilket påverkade arbetet under 2016. Länsstyrelserna stöttade under 2016 kommunerna genom information och vägledning inför anpassning av deras verksamheter till de nya förutsättningarna och regelverken.

Efter ett tydligt fokus under 2015 på akuta behov i mottagandet av asylsökande och nyanlända bedömer länsstyrelserna att kommunerna under 2016 ställt om till att alltmer fokusera på mottagande, integration och etablering. Länsstyrelserna bedömer att det överlag i landet finns ett väl fungerande mottagningsarbete och ett gott samarbetsklimat. Merparten av länen uppgav i rapporteringen utifrån regleringsbrevet för 2016 att det fanns goda förutsättningar att upprätthålla och öka beredskapen och kapaciteten i kommunerna.

Länsstyrelserna disponerade under 2016 nästan 100 miljoner kronor enligt 37 § i förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar. Dessa medel ska användas för insatser som bidrar till att skapa beredskap och mottagningskapacitet i kommuner och för att utveckla samverkan mellan kommuner och mellan kommuner och andra organ. Sedan september 2016 får ersättning även lämnas för insatser för personer som omfattas av lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. och är ensamkommande barn (förordningen om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar, SFS 2016:751).

För 2016 var insatser som syftade till att utveckla samverkan mellan kommuner och mellan kommuner och andra aktörer särskilt prioriterade. Sammantaget beviljade länsstyrelserna medel för 189 projekt. Insatserna i de beviljade projekten var i störst utsträckning kopplade till ensamkommande barn, bosättning/bostäder och samverkan.

Mottagandet av ensamkommande barn och unga

Länsstyrelserna har i uppdrag att verka för att det finns beredskap och kapacitet i kommunerna att ta emot ensamkommande barn. Under 2016

har flera förändringar genomförts som påverkar mottagandet av ensamkommande barn vilket även har påverkat länsstyrelsernas arbete med att stödja kommunerna i mottagandet. Migrationsverket tillämpar en ny anvisningsmodell för asylsökande ensamkommande barn och överenskommelserna om platser för mottagandet av ensamkommande barn och unga har sagts upp (se vidare utg.omr. 8 avsnitt 2.4).

Handläggningstiderna för asylsökande ensamkommande barn har under 2016 varit betydligt längre än tidigare som en följd av det stora antalet asylsökande under 2015 (se vidare utg.omr. 8 avsnitt 2.4). Långa handläggningstider innebär utmaningar för kommunerna när det gäller t.ex. organisation av mottagandet och integrationsinsatser. Migrationsverket bedömer att handläggningstiderna ska kunna kortas avsevärt från och med 2018.

Samhällsorientering

Kommunerna ansvarar för att erbjuda samhällsorientering enligt lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare. Samhällsorienteringen ska ge en grundläggande förståelse för det svenska samhället och en grund för fortsatt kunskapsinhämtande. Den ska i möjligaste mån bedrivas på modersmålet eller ett annat språk som deltagaren behärskar väl. Vid behov ska tolk anlitas.

Enligt länsstyrelsernas rapportering om samhällsorientering för 2016 anger de flesta kommuner (91 procent) att de främst ger samhällsorientering på deltagarnas modersmål. För att underlätta deltagande i samhällsorientering parallellt med andra etableringsinsatser och för att kunna kombinera insatsen med arbete behöver samhällsorientering erbjudas på flexibla tider. Enligt rapporteringen erbjöd 23 procent av kommunerna samhällsorientering på kvällstid, 24 procent erbjöd intensivkurs och 22 procent erbjöd sommarkurs. Det innebär att något fler kommuner erbjöd ett varierat utbud av samhällsorientering i dessa former under 2016 i jämförelse med 2015.

I 57 procent av kommunerna kompletterades de 60 obligatoriska timmarna med ytterligare samhällsorientering. De kompletterande timmarna kunde exempelvis innehålla fördjupningar inom hälsa.

Samverkan mellan kommuner och användandet av distanslösningar är en förutsättning för att fler ska kunna få samhällsorientering på sitt

modersmål. 52 procent av kommunerna uppger att de samverkar med andra kommuner kring organiseringen av samhällsorientering. Det är en minskning jämfört med 2015 samtidigt som fler kommuner erbjöd samhällsorientering i egen regi. Det finns flera exempel på olika typer av distanslösningar liksom exempel på samverkan mellan kommuner som sträcker sig över stora geografiska områden.

Enligt Arbetsförmedlingen deltog 20 694 personer i samhällsorientering inom ramen för etableringsuppdraget under 2016. Uppgifterna om hur många som deltog i samhällsorientering utanför etableringsuppdraget är osäkra, men indikerar att deltagandet var lågt. Under perioden 1 oktober 2015 till 31 september 2016 uppskattas antalet deltagare utanför etableringsuppdraget ha uppgått till drygt 1 190 personer, något fler kvinnor än män. Det innebar en viss ökning jämfört med 2015. 250 kommuner uppger att de erbjöd samhällsorientering till denna målgrupp (anhöriga till nyanlända).

Riksdagen har tillkännagett att regeringen bör komma med förslag till utvidgad målgrupp för samhällsorienteringen, för såväl yngre som äldre nyanlända som har behov av samhällsinformation (bet. 2013/14:AU9, punkt 4, rskr. 2013/14:368). Riksdagen antog den 20 juni 2017 regeringens proposition (2016/17:175) Ett nytt regelverk för nyanlända invandras etablering i arbets- och samhällslivet. Det nya regelverket innebär bl.a. att lagen om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare ändras så att målgruppen utvidgas till att gälla alla nyanlända invandrare som har fyllt 18 men inte 65 år, har beviljats uppehållstillstånd och är folkbokförda i en kommun. Jämfört med gällande regelverk innebär utvidgningen av målgruppen att även nyanlända i åldern 18-19 år, som av någon anledning inte går i gymnasieskola, kommer att omfattas. Kommunernas skyldighet att erbjuda samhällsorientering kommer även att gälla för nyanlända som har påbörjat samhällsorienteringen och fyller 65 år innan den slutförts, samt i de fall en nyanländ har anmält sig för att delta i denna och fyller 65 år efter anmälan, men innan samhällsorienteringen påbörjats. Regeringen anser att målgruppen för samhällsorientering främst bör utgöras av personer i arbetsför ålder som ska etableras långsiktigt i arbets- och samhällslivet. Målgruppen för samhällsorientering bör därför inte utvidgas utöver vad som beslu-

tats. Regeringen anser därmed att riksdagens tillkännagivande är slutbehandlat.

Utbetalda ersättningar till kommuner för flyktingmottagande

Utgifterna för ersättningar till kommuner och landsting för flyktingmottagandet blev 555 miljoner kronor lägre 2016 än anvisat anslag i budgetpropositionen för 2016. Utgifterna beror framför allt på hur många nyanlända som tas emot i en kommun och när under året som de tas emot. Att utgifterna blev lägre än förväntat 2016 förklaras av att antalet kommunmottagna blev färre än förväntat och att många togs emot i en kommun under senare delen av året.

Jämfört med tidigare år ökade utgifterna betydligt under 2016, med drygt 3 miljarder kronor (25 procent) till 12,0 miljarder kronor i förhållande till 2015. Utgifterna under 2016 påverkades av att mottagandet var högt också under 2014 och 2015. I synnerhet ökade mottagandet av och utgifterna för ensamkommande barn. Mottagandet under ett år kan påverka utgifterna på anslaget under flera år framöver. Schablonersättningen utbetalas t.ex. under två år och ersättningar för ensamkommande barn och unga kan utbetalas under flera år. En bidragande orsak till att utgifterna ökade under 2016 var också att schablonersättningen till kommunerna höjdes för mottagandet av nyanlända. Av tabell 3.5 framgår vilka ersättningar som har betalats ut samt utvecklingen av utbetalda ersättningar under åren 2012–2016.

Tabell 3.5 Utbetalda ersättningar för flyktingmottagande

Miljoner kronor

	2012	2013	2014	2015	2016
Extra ersättning mottagna 2010 ¹	6	2			
Schablonersättning ²	1 259	1 540	2 496	3 418	4 913
Initialt ekonomiskt bistånd	69	128	172	191	256
Prestationsbaserad ersättning ³			313	405	73
Hyreskostnader ⁴		1	2	2	3
Grundersättning	120	123	62	63	64
Ekonomiskt bistånd m.m.	68	133	130	107	148
Ensamkommande barn och unga	2 072	3 201	3 404	4 380	6 062
Vissa särskilda kostnader	60	76	80	100	126
Stöd och service, hälso- och sjukvård	193	295	249	234	287
Extra ersättning mottagna 2007–2009 ⁵	2				
sfi för anläggningsboende ⁶			1	8	12
Beredskap och mottagningskapacitet	40	40	60	60	70
Summa	3 889	5 539	6 969	8 968	12 014

¹ Kommunerna fick en extra ersättning för mottagna under 2010 fram till etableringsreformens ikraftträdande. Från och med 2014 utbetalas inte denna ersättning längre.

² Schablonersättning för mottagna före den 1 december 2010 utbetalas inte längre fr.o.m. 2013. Utbetalad ersättning för 2012 ingår i detta belopp.

³ Utbetalades första gången 2014. Ersättningen upphörde fr.o.m. 2016, men vissa kostnader belastar anslaget även under 2016 och 2017.

⁴ Utbetalades första gången 2013.

⁵ Kommunerna fick en extra ersättning för mottagna 2007–2009 för att påskynda utlänningars etablering på arbetsmarknaden. Från och med 2013 utbetalas inte denna ersättning längre.

⁶ Utbetalades första gången 2014. Under 2017 upphör denna ersättning.

Källa: ESV Hermessystemet.

Schablonersättning till kommuner

En schablonersättning betalas ut till kommuner med ett fastställt belopp per mottagen person och avser kostnader för bl.a. mottagande i samband med bosättning, skola, förskola, sfi, samhällsorientering, tolkar och kommunala insatser som underlättar etablering.

Under 2016 utbetalades 4,9 miljarder kronor i schablonersättning, vilket var 1,5 miljarder kronor mer än 2015. De ökade utgifterna beror dels på att fler blev kommunmottagna, dels på att beloppet för schablonersättning höjdes med 50 procent 2016 (förordningen om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar, SFS 2015:883). I relation till anslaget som helhet utgjorde utgifterna för schablonersättning 41 procent, vilket innebar en ökning med 3 procentenheter jämfört med 2015.

Ersättningar för ensamkommande barn och unga
Ersättningen för mottagandet av ensamkommande barn baserades fram till den 1 juli 2017 på överenskommelser om mottagande. I de fall det saknades överenskommelser eller om antalet överenskomna platser inte motsvarade mottagandet, fick kommuner istället ersättning för faktiska placeringskostnader.

Som ett led i att förbereda för det nya ersättningssystem som infördes den 1 juli 2017, fick Migrationsverket i uppdrag att säga upp överenskommelserna om platser för mottagandet av ensamkommande barn och unga (se vidare utg.omr. 8, avsnitt 2.4). Majoriteten av överenskommelserna för mottagandet av ensamkommande barn och unga med uppehållstillstånd löpte ut vid slutet av 2016. Uppsägningen av överenskommelser påverkar i första hand utgifterna för 2017 inom utgiftsområde 13, och kan medföra att en del av utgifterna för 2016 i stället belastar 2017.

Utgifterna för ersättning för ensamkommande barn och unga uppgick till 6,1 miljarder kronor 2016, vilket innebar en ökning med 1,7 miljarder kronor jämfört med 2015. Huvudskälet till att utgifterna ökade är att betydligt fler ensamkommande barn togs emot i kommunerna under 2016 jämfört med tidigare år. Mottagandet var dock högt även 2014 och 2015, vilket också påverkade utgifterna för 2016. Ersättningarna för ensamkommande barn och unga utgjorde 50 procent av utgifterna under 2016 och var därmed den största utgiftsposten på anslaget. Jämfört med 2015 ökade andelen med 1,6 procentenheter. Som andel av de totala utgifterna var ersättningarna dock fortfarande lägre jämfört med 2012 och 2013.

Prestationsbaserad ersättning till kommuner har upphört

Den prestationsbaserade ersättningen till kommunerna upphörde från och med 2016 och möjliggjorde då höjningen av den generella schablonersättningen. Under 2016 hade kommunerna dock möjlighet att ansöka om ersättning för personer som mottagits under november eller december 2015. Utgifterna för detta uppgick till 73 miljoner kronor.

Övriga ersättningar till kommuner och landsting
Övriga ersättningar som kan utgå till kommuner och landsting för flyktingmottagandet utgjorde 8 procent av utgifterna under 2016.

En årlig grundersättning utbetalas till kommunerna för mottagandet av nyanlända. Ersättningen uppgick till 221 500 kronor per kommun under 2016. Sammantaget utbetalades 64 miljoner kronor, vilket motsvarade 7 procent av övriga ersättningar.

Ersättning för initialt ekonomiskt bistånd avser ersättning till kommuner för kostnader för försörjningsstöd i samband med mottagandet och innan den första etableringsersättningen har betalats ut. Ersättningen uppgick 2016 till 256 miljoner kronor och utgjorde 26 procent av övriga ersättningar.

Ersättning för ekonomiskt bistånd m.m. avser bl.a. ersättning till kommuner för personer som har nedsatt prestationsförmåga och är förhindrade att delta i etableringsuppdraget. Under 2016 utbetalades 148 miljoner kronor i sådan ersättning vilket utgjorde 15 procent av övriga ersättningar.

Ersättning för stöd och service och hälso- och sjukvård avser ersättning till landsting för vissa kostnader för varaktig sjukvård och för hälsoundersökning av nyanlända. Under 2016 utbetalades 287 miljoner kronor i sådan ersättning, vilket utgjorde 30 procent av övriga ersättningar.

Hyreskostnader avser ersättning till kommunerna för kostnader för tillgängliga bostäder för nyanlända som tas emot efter anvisning. Under 2016 uppgick utgifterna till 3 miljoner kronor.

Ersättning för vissa särskilda kostnader avser bl.a. ersättning för kostnader i samband med mottagandet av vidarebosatta flyktingar. Totalt beviljades 126 miljoner kronor i ersättning under 2016. Skälet till att avsatta medel inte förbrukades var att övriga ansökningar inte uppfyllde villkoren för ersättning.

Sfi för anläggningsboende avser ersättning till kommuner för att erbjuda sfi till nyanlända i avvaktan på kommunplacering. Under 2016 utbetalades 12 miljoner kronor i sådan ersättning, vilket motsvarade 1 procent av övriga ersättningar. Kommunerna har inte ansökt om ersättning i den utstäckning som beräknats, och under 2016 beslutades därför att ersättningen skulle avvecklas till förmån för andra insatser för asylsökande och personer med uppehållstillstånd i anläggningsboende.

Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare

Nyanlända som omfattas av etableringsuppdraget och som deltar i insatser enligt en etableringsplan har rätt till etableringsersättning och i vissa fall bostadsersättning eller etableringstillägg. Dessa ersättningar finansieras via anslag 1:3 *Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare*. Under 2016 utbetalades etableringsersättning till i genomsnitt ca 48 800 personer per månad, varav ca 19 400 kvinnor och ca 29 400 män. Medelersättningen under 2016 var 6 054 kronor per person och månad. Medelersättningen var något högre för kvinnor än för män.

Av dem som hade rätt till etableringsersättning utbetalades etableringstillägg till ca 14 000 hushåll med hemmavarande barn per månad under 2016. Medelbeloppet för etableringstillägg var ca 2 300 kronor per person och månad under 2016. Under 2016 utbetalades bostadsersättning till ca 10 500 ensamstående utan hemmavarande barn per månad. En övervägande andel (83 procent) av dem som fick bostadsersättning under 2016 var män. Medelbeloppet för bostadsersättningen var 2 542 kronor per person och månad under 2016. Kvinnor hade ett något lägre medelbelopp än män.

Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag

Arbetsförmedlingens insatser inom etableringsuppdraget finansieras via anslag 1:4 *Ersättning för insatser för vissa nyanlända invandrare*. Här redovisas även viss verksamhet som är finansierad via Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.

Bosättning av nyanlända inom etableringsuppdraget

Arbetsförmedlingen ansvarade fram till och med 2016 för att anvisa kommuner att för bosättning ta emot nyanlända som vistas i anläggningsboende och har rätt till etableringsplan samt deras familjemedlemmar. Från och med 2017 har ansvaret övergått till Migrationsverket. För Arbetsförmedlingens del innebär det att myndigheten under 2016 behövde anpassa sin

verksamhet till lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning, som trädde i kraft den 1 mars 2016 samtidigt som verksamheten avvecklades och överlämnades till Migrationsverket.

Under 2016 ökade det totala antalet personer som anmälde behov av bosättning till ca 25 300 personer jämfört med ca 15 700 personer 2015.

Lagen om mottagande av vissa nyanlända för bosättning bidrog till att antalet personer som av Arbetsförmedlingen erbjöds bosättning i en anvisad kommun ökade kraftigt till drygt 22 000 personer 2016. Det kan jämföras med ca 6 000 personer 2015 och ca 5 700 personer 2014.¹ De 33 personer i eget boende som anvisades under 2016 anvisades i januari och februari innan den nya lagen trädde i kraft. Enligt det nya regelverket kunde Arbetsförmedlingen endast besluta om anvisning avseende personer i anläggningsboende.

Ungefär lika många kvinnor som män anvisades plats för bosättning under åren 2012 till 2015, trots att det var färre kvinnor än män som anmälde behov. Den främsta orsaken är att Arbetsförmedlingen utifrån tillgängliga anvisningsbara platser i kommunerna anvisade fler familjer än ensamhushåll, vilka oftare består av män. År 2016 minskade andelen kvinnor som erbjöds bosättning i en anvisad kommun till 31 procent. Det beror sannolikt på att fler ensamhushåll bestående av män som fått vänta länge på bosättning kunde omfattas av en anvisning till en kommun utifrån den nya lagen.

Tabell 3.6 Antal personer som har anvisats plats för bosättning av Arbetsförmedlingen

Efter kön och i anläggningsboende (Abo) respektive eget boende (Ebo)

	2013	2014	2015	2016
Abo totalt	3 488	5 559	5 967	22 037
Varav kvinnor	1 787	2 757	2 964	6 768
Varav män	1 701	2 802	3 003	15 269
Ebo totalt	827	185	50	33
Varav kvinnor	416	93	23	7
Varav män	411	92	27	26
Abo och Ebo totalt	4 315	5 744	6 017	22 070

Källa: Arbetsförmedlingen.

Anmärkning: För 2016 avser uppgifterna antal personer som av Arbetsförmedlingen erbjöds bosättning i en anvisad kommun. En person kan välja att avböja erbjudandet och då beslutades ej om anvisning till kommunen.

Av dem som erbjöds en anvisning under 2016 tackade nästan 90 procent ja till erbjudandet och kommunen anvisades därefter att ta emot dem. Andelen nyanlända som tackar ja till en erbjuden bosättning har ökat varje år sedan 2012.

Mediantiden från det att en nyanländ har beviljats uppehållstillstånd till erbjudande om bosättning i en anvisad kommun för personer i anläggningsboende minskade från 143 dagar 2015 till 89 dagar 2016. För nyanlända med särskilda behov, till exempel behov av bostadsanpassning eller närhet till specialistvård, var mediantiden från beviljat uppehållstillstånd till erbjudande om bosättning i en anvisad kommun generellt längre. Den nya lagen bidrog dock till att ledtiden för dessa ärenden minskade från 180 dagar 2015 till 138 dagar 2016.

Under handläggningstiden kan nyanlända avbryta sitt bosättningsärende och ordna bosättning på egen hand. Andelen personer i anläggningsboende som varje månad avbröt sitt ärende var i genomsnitt nio procent under 2016, jämfört med 15 procent 2015. Att ledtiderna blev kortare antas vara en bidragande orsak till att andelen som avbröt sitt ärende minskade.

Samverkan och utveckling av arbetssätt inom etableringsuppdraget

Arbetsförmedlingen ska vara stödjande och pådrivande gentemot andra aktörer inom etableringsuppdraget. Arbetsförmedlingen har exempelvis bildat en samverkansdelegation med representanter från Arbetsförmedlingen, Migrationsverket, Försäkringskassan, länsstyrelserna och SKL. Under 2016 prioriterade samverkansdelegationen frågor om bosättning,

¹ Uppgifterna om bosättningsärenden har i vissa fall uppdaterats retroaktivt för tidigare år och kan därför skilja sig från tidigare års redovisningar.

hälsa, ensamkommande barn, regelhantering, tidiga insatser för asylsökande samt lokal och regional samverkan.

Mer effektiva processer och information förenklar nyanländas första kontakter med myndigheter

I juli 2016 gavs ett regeringsuppdrag till Migrationsverket, Försäkringskassan, Skatteverket och Arbetsförmedlingen om en utökad satsning på förenklade och mer effektiva processer för nyanlända. Myndigheterna har samlokalisert sig på en rad orter i landet, s.k. Mötesplatser, vilket möjliggör för nyanlända att träffa representanter för flera myndigheter vid samma tillfälle. En process som normalt tar tre till fyra veckor för en individ kan minskas till några timmar. Under 2016 fanns detta slag av mötesplatser på fem orter och ytterligare ett 20-tal kontor öppnade i januari 2017 (se också beskrivning under utg.omr. 3, 8 och 10).

Tidig kompetenskartläggning

Arbetsförmedlingen har under 2016 arbetat vidare med pilotprojektet avseende tidig fördjupad kompetenskartläggning. Målgruppen för projektet var individer som hade fått uppehållstillstånd men som vistades i Migrationsverkets anläggningsboenden i väntan på kommunplacering. Pilotprojektet bidrog enligt Arbetsförmedlingen till att ge deltagarna möjlighet att redan på anläggningsboendet få en förståelse för hur vägen till arbete eller studier kan se ut. Under 2016 påbörjade myndigheten ett arbete med att kunna erbjuda detta redan under asyltiden.

Praktik för nyanlända och 100-klubben Sverige tillsammans

Syftet med regeringsuppdraget om statlig praktik för nyanlända är att fler ska erbjudas praktik inom etableringsuppdraget och att statliga myndigheter ska vara ett föredöme i sammanhanget. Målet är att myndigheterna gemensamt ska ta emot i genomsnitt minst 1 000 nyanlända för praktik per år under den aktuella perioden mellan april 2016 och december 2018. Enligt Statskontorets redovisning den 1 juni 2017 har ca 1 090 nyanlända påbörjat praktik vid myndigheterna från april 2016 till och med februari 2017 varav ca 405 kvinnor och ca 685 män.

I oktober 2015 lanserade regeringen 100-klubben Sverige tillsammans, en uppmaning till arbetsgivare att erbjuda nyanlända praktik eller anställning med anställningsstöd. De arbetsgi-

vare som åtar sig att erbjuda plats åt minst 100 nyanlända inom tre år ingår i 100-klubben. Till och med mars 2017 hade 29 avsiktsförklaringar tecknats med olika arbetsgivare. Totalt hade 1 758 personer fått del av praktik eller anställningsstöd denna väg. Av dessa var 36 procent kvinnor och 64 procent män. Kön fördelningen kan delvis förklaras av att det är en lägre andel kvinnor än män bland nyanlända och att kvinnorna inom etableringsuppdraget generellt står längre ifrån arbetsmarknaden än vad männen gör. Enligt Arbetsförmedlingen uppger majoriteten av arbetsgivarna att 100-klubben har bidragit till att de har tagit emot fler personer än de annars skulle ha gjort.

Insatser i etableringsplanerna

Under 2016 använde Arbetsförmedlingen sammanlagt 2,2 miljarder kronor för ersättning för insatser för vissa nyanlända invandrare. Utfallet för 2016 var totalt 448 miljoner kronor lägre än tilldelade medel för anslaget. Efter förslag i 2017 års ekonomiska vårproposition har riksdagen beslutat att detta ändamål i stället ska innefattas i utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv. I denna proposition beräknas därför medlen under anslag 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser* (se utg.omr. 14 avsnitt 4.6.3).

Nedan följer en beskrivning av insatserna inom etableringsuppdraget förutom samhällsorientering, som redovisas samlat i avsnitt 3.4.4.

Arbetsförberedande insatser

Totalt 52 027 personer har någon gång under 2016 haft minst en aktivitet i etableringsplan som grupperas under arbetsmarknadspolitiska program. Av dessa var 39 procent kvinnor och 61 procent män.

Det vanligaste arbetsmarknadspolitiska programmet var förberedande utbildning. Av dem som hade en etableringsplan under 2016 deltog 50 procent i förberedande utbildning. Andelen var något större bland män än bland kvinnor. Förberedande utbildningar innefattar bl.a. aktiviteter för att kartlägga yrkesbakgrunden eller hitta lämpligt yrkesområde, lära sig yrkesinriktad svenska eller förbereda sig för studier.

Nyanlända kan inom etableringsuppdraget delta i särskilt anpassade sammanhållna utbild-

ningar på folkhögskolor, s.k. etableringskurser. Arbetsförmedlingen anvisar deltagare till folkhögskoleutbildningarna som ska omfatta flera insatser som kan kombineras med varandra, bl.a. svenska samt orienterande och arbetsförberedande insatser. Insatsen riktar sig främst till personer med kort utbildningsbakgrund. Folkhögskolorna har anpassat kursernas innehåll och utformning utifrån individens och gruppens förutsättningar och behov.

Av dem som hade en etableringsplan under 2016 deltog 6 procent i upphandlad arbetsmarknadsutbildning och 11 procent i arbetspraktik. När det gäller arbetsmarknadsutbildning är andelen oförändrad jämfört med 2015, medan andelen som deltog i arbetspraktik ökat med närmare 3 procentenheter. Det var en lägre andel bland kvinnorna än bland männen som tog del av både arbetsmarknadsutbildning (4 procent av kvinnorna, 7 procent av männen) och arbetspraktik (8 procent av kvinnorna, 13 procent av männen).

Under 2016 deltog 5 647 personer i arbetsträning med handledare, varav 2 356 kvinnor och 3 291 män. Inom praktiskt basår deltog 101 personer varav 57 kvinnor och 44 män. Med praktiskt basår avses att den nyanlände arbetstränar på en arbetsplats och deltar i utbildning.

Validering

Arbetsförmedlingen fortsatte under 2016 det utvecklingsarbete avseende validering som påbörjades under 2014 i syfte att förbättra förutsättningarna för och underlätta för personer inom etableringsuppdraget att få sin kompetens validerad. Arbetsförmedlingen är representerad i Valideringsdelegationen (dir. 2015:120) som tillsattes i november 2015.

Inom ramen för arbetet med snabbspår för nyanländas etablering har också de valideringsmodeller som finns inom flera branscher anpassats och översatts, i syfte att bättre passa validering av nyanländas kompetenser.

Enligt uppgift från Arbetsförmedlingen fick 707 personer, varav 62 kvinnor och 645 män inom etableringsuppdraget sin kompetens validerad enligt branschmodeller under 2016. Det var en ökning med 270 personer jämfört med 2015. Män är överrepresenterade i alla former av validering och andra insatser med validerande inslag. Det beror delvis på att valideringsmodeller främst finns inom branscher där män är överrepresenterade, men även att nyanlända

kvinnor generellt står längre ifrån arbetsmarknaden än nyanlända män.

Snabbspår för nyanländas etablering

Sedan 2015 har Arbetsförmedlingen samordnat så kallade snabbspår inom bristyrken som arbetsmarknadens parter i samarbete med Arbetsförmedlingen har initierat. I maj 2017 fanns snabbspår inom 14 branscher som tillsammans omfattar ett 30-tal yrken. Totalt hade ca 4 300 personer påbörjat ett snabbspår till och med juni 2017, varav ca 1 300 kvinnor och 3 000 män. Kvinnor deltar främst inom snabbspåren för legitimationsyrken inom hälso- och sjukvården, lärare och förskollärare samt samhällsvetare inkl. ekonomer och jurister.

I rapporten Arbetsförmedlingens lägesbedömning av arbetet med snabbspåren (oktober 2016) framhåller myndigheten utvecklingsområden med en agenda för genomförande. Förutom internt utvecklingsarbete och återrapporteringar till regeringen ska myndigheten arbeta med ökad kvalitet i kartläggningen av målgruppens yrkeserfarenheter och kompetenser.

Inför 2016 tillfördes Arbetsförmedlingen medel för att fördela statsbidrag, s.k. främjandemedel, för särskilda främjande- och utvecklingsinsatser i syfte att påskynda nyanlända invandras etablering på arbetsmarknaden. Under 2016 fördelade Arbetsförmedlingen tio miljoner kronor till åtta olika grupperingar av organisationer.

Arbete och studier under etableringstiden

Under 2016 hade 16 procent av dem med etableringsplan anställning som aktivitet i planen någon gång under året. Det innebar en minskning från 17 procent 2015. Den vanligaste typen av arbete inom etableringsplan under 2016 var instegsjobb och nystartsjobb (8 respektive 7 procent av deltagarna). Jämfört med 2015 har andelen med instegsjobb minskat medan andelen med nystartsjobb ökat. Knappt 3 procent hade ett arbete utan stöd i sin etableringsplan, vilket också var i stort sett oförändrat jämfört med 2015. Det var genomgående en betydligt större andel bland männen än bland kvinnorna som hade ett arbete som insats i sin etableringsplan.

Under 2016 hade 12 procent av dem med etableringsplan vuxenutbildning (utöver sfi) som aktivitet i planen någon gång under året.

Utbildning i sfi

Av dem som hade en etableringsplan under 2016 deltog 78 procent i utbildning i sfi någon gång under året. Sfi ges i fyra kurser, från A till D, där D är den högsta kursen. Av dem som studerade sfi under 2016 deltog det stora flertalet i kurs A-C. Endast en mindre andel, 14 procent, deltog i kurs D. En generell beskrivning av utbildning i sfi redovisas under utgiftsområde 16 avsnitt 5.3.2.

Deltagare i etableringsuppdraget

Antalet deltagare fortsätter öka

Antalet personer i etableringsuppdraget fortsatte att öka under 2016 till följd av det stora antalet asylsökande under hösten 2015. Ökningen av antalet deltagare i etableringsuppdraget var särskilt tydlig under hösten 2016. Under 2016 tillkom i genomsnitt närmare 3 300 personer per månad i etableringsuppdraget och närmare 2 200 personer per månad lämnade uppdraget.

Under 2016 hade totalt 80 700 personer en etableringsplan. Det innebar en ökning med närmare 17 700 personer jämfört med 2015. Av dem som hade en etableringsplan under 2016 var 41 procent kvinnor och 59 procent män. Andelen kvinnor har minskat från 43 procent 2015, 44 procent 2014 och 47 procent 2013.

Diagram 3.1 Antal personer som är nya, kvarstående eller har lämnat etableringsuppdraget dec 2010–juni 2017

Antal

Antal

Utbildningsnivån bland deltagarna har ökat

Av dem som hade en etableringsplan under 2016 var 72 procent under 40 år. Det var en ökning med en procentenhet jämfört med 2015.

Personer som är 18 eller 19 år har i dag rätt till en etableringsplan om de saknar föräldrar i Sverige och i övrigt uppfyller kriterierna i etableringslagen. Från och med 2018 gäller att nyanlända under 20 år inte omfattas av etableringsuppdraget. Under 2016 var det 595 unga i åldrarna 18-19 år som hade en etableringsplan, vilket motsvarade mindre än 1 procent av deltagarna.

Den genomsnittliga utbildningsnivån bland deltagarna i etableringsuppdraget har ökat över tid. Andelen personer med eftergymnasial utbildning två år eller längre ökade från 19 procent 2013 till 25 procent 2016. Andelen med högst förgymnasial utbildning minskade under samma period från 57 procent 2013 till 48 procent 2016. Ökningen i utbildningsnivå gällde både kvinnor och män, men kvinnorna hade fortfarande i genomsnitt en lägre utbildningsnivå än männen.

Tabell 3.7 Utbildningsnivå bland deltagarna i etableringsuppdraget

Andel i procent bland kvinnor och män 2016 (2015 inom parentes)

Utbildningsnivå	Kvinnor	Män	Totalt
Förgymnasial utbildning	51 (53)	46 (46)	48 (49)
Gymnasial utbildning	21 (20)	22 (22)	22 (21)
Eftergymnasial utbildning < 2 år	5 (5)	5 (5)	5 (5)
Eftergymnasial utbildning ≥ 2 år	24 (23)	26 (27)	25 (25)
Summa	100	100	100

Källa: Egen bearbetning av data från Arbetsförmedlingen.

Tabell 3.8 Status 90 dagar efter avslutad etableringsplan

Procent

Status	2014			2015			2016		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Arbete	11	27	20	13	33	24	15	36	27
varav arbete utan stöd	3	7	5	3	6	5	3	7	6
varav arbete med stöd	3	5	4	3	5	4	3	6	4
varav nystartsjobb	5	15	11	7	22	15	9	23	17
Studier	9	7	8	8	6	7	7	5	6
Inskrivna arbetslösa	58	56	57	59	53	57	59	54	56
varav jobb- och utvecklingsgarantin	46	43	44	48	42	44	50	43	46
varav jobbgarantin för ungdomar	4	4	4	3	4	3	3	4	4
varav andra arbetsmarknads- politiska program	2	3	3	2	1	4	1	2	1
varav öppet arbetslösa	6	6	6	6	6	6	5	5	5
Övrigt	22	10	15	20	8	14	19	7	11
varav förhindrad ta arbete direkt	9	4	6	9	3	6	9	3	5
varav övriga avaktualiserade från Af	13	6	9	11	5	8	10	4	6
Summa	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Källa: Arbetsförmedlingen.

Arbetsmarknadsstatus efter avslutad etableringsplan

Av dem som lämnade etableringsuppdraget under 2016 var det 33 procent som arbetade eller studerade 90 dagar efter att etableringsplanen hade avslutats. Detta innebar en ökning i förhållande till 2013 och 2014, då andelen båda dessa år var 28 procent och 2015 då andelen var 31 procent.

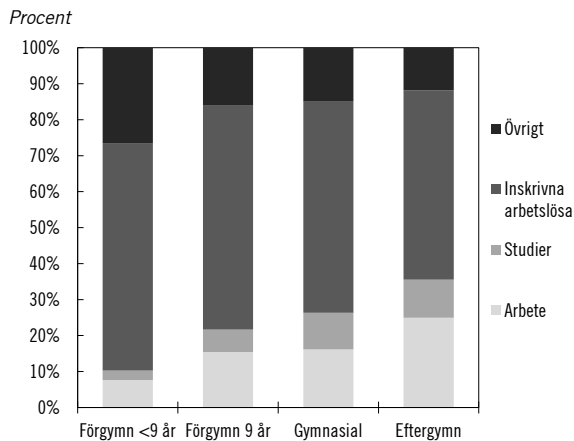
Det ökade utflödet till arbete från etableringsuppdraget hängde framför allt samman med att en större andel fick nystartsjobb under 2015 och 2016 jämfört med tidigare år. Nystartsjobben var den vanligaste typen av anställning för dem som lämnade etableringsuppdraget för arbete. Drygt 60 procent av dem som gick vidare till arbete under 2016 hade ett nystartsjobb 90 dagar efter avslutad etableringsplan. Ökningen av utflödet till nystartsjobb var dock betydligt större bland män än bland kvinnor. Som framgår av tabell 3.8 är det genomgående en betydligt lägre andel kvinnor än män som har olika former av arbete efter etableringsuppdraget. Det kan dels bero på hur nyanlända kvinnor och män bemöts av Arbetsförmedlingen och i vilken grad det har funnits anpassade insatser utifrån deras kompetenser under etableringstiden. En del av förklaringen kan också finnas på efterfrågesidan på arbetsmarknaden, till exempel i form av atti-

tyder och preferenser hos arbetsgivare. Även köns- och familjenormer i kombination med föräldraskap kan påverka kvinnors möjligheter att delta på arbetsmarknaden.

Andelen som studerar efter etableringsuppdraget var 6 procent under 2016, och minskade något jämfört med de senaste åren. Studier kan avse både högskolestudier och studier inom kommunal vuxenutbildning samt deltagande i utbildningskontrakt. Andelen som studerade efter etableringsuppdraget var något större bland kvinnor än bland män.

Personer som har haft en etableringsplan som har upphört att gälla för att tiden för planen har löpt ut och är arbetslösa kan anvisas till jobb- och utvecklingsgarantin eller jobbgarantin för ungdomar.

Av dem som lämnade etableringsuppdraget under 2016 var 51 procent inskrivna i arbetsmarknadspolitiska program 90 dagar efter avslutad etableringsplan, varav nästan alla i jobb- och utvecklingsgarantin eller i jobbgarantin för ungdomar.

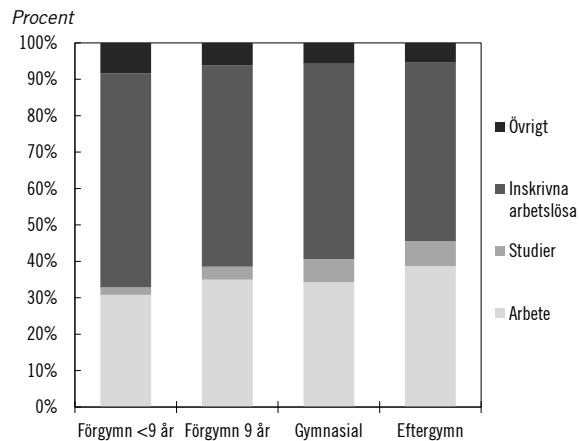
Diagram 3.2 Status för kvinnor 90 dagar efter avslutad etableringsplan 2016 fördelat på utbildningsnivå

Källa: Arbetsförmedlingen, egna bearbetningar.

En del av de personer som avslutat sin etableringsplan lämnade, åtminstone temporärt, arbetskraften av andra skäl än studier. Skälen kunde vara föräldraledighet, sjukskrivning, eller annat förhinder att ta arbete direkt. Denna andel sjönk från 15 till 11 procent mellan 2014 och 2016. Det var dock stor skillnad mellan kvinnor och män (se tabell 3.8).

Utbildningsnivå är en viktig faktor för hur snabbt personer som avslutat sin etableringsplan kommer ut i arbete. Särskilt bland kvinnor ökar andelen i arbete ju högre utbildning de har (se diagram 3.1 och 3.2). Dessutom tycks studiebenägenheten vara lägst bland dem som har kortast utbildning. För män är skillnaderna i utfall till arbete mellan låg- och högutbildade inte lika tydliga.

Den mest slående skillnaden mellan könen är att kortutbildade män i betydligt större utsträckning än kvinnor med eftergymnasial utbildning hade arbete 90 dagar efter avslutad etableringsplan. Det var också betydligt vanligare att kvinnor lämnade arbetskraften efter avslutad etableringsplan än att män gjorde det. Ju lägre utbildningsnivå bland kvinnorna, desto större andel lämnade, åtminstone temporärt, arbetskraften. För män tycks utbildningsnivå spela mindre roll i det avseendet.

Diagram 3.3 Status för män 90 dagar efter avslutad etableringsplan 2016 fördelat på utbildningsnivå

Källa: Arbetsförmedlingen, egna bearbetningar.

Lån till hemutrustning

Verksamhet och insatser för hemutrustningslån finansieras via anslaget 1:5 *Hemutrustningslån*. Syftet med hemutrustningslånen är att nyanlända ska få möjlighet att utrusta och möblera sin bostad när de blir mottagna i en kommun. Utgifterna för hemutrustningslån var under 2016 ca 11 miljoner kronor högre än anvisat anslag i budgetpropositionen för 2016. Det huvudsakliga skälet var att antalet personer som ansökte om lån blev fler än beräknat.

Av tabell 3.9 framgår antal beviljade lån, utbetalat belopp, antal personer som beviljats lån samt antal eftersänkta lån 2014–2016. Antalet lån och antalet personer skiljer sig åt eftersom ansökan om hemutrustningslån görs gemensamt per hushåll.

Under 2016 utbetalades 208 miljoner kronor i lån till 17 800 låntagare vilket är 11 miljoner kronor mer jämfört med 2015 och 26 miljoner kronor mer jämfört med 2014. Ökningen beror på att fler nyanlända flyktingar togs emot i kommunerna under 2016 jämfört med 2015 och 2014. Antalet ansökningar ökade med 14 procent jämfört med 2015. Antalet beviljade lån under 2016 ökade med 11 procent jämfört med 2015 och med 15 procent jämfört med 2014. 22 procent av de nyanlända som mottagits i en kommun beräknas ha ansökt om lån under 2016 jämfört med 26 procent under 2015. Antalet låneberättigade ökade mellan 2015 och 2016 med 38 procentenheter.

Tabell 3.9 Beviljade hemutrustningslån

Antal nya beviljade lån, utbetalat belopp, antal personer som beviljats lån samt antal personer med efterskänkta lån 2014–2016

	2014	2015	2016
Antal beviljade lån	11 091	12 708	14 275
varav för möblerad bostad	1 149	1 584	2 171
varav för omöblerad bostad	9 942	11 124	12 104
Utbetalat belopp, mkr	171	197	208
Antal personer som beviljats lån	13 384	16 063	17 798
varav kvinnor	5 332	5 929	6 281
varav män	8 052	10 134	11 517
Antal personer med efterskänkta lån	1 627	1 697	1 830
varav kvinnor	829	859	938
varav män	798	838	892

Källa: Centrala Studiestödsnämnden.

Fördelningen mellan lån för omöblerad respektive möblerad bostad var relativt konstant men andelen lån för omöblerad bostad minskade något mellan 2015 och 2016, från 88 till 85 procent.

Utestående fordran för hemutrustningslånen uppgick per den 31 december 2016 till 1,5 miljarder kronor. Fordran fördelas på 66 300 lån till totalt 86 300 låntagare.

Det inbetalade skuldbeloppet inklusive räntor var 165 miljoner kronor 2016. Det är en ökning med 26 miljoner kronor jämfört med 2015 och med 39 miljoner kronor jämfört med 2014. Detta beror främst på att den senaste tidens flyktingmottagande har medfört fler lån men också att fler låntagare än tidigare har betalat innan lånen förfallit.

Antalet låntagare som har fått sina lån efterskänkta ökade något mellan 2015 och 2016. Fler än hälften av dem som fick lån efterskänkta under 2016 var över 65 år och saknade inkomst. Övriga orsaker till efterskänkning var främst sjukdom, funktionsnedsättning eller dödsfall. Något fler kvinnor än män fick lån efterskänkta under 2016. Det finns ingen övre åldersgräns för att få lån.

Handläggningstiden efter att ansökan har inkommit till CSN är ett fåtal dagar. Den totala handläggningstiden inklusive hantering hos kontaktpersonerna är mindre än tre veckor varför målet om handläggningstid är uppfyllt.

Från och med mars 2017 har de högsta beloppen för lån till hemutrustning avseende en omöblerad bostad sänkts från 15 000 till 10 000 kronor för enpersonshushåll samt från 20 000 till

15 000 kronor för hushåll bestående av två vuxna (förordning (1990:1361) om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar, SFS 2016:1278). Lånebeloppen har inte förändrats för hushåll med barn. De förändrade beloppen innebär minskade utgifter för hemutrustningslån.

3.4.4 Analys och slutsatser

Det tar alltför lång tid för många nyanlända att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden och i samhällslivet. Regeringen har vidtagit åtgärder inom flera olika områden i syfte att påskynda och förbättra etableringen. Åtgärderna har bidragit till att stärka förutsättningarna för en effektiv etablering, men mer behöver göras för att nå bättre resultat och det behövs en bättre samordning av insatserna inom olika områden för en snabbare etableringsprocess. En väl fungerande process för nyanlända personers etablering på den svenska arbetsmarknaden och i samhällslivet kan bidra till att motverka segregation och växande klyftor i Sverige (se vidare i avsnitt 6).

Insatser under asyltiden och i anläggningsboende

Det är angeläget att tiden då enskilda individer befinner sig i asylprocessen kan tas tillvara och användas på ett meningsfullt sätt. Länsstyrelsernas uppdrag att från 2017 samordna insatser för asylsökande och personer som har beviljats uppehållstillstånd och bor i Migrationsverkets anläggningsboenden är en viktig förändring i detta syfte. Länsstyrelsernas förberedelser under 2016 har lagt en god grund för införandet av en ny struktur för tidiga insatser.

Insatser och aktiviteter för asylsökande m.fl. erbjuds av flera olika aktörer, inte minst inom folkbildningen och andra delar av det civila samhället. Den första utlysningen av medel enligt förordningen (2016:1364) om statsbidrag till verksamheter för asylsökande m.fl. indikerar ett stort intresse från det civila samhället att erbjuda insatser, medan endast ett fåtal kommuner har ansökt om medel. Det är angeläget att kommuner kan erbjuda verksamhet för asylsökande m.fl., inte minst samhällsinformation. Kvinnors möjligheter att delta i de insatser som erbjuds är en fortsatt viktig fråga.

Arbetsförmedlingens kompetenskartläggning av asylsökande behöver fortsätta att utvecklas och myndigheten behöver arbeta aktivt med stöd och information till användarna. Kartläggningen under asyلتiden förbättrar även förutsättningarna för att det ska gå snabbare att kartlägga nyanländas kompetenser och erfarenheter.

Beredskap och kapacitet för mottagande

Enligt en analys som länsstyrelserna låtit göra av projekt som beviljats medel enligt 37 och 37a §§ i förordningen om statlig ersättning för insatser för vissa utläningar och som avslutades under 2016, skapade genomförda insatser i hög utsträckning ett lokalt värde, hade en hög måluppfyllelse och genomfördes i stor utsträckning i ordinarie verksamhet efter insatsens slut. Medlen var efterfrågade och bedöms ha bidragit till stor nytta i kommunernas arbete med beredskap och kapacitet för mottagande. Många kommuner gjorde stora ansträngningar för att uppfylla sitt åtagande vad gäller anvisningar enligt bosättningslagen.

Tillgången på kvalificerade tolkar

Samhällets behov av kvalificerade tolkar är fortsatt stort och det råder brist på såväl auktoriserade som utbildade tolkar och översättare. Trots att antalet deltagare i Kammarkollegiets skriftliga auktorisationsprov har ökat de senaste åren så har inte antalet auktorisationer ökat i motsvarande grad, inte heller i proportion till ökningen av antalet nyanlända. I budgetpropositionen för 2017 tillförde regeringen därför medel för att förstärka och påskynda auktorisationsprocessen. Kammarkollegiets delredovisning av åtgärder för fler auktoriserade tolkar visar att auktorisationsprov nu kommer att erbjudas i fler språk på fler orter och vid fler provtillfällen under året.

Kommunmottagande och bosättning

Lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning trädde i kraft den 1 mars 2016. Regeringen har följt genomförandet av den nya lagen noga och till stora delar har lagen fungerat som avsetts. Lagen har bidragit till att betydligt fler nyanlända har om-

fattats av anvisningar till en kommun. Mer än tre gånger så många personer omfattades av anvisningar 2016 som 2015. Även andelen nyanlända som togs emot för bosättning efter anvisning ökade med 13 procentenheter, trots att det sammantagna antalet nyanlända ökade kraftigt under 2016.

Ett viktigt syfte med lagen är att mottagandet av nyanlända ska bli mer jämnt fördelat mellan landets kommuner. Fördelningen mellan kommunerna var också något jämnare 2016 jämfört med 2015. Majoriteten av mottagandet skedde dock fortfarande genom att nyanlända bosatte sig på egen hand, vilket innebär att det totala antalet mottagna varierade kraftigt mellan kommunerna. Lagen har inneburit att de kommuner som tidigare hade ett mindre mottagande, eller inte tog emot några nyanlända alls, nu tar ett större ansvar för det totala mottagandet. Skyldigheten för kommunerna att ta emot nyanlända innebär att alla kommuner måste planera för att ha en kapacitet för mottagande av nyanlända. Lagen ger också bättre förutsättningar för kommunerna att göra en sådan planering.

Den genomsnittliga väntetiden från beslut om anvisning till bosättning i en kommun var 53 dagar 2016, vilket ligger inom den tidsfrist på som längst två månader som regleras i förordningen om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning. Samtidigt var väntetiderna i vissa ärenden avsevärt längre än de reglerade två månaderna och ledtiden från uppehållstillstånd till beslut var lång. Det innebär att många nyanlända fick vänta länge på mottagande i en kommun.

Mottagandet av ensamkommande barn och unga

Antalet asylsökande ensamkommande barn som har kommit till Sverige har ökat under flera år. När barnen beviljas uppehållstillstånd är de inom kommunens mottagande under flera års tid och statlig ersättning utgår till kommunen. Den stora ökningen av antalet asylsökande ensamkommande barn under 2015 har hittills påverkat utgiftsområde 13 i begränsad utsträckning eftersom handläggningstiderna har medfört att en stor andel fortfarande är i asylprocessen.

Regeringen fattade i mars 2017 beslut om ett nytt ersättningssystem för mottagandet av ensamkommande barn och unga (bl.a. förordningen om statlig ersättning för insatser för vissa utläningar, SFS 2017:199). Det nya systemet

trädde i kraft den 1 juli 2017. Ersättningssystemet baseras på schabloner och bidrar till att förbättra planeringsförutsättningarna för kommunerna, minska den administrativa bördan för kommuner och Migrationsverket samt öka kostnadseffektiviteten. Övergången till det nya ersättningssystemet medför att utbetalningar av ersättningar under andra halvåret 2017 kommer att ske utifrån både det gamla och det nya ersättningssystemet.

Etableringsuppdraget

Antalet personer i etableringsuppdraget fortsatte att öka under 2016 till följd av det stora antalet asylsökande till Sverige under hösten 2015. Riksdagen har därför beslutat om mer resurser till Arbetsförmedlingen och dessutom har myndigheten gjort en omprioritering av redan befintliga resurser. Arbetsförmedlingens arbete med att öka andelen nyanlända som arbetar eller studerar såväl under som efter etableringsuppdraget behöver dock förbättras och ledtiderna kortas. Etableringstiden behöver användas mer effektivt. Regeringens mål som angavs i regleringsbrevet för 2016 var att andelen nyanlända som lämnar etableringsuppdraget för arbete och studier skulle öka. Resultaten har dock bara förbättrats marginellt. Det finns bl.a. brister i Arbetsförmedlingens kartläggning av nyanlända, vilket har blivit tydligt i arbetet med snabbspåren. Kartläggningen av nyanlända kvinnors och mäns kompetenser är väsentlig för att möjliggöra rätt insatser och för att undvika omvägar till utbildning och arbete. Regeringen har gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att bl.a. öka kvaliteten på kartläggningen (A2017/01238/A). Med detta bör också matchningsarbetet förbättras så att fler kan gå över snabbare till ett arbete de har kunskaper och kompetens för. Den yrkeserfarenhet som många nyanlända kvinnor och män har bör tas tillvara bättre än i dag. För många nyanlända är ett subventionerat arbete ett första steg in på den svenska arbetsmarknaden, men denna möjlighet används inte i tillräcklig utsträckning.

När nyanlända kvinnor lämnar etableringsuppdraget är andelen som går till arbete och studier avsevärt lägre jämfört med nyanlända män. Även utrikes födda kvinnor generellt har en lägre sysselsättningsgrad än utrikes födda män. Regeringen gav därför Arbetsförmedlingen

i uppdrag att redovisa en handlingsplan för hur myndigheten avser att öka andelen utrikes födda kvinnor som arbetar eller studerar (A2017/00180/A).

Redovisning av åtgärder och resultat ska ske årligen i myndighetens årsredovisning fram till och med årsredovisningen för 2018. Arbetsförmedlingen har identifierat att könsstereotypa föreställningar hos arbetsförmedlare kan leda till att kvinnor ges sämre möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. En annan orsak som myndigheten kan påverka är brist på utbud av arbetsmarknadsinsatser som motsvarar kvinnors erfarenheter och kompetenser. Handlingsplanen fokuserar därför främst på kunskapsuppbyggnad och att arbeta vidare med normer samt utformandet av myndighetens tjänster och service.

Huvuddelen av de lediga jobben kräver i dag formell utbildning, ofta på gymnasial nivå, samtidigt som ungefär hälften av deltagarna i etableringsuppdraget saknar fullföljd gymnasieutbildning. Utbildning är därför den enskilt viktigaste insatsen för att fler nyanlända ska kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Trots genomförda satsningar för att öka tillgången på utbildning genom bl.a. kunskapslyftet har andelen som lämnar etableringsuppdraget för studier minskat. Ett skäl till detta kan vara att den kommunala vuxenutbildningen på grundläggande och gymnasial nivå inte i tillräcklig utsträckning är anpassad till nyanländas förutsättningar och behov. Arbetsförmedlingen behöver i högre utsträckning kunna ställa krav på nyanlända som har behov av utbildning att delta i utbildning som en insats inom etableringsuppdraget. Det är alltför många nyanlända som inte uppnår en tillräcklig nivå i sfi under etableringsperioden. Detta behöver förbättras.

Samverkan avseende nyanländas etablering

Kommunerna ansvarar bl.a. för sfi, vuxenutbildning och samhällsorientering. En väl fungerande samverkan mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna är en framgångsfaktor för att öka övergångarna till reguljär utbildning. En del i detta är genomförandet av studiestartsstödet, som syftar till att öka rekryteringen till studier bland personer med kort tidigare utbildning och stora utbildningsbehov. Vidare finns behov av att kommunernas respektive Arbetsförmedlingens insatser samordnas i högre utsträckning än i dag. Under 2017 beslutade regeringen att utöka

uppdraget för Delegationen för unga till arbete till att också främja samverkan kring nyanlända, företrädesvis unga nyanlända, i syfte att påskynda etableringen i arbetslivet (dir. 2017:20). Delegationen ändrade i och med detta namn till Delegationen för unga och nyanlända till arbete (Dua). Möjligheterna till samverkan har även utökats genom den myndighetsgemensamma samlokaliseringen i s.k. Mötesplatser som numera finns på ett 20-tal orter i landet. För de nyanlända som går igenom en enklare process för de nödvändiga initiala myndighetskontakterna har tiden kortats från flera veckor till några timmar. Arbetet är fortsatt i en utvecklingsfas och behöver fortgå.

För att skapa bästa möjliga förutsättningar för att öka andelen som arbetar och studerar under och efter etableringstiden, och för att utnyttja etableringstiden på bästa sätt, är det angeläget att Arbetsförmedlingen och kommunerna säkerställer att det finns en god och kontinuerlig tillgång på kvalitativa insatser inom etableringsuppdraget, liksom en god samverkan.

3.5 Politikens inriktning

Regeringen lämnar i denna proposition förslag för att fortsätta bygga ett starkt och sammanhållet Sverige. Alla som kan ska arbeta och alla ska bidra till vår gemensamma välfärd. Den potential som finns bland utrikes födda, däribland nyanlända, måste tas tillvara. De senaste årens ökning av arbetskraften och sysselsättningen har framför allt skett bland utrikes födda, då den inrikes födda befolkningen i arbetsför ålder minskar. Sysselsättningen bland utrikes födda, framför allt bland kvinnorna, behöver dock öka betydligt framöver. Den utbredda bristen på arbetskraft understryker vikten av att rusta arbetslösa för att möta kraven på arbetsmarknaden. Många utrikes födda har erfarenheter och kompetenser som efterfrågas på svensk arbetsmarknad men som kan behöva valideras och kompletteras.

Det stora mottagandet av asylsökande under framför allt 2015 innebär fortsatt stora utmaningar men också möjligheter för Sverige. Olika delar av samhället har mobiliserat och bidragit till att situationen kunnat hanteras trots de påfrestningar som mottagandet har inneburit för flera verksamheter. Inte minst kommunerna och

civilsamhället har gjort stora insatser för att kunna erbjuda ett bra mottagande och kommer också under de närmaste åren att ha en avgörande roll för nyanländas etablering i Sverige.

Regeringen har genomfört flera strukturellt viktiga förändringar i syfte att förbättra beredskapen för nyanländas mottagande och etablering samt att öka kvaliteten i de insatser som syftar till att stärka etableringen. Lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning innebär att alla landets kommuner ska vara med och ta ansvar för mottagandet av nyanlända så att fördelningen mellan kommunerna blir jämnare. Ersättningsystemet för mottagandet av ensamkommande barn och unga har reformerats, vilket bl.a. innebär en enklare hantering för kommunerna och en mer ansvarsfull användning av skattemedel. Regeringen har samtidigt vidtagit en rad åtgärder för att stärka förutsättningarna för kommuner och landsting att ge ensamkommande barn och unga vård och omsorg av god kvalitet. Med den nya strukturen för tidiga insatser för asylsökande m.fl. erbjuds insatser som underlättar och påskyndar den framtida etableringen för dem som sedan beviljas uppehållstillstånd. Satsningar har också gjorts inom skolan för att förstärka kapaciteten avseende nyanlända elever. De ökade resurser som har tillförts (utg.omr. 25 avsnitt 3.2.7) ger kommuner och landsting bättre förutsättningar att klara sina åtaganden även med en snabbt växande befolkning, bl.a. som en följd av mottagande av nyanlända.

Men även om mycket har gjorts återstår viktiga förändringar för att etableringsprocessen ska fungera effektivt. Regeringen verkar för att insatserna inom olika områden bättre ska hänga samman från asytiden till mottagandet i en kommun och med insatser hos Arbetsförmedlingen. Regeringens åtgärder syftar till att skapa ett hållbart mottagande och en effektiv etablering. En förutsättning för det är en väl fungerande samverkan mellan berörda myndigheter och aktörer, inte minst mellan Arbetsförmedlingen, kommunerna, arbetsmarknadens parter och civilsamhället. Ett väl fungerande samarbete med arbetsgivare är avgörande, även på lokal nivå.

Det är i dag alltför få nyanlända som deltar i reguljär utbildning. För att fler nyanlända, framför allt de med kort utbildning, ska påbörja och fullfölja studier inom den kommunala vuxenutbildningen (komvux), kan utbildningen

behöva anpassas för att möta deras förutsättningar och behov. Fler nyanlända behöver under sin etableringsperiod uppnå en tillräcklig nivå i svenska för att kunna tillgodogöra sig andra insatser eller matchas mot arbete. Möjligheten att delta i och kombinera svenska för invandare (sfi) med andra utbildningar är viktig för att nyanlända ska kunna använda etableringstiden effektivt.

Nyanlända som kommit till Sverige under senare delen av grundskolan eller gymnasieskolan hinner ofta inte bli behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan innan de fyller 20 år. För dem finns ett särskilt behov av att övergången från gymnasieskola till vuxenutbildning eller folkhögskola fungerar smidigt. Studiestödet bör vara utformat för att stödja denna övergång (utg.omr. 15 avsnitt 3.6.5). Regeringen avser att genomföra flera förstärkningar och anpassningar av den kommunala vuxenutbildningen, som beskrivs närmare under utgiftsområde 16 avsnitt 9.7.

En förutsättning för att nyanlända ska få ett bra mottagande i en kommun är att det finns tillräckligt med bostäder till rimliga kostnader och att befintliga boenden kan användas mer effektivt. Regeringens förslag på bostadsområdet beskrivs under utgiftsområde 18 avsnitt 3.6. Det finns ett behov av att belysa kopplingen mellan bostadsersättningen, som betalas ut som tillägg till etableringsersättning, och bostadsbidraget. Regeringen avser att se över regelverket för bostadsbidraget bl.a. så att det blir mer neutralt i förhållande till olika former av boenden, se utgiftsområde 12 avsnitt 3.6.

Kommunmottagandet

Nyanländas bosättning

Sedan den 1 mars 2016 är kommunerna skyldiga att efter anvisning ta emot nyanlända för bosättning enligt lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning. Lagen har inneburit en viktig strukturell förändring på så sätt att alla kommuner nu behöver planera för att ta emot nyanlända för bosättning. Kommunerna har gjort stora ansträngningar för att uppfylla sina åtaganden vad gäller anvisningar och att planera för ett ordnat mottagande. Regeringen har också vidtagit flera åtgärder för att underlätta för kommunerna att kunna erbjuda ett bra mottagande. Det är nödvändigt att alla

kommuner fullt ut tar sitt ansvar och tar emot de nyanlända som kommunen anvisats senast inom den beslutade tidsfristen. Migrationsverket har verkställt anvisningar även i de fall där kommunerna haft svårt att erbjuda boende. Myndigheten ska fortsätta att arbeta för att anvisningar ska verkställas senast inom den tid som fastställts. Regeringen följer utvecklingen med inriktningen att lagen om mottagande av vissa nyanlända för bosättning ska fungera mer effektivt.

Tillskott till kommunerna för utbildningsplikten

Staten ersätter kommuner och landsting för de merkostnader som uppstår för mottagandet av nyanlända. Regeringen har under de senaste åren tillfört medel till kommunerna för att förbättra deras förutsättningar att ta emot ett stort antal nyanlända. Bl.a. har schablonersättningen till kommunerna för mottagandet av nyanlända höjts med 50 procent. Förstärkningarna till kommunerna fortsätter i denna budgetproposition. Med anledning av införandet av en utbildningsplikt (se nedan) bör kommunerna tillföras medel för att bättre kunna möta utbildningsbehovet bland nyanlända. Regeringen avser därför att 2018 höja schablonersättningen till kommunerna.

Mer effektiva processer för nyanlända

Att förenkla myndighetskontakterna för nyanlända är av stor vikt för att de snabbt ska kunna påbörja sin etablering. Regeringen har därför gett Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket, Pensionsmyndigheten och Skatteverket ett förlängt uppdrag om att fortsätta arbetet med förenklade och mer effektiva processer för nyanlända (A2017/01413/I). Uppdraget ska redovisas senast den 28 februari 2019.

Mottagandeutredningen

Mottagandeutredningen har i uppdrag att se över systemet för mottagande och bosättning av asylsökande och nyanlända och föreslå åtgärder för att skapa ett mer sammanhållet system (dir. 2015:107). Genom tilläggsdirektiv har uppdraget utvidgats så att utredaren bl.a. ska föreslå utformningen av ett system för tidiga insatser för asylsökande, där dagarsättning kopplas till deltagande i insatser. Vidare ska utredaren inom ramen för befintligt uppdrag se över möjligheten för asylsökande att delta i praktik och andra arbetsplatsförlagda aktiviteter.

(dir. 2017:48). Utredaren kommer att slutredovisa sitt uppdrag till regeringen.

Insatser under asyltiden och i väntan på bosättning i en kommun

Insatser under asyltiden och i väntan på bosättning i en kommun möjliggör för asylsökande och nyanlända att förbereda sig för en framtida etablering i Sverige. Genom att ta tillvara på tiden i asylprocessen, med insatser som bl.a. främjar kunskaper om det svenska samhället och den svenska arbetsmarknaden, kan etableringen i arbets- och samhällslivet underlättas och påskyndas.

Det är viktigt att asylsökande så snabbt som möjligt får information om det svenska samhället, inte minst om de grundläggande principerna för det svenska systemet, jämställdhet och vad som gäller avseende individens rättigheter och skyldigheter. Medlen för tidiga insatser för asylsökande m.fl. utökas därför från och med 2018. Civilsamhället är en viktig aktör för att erbjuda insatser åt asylsökande, men insatser bör i ökad utsträckning även kunna ges via kommunerna. Regeringen avser således att utöka kommunernas möjlighet att ta del av statsbidraget för tidiga insatser. Därigenom förväntas fler kunna delta i samhällsinformation redan under asyltiden. Dessutom ökar det förutsättningarna att uppnå en god tillgång till tidiga insatser över hela landet, exempelvis genom bättre tillgång till lokaler för aktiviteter.

Arbetsförmedlingens insatser för nyanländas etablering

Antalet deltagare i etableringsuppdraget har ökat kraftigt under 2016 och väntas vara fortsatt högt i år och under de närmaste åren, även om det minskar successivt. Samtidigt är andelen som övergår till arbete och utbildning, både under och efter tiden i etableringsuppdraget, för låg. Detta gäller särskilt för kvinnor. För att möta dessa utmaningar behöver tiden i etableringsuppdraget användas mer effektivt. Regeringen har därför gett Arbetsförmedlingen ett särskilt uppdrag i juni 2017 som syftar till att säkerställa att alla nyanlända i etableringsuppdraget erbjuds insatser av hög kvalitet och successivt närmar sig arbetsmarknaden (A2017/01238/A). En förut-

sättning för detta är att nyanlända snabbt får sin kompetens ordentligt kartlagd för att kunna matchas mot arbete eller utbildning. Arbetsförmedlingen ska fortlöpande identifiera förbättringsområden i den egna verksamheten och vidta åtgärder för att förbättra den egna verksamhetens resultat. Arbetsförmedlingen har även fått i uppdrag att ge nyanlända grundläggande information om svensk arbetsmarknad. Ett viktigt syfte är bl.a. att öka förståelsen för individens rättigheter och skyldigheter. Genom stärkta spår till jobb och en effektivare etablering kan fler nyanlända närma sig arbetsmarknaden och etablera sig i arbets- och samhällslivet.

Ett nytt regelverk för effektivare etablering

För att öka effektiviteten inom etableringsuppdraget införs ett nytt regelverk för nyanländas etablering i arbets- och samhällslivet. Lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare, förordningen om (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare och förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser träder i kraft den 1 januari. Med det nya regelverket ges arbetsförmedlarna möjlighet att fokusera mer på att ge rätt insatser utifrån individens behov. En central del i det nya regelverket är att kraven på individen tydliggörs. Det som i dag är en rätt till etableringsplan ersätts med en skyldighet att delta i insatser som rustar för arbete. Regeringen anser att det är rimligt att ställa samma krav på alla arbetslösa. Den som är inskriven i etableringsprogrammet ska omfattas av ett åtgärdsystem, liksom andra arbetslösa som deltar i arbetsmarknadspolitiska program. Åtgärdsystemet innebär att deltagarna kan varnas eller stängas av från sin ersättning under en kortare eller längre tid.

Regeringen har sedan tidigare utökat möjligheten för Arbetsförmedlingen att fördela sina tillgängliga resurser på olika delar av verksamheten. Genom det nya regelverket skapas förutsättningar för Arbetsförmedlingen att effektivisera arbetet med etableringsuppdraget, bl.a. genom att regelverket blir mer likt Arbetsförmedlingens övriga verksamhet. Det innebär att de samlade resurserna kan riktas till de verksamheter där de bäst behövs och på så sätt användas mer effektivt, se även utgiftsområde 14 avsnitt 3.5.

I samband med införandet av det nya regelverket avser regeringen att göra förstärkt arbetsutbildning tillgänglig även för deltagare i etableringsprogrammet. Förstärkt arbetsutbildning bedöms vara en viktig insats för att nyanlända som idag har svårt att få en arbetsplatsförlagd insats eller en subventionerad anställning ska kunna närma sig arbetsmarknaden.

I dag kan det ta lång tid mellan sista utbetalningen av dagersättning enligt förordningen (1994:361) om mottagande av asylsökande m.fl. och första utbetalningen av etableringsersättning enligt förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser, vilket medför att en del nyanlända vänder sig till kommunerna för ekonomiskt bistånd. Regeringen avser att ändra denna ordning i syfte att få till stånd en bättre start på tiden i etableringsuppdraget och minska utbetalningarna av ekonomiskt bistånd.

Stärkta spår till jobb

Nyanländas kunskaper behöver bättre tas tillvara på den svenska arbetsmarknaden. Den starka efterfrågan på arbetskraft understryker vikten av jobbfokus i etableringen. Det behöver finnas tydliga spår till jobb som möter behovet av arbetskraft. Med utgångspunkt i en tidig kartläggning av individens kompetens, förutsättningar och behov ska rätt insatser och stöd påskynda etableringen på arbetsmarknaden. En viktig framgångsfaktor är att se till de nyanländas faktiska förmåga och inte enbart till den formella utbildningsnivån. Etableringsinsatserna ska utformas så att de har en tydlig riktning mot arbete eller utbildning. Det är viktigt att insatserna hänger samman och förstärker varandra, exempelvis genom att praktik följer på eller utgör en del av en utbildning. Arbetsförmedlingen ska motivera och matcha nyanlända till rätt insats. Samverkan ska ske med framför allt kommuner, arbetsgivare och civilsamhället.

För flertalet nyanlända med kort utbildning bör spåret till jobb i huvudsak bestå av studier i syfte att de ska uppnå tillräckliga kunskaper för att kunna matchas mot andra insatser eller jobb. Behovet av utbildning kan kvarstå efter tiden i etableringsuppdraget och införandet av studiestartsstödet innebär ökade ekonomiska incitament att fortsätta studera. För en del kan vägen till reguljärt arbete behöva gå via arbetsutbildning, praktik eller en subventionerad anställning, t.ex. en extratjänst. Arbetsplatsförlagt lärande utgör ett viktigt komplement till reguljär utbildning.

För personer med gymnasial eller eftergymnasial utbildning kan spåret till jobb bestå av sfi, samhällsorientering och exempelvis validering och praktik. De som har erfarenhet och kompetens inom bristyrken kan ta del av snabbspår, där arbetsmarknadens parter har en viktig roll för att få till stånd ett snabbare inträde på arbetsmarknaden.

Delegationen för unga och nyanlända till arbete (Dua) har i dialog med Arbetsförmedlingen, Sveriges kommuner och landsting (SKL) och enskilda kommuner tagit fram en modell för hur samverkan kan fördjupas. Det kan bl.a. ske genom lokala spår för att korta vägen till jobb, där ökad samverkan med lokala arbetsgivare ingår. Under våren 2017 har kommunerna erbjudits att påbörja arbete enligt modellen tillsammans med Arbetsförmedlingen.

Utbildningsplikten

I samband med att det nya regelverket för nyanländas etablering träder i kraft inför regeringen en utbildningsplikt för nyanlända. Utbildningsplikten innebär att alla nyanlända som tar del av Arbetsförmedlingens etableringsinsatser, och som bedöms vara i behov av utbildning för att få ett arbete, kan anvisas att söka och ta del av utbildning. Genom utbildningsplikten tydliggörs individens ansvar att inom ramen för etableringen skaffa sig de kunskaper som krävs för att kunna matchas mot arbete eller tillgodogöra sig arbetsmarknadspolitiska insatser alternativt delta i fortsatta studier.

Många nyanlända i etableringsuppdraget har kort utbildning och en del saknar tillräckliga kunskaper för att kunna matchas mot arbete. Etableringsinsatserna för dessa ska i huvudsak bestå av reguljära studier på heltid. För att utbildningsplikten ska kunna realiseras behöver det tas fram ett mer anpassat utbildningsinnehåll med inriktning på grundläggande kunskaper (t.ex. läsa, skriva och räkna). Regeringen har därför gett Statens skolverk i uppdrag att föreslå hur utbildningen inom den kommunala vuxenutbildningen kan utvecklas i detta avseende (U2017/02921/GV). Regeringen avser återkomma i frågan om vidare reglering.

Genom förstärkningarna i den kommunala vuxenutbildningen ges kommunerna förutsättningar att ta emot fler deltagare från etableringsuppdraget och att bättre möta deras behov (se beskrivning utg.omr. 16 avsnitt 9.7). Arbetsförmedlingen kommer därmed i högre utsträck-

ning att kunna anvisa deltagare till utbildning. Fler kommer också att kunna antas till en utbildning och ha studier som sin huvudsakliga insats inom etableringsprogrammet. Förstärkningarna kan därmed bidra till att öka genomströmningen i sfi för denna grupp. Regeringen avser fortsatt att reservera ett antal platser inom yrkesvux för elever inom sfi och svenska som andraspråk (utg.omr. 16 avsnitt 9.7).

Effektiv samverkan för nyanländas etablering

En effektiv samverkan mellan olika aktörer är väsentlig för att fler nyanlända ska få ett arbete eller påbörja en utbildning samt för att korta ledtiderna till arbete och utbildning. Arbetsförmedlingen har i uppdrag att vara stödjande och pådrivande i förhållande till andra aktörer och aktivt verka för att initiera och utveckla lokalt och regionalt anpassade samverkanslösningar. Att förstärka samverkansarbetet inom etableringsuppdraget ingår i det särskilda uppdrag om att förbättra genomförandet av etableringsuppdraget som regeringen gav Arbetsförmedlingen i juni 2017.

Folkbildningen har en viktig roll för nyanländas etablering. Regeringens satsningar på folkbildningen beskrivs under utgiftsområde 17 avsnitt 3.6.6. Folkbildningens pedagogik, som utgår från aktivt deltagande och gemensamt lärande i grupp, är särskilt väl lämpad för nyanlända med begränsad studievana. Regeringen avser därför även fortsättningsvis avsätta medel för etableringskurser på folkhögskola inom ramen för befintliga medel för insatser för nyanlända.

Dua har, mot bakgrund av goda erfarenheter när det gäller att främja samverkan för att minska ungdomsarbetslösheten, fått ett utökat uppdrag att också främja samverkan mellan kommuner och Arbetsförmedlingen samt andra relevanta aktörer för att insatser för nyanländas etablering ska få större genomslag på lokal nivå. Dua får besluta om bidrag till kommuner för samverkan som sker mellan kommunen och Arbetsförmedlingen, t.ex. modeller med lokala spår för att korta vägen till jobb. För att främja fördjupad samverkan, bl.a. lokala spår till jobb, förstärks statsbidragen 2018. I arbetet bör utrikes födda kvinnor särskilt beaktas.

Förstärkning av främjandemedel för bl.a. snabbspår

Arbetsförmedlingen fortsätter att utveckla arbetet med snabbspår tillsammans med parter-

na. Ytterligare medel tilldelas 2018 och 2019 för att förstärka arbetet med särskilda främjande- och utvecklingsinsatser i syfte att påskynda nyanlända invandrades etablering på arbetsmarknaden, se även utgiftsområde 14 avsnitt 3.5.

Förbättringar av anställningsstöden

För många nyanlända består det första jobbet av en subventionerad anställning och det är därför angeläget att dessa fungerar ändamålsenligt. De förändringar som beskrivs under utgiftsområde 14 avsnitt 3.5 avseende de subventionerade anställningarna syftar bl.a. till att förenkla och förbättra stöden, vilket bedöms bidra till att fler kommer i arbete.

Öka sysselsättningen bland utrikes födda kvinnor

Sysselsättningsgraden bland utrikes födda behöver fortsätta att öka, särskilt bland kvinnor. Kvinnor och män ska ges samma möjligheter och incitament att etablera sig i arbets- och samhällslivet. Regeringen presenterar därför i denna proposition insatser för att främja att fler utrikes födda kvinnor deltar på arbetsmarknaden. Det handlar bl.a. om insatser för att öka kvinnors företagande, ytterligare främjandemedel till Dua samt resurser till studieförbunden för uppsökande och motiverande insatser särskilt riktade till utrikes födda kvinnor.

Insatser för föräldralediga m.fl.

Det är viktigt att även föräldralediga ges möjlighet att etablera sig, att fortsätta utveckla sina kunskaper i svenska och att samtidigt få möjlighet till viktiga kontakter med samhället. Längre perioder av föräldraledighet tenderar att särskilt försena kvinnors etablering i arbets- och samhällslivet. I syfte att möjliggöra för kommuner att i större utsträckning erbjuda insatser för föräldralediga förstärks därför befintliga medel enligt 37a § förordningen om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar 2018–2020. Insatserna ska även kunna omfatta asylsökande.

Fler kvinnor i arbete eller studier

Arbetsförmedlingen har på uppdrag av regeringen redovisat en handlingsplan för hur myndigheten avser att öka andelen utrikes födda kvinnor som arbetar eller studerar. I handlingsplanen ingår bl.a. förändring av normer och kunskapsuppbyggnad inom myndigheten samt

att utforma servicen så att utrikes födda kvinnor ska få ta del av utbildningar, program och insatser i samma utsträckning som andra inskrivna på Arbetsförmedlingen.

Studier är en viktig väg till etablering på arbetsmarknaden. Regeringen anser att det bör ses över hur bestämmelserna inom studiestöds-systemet och andra ersättningssystem samspelar och påverkar utrikes födda kvinnors ekonomiska förutsättningar att studera och arbeta. Vid behov bör generella åtgärder vidtas i syfte att minska skillnaderna i rekrytering till studier mellan gruppen utrikes födda kvinnor och andra grupper (se utg.omr. 15 avsnitt 3.6.1).

Regeringen har även i juni 2017 gett Statskontoret i uppdrag att sammanställa och utveckla kunskap om varför utomeuropeiskt födda kvinnor i större utsträckning än andra står utanför arbetskraften, samt att beskriva vad som kan förbättra deras förutsättningar att delta i arbetskraften.

3.6 Budgetförslag

3.6.1 1:1 Etableringsåtgärder

Tabell 3.10 Anslagsutveckling 1:1 Etableringsåtgärder

Tusental kronor				
År	Utfall		Anslags-sparande	
2016	Utfall	129 648		74 097
2017	Anslag	209 030 ¹	Utgifts-prognos	206 872
2018	Förslag	238 430		
2019	Beräknat	228 230		
2020	Beräknat	116 630		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för åtgärder för att främja etablering i arbets- och samhällslivet samt för statsbidrag till kommuner för detta ändamål. Anslaget får även användas för uppföljning och utvärdering av integrationen.

Regeringens överväganden

Medlen för tidiga insatser för asylsökande m.fl. utökas med 39 miljoner kronor 2018 respektive

2019, därefter med 38 miljoner kronor per år från och med 2020. Syftet är att asylsökande och nyanlända i väntan på bosättning i en kommun ska få bättre tillgång till tidig information om det svenska samhället. Vidare bör förutsättningarna för nyanlända att delta i insatser i bl.a. svenska under sin föräldraledighet förbättras. Regeringen förstärker därför medlen med 15 miljoner kronor per år 2018–2020. Insatserna ska även kunna omfatta asylsökande.

Regeringen föreslår att 238 430 000 kronor anvisas under anslag 1:1 *Etableringsåtgärder* för 2018. För 2019 beräknas anslaget till 228 230 000 kronor och för 2020 till 116 630 000 kronor.

I tabell 3.11 redovisas förändringar på anslaget under beslut summerat från tidigare budgetpropositioner samt förslag i denna budgetproposition som påverkar anslagsnivån 2018 och framåt.

Tabell 3.11 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:1 Etableringsåtgärder

Tusental kronor			
	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	209 030	209 030	209 030
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	29 400	19 200	-92 400
Varav BP18	54 000	54 000	53 000
Varav			
Tidiga insatser	39 000	39 000	38 000
Insatser under föräldraledighet	15 000	15 000	15 000
Förslag/beräknat anslag	238 430	228 230	116 630

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tabell 3.12 Anslagsutveckling 1:2 Kommunersättningar vid flyktningmottagande

Tusental kronor				
År	Utfall		Anslags-sparande	
2016	Utfall	12 013 160		644 719
2017	Anslag	21 643 414 ¹	Utgifts-prognos	17 174 025
2018	Förslag	19 265 374		
2019	Beräknat	13 655 154		
2020	Beräknat	10 472 094		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

3.6.2 1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner och landsting för utgifter i samband med mottagandet av nyanlända invandrare. Anslaget får även användas för utgifter för uttagning av personer som ska vidarebosättas samt för resor för dessa personer vid vidarebosättning.

Kompletterande information

Ersättning betalas ut med stöd av förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande och med stöd av förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utläningar.

Regeringens överväganden

Utgifterna under 2017 beräknas bli ca 4 460 miljoner kronor lägre än vad som anvisades i budgetpropositionen för 2017. Den främsta förklaringen är att antalet kommunmottagna antas bli lägre än vad som beräknades i samband med budgetpropositionen för 2017, vilket i sin tur beror på att antalet asylsökande har blivit lägre än beräknat. Fortsatt långa handläggningstider inom asylprövningen innebär också att en del kommer att tas emot i en kommun först under 2018. Utgifterna för ersättning för ensamkommande barn bedöms bli betydligt lägre än vad som är beräknat i budgetpropositionen för 2017, vilket beror dels på att en större del av ersättningarna för 2017 kommer att betalas ut under 2018, dels på att fler antas få sin ålder uppskriven till 18 år.

Tabell 3.13 Prognos för antalet kommunmottagna 2017–2020

Beräknat i BP17 respektive BP18

År	Antalet kommunmottagna		Varav kommunmottagna barn	
	Beräknat i BP17	Beräknat i BP18	Beräknat i BP17	Beräknat i BP18
2017	98 800	77 000	13 700	9 200
2018	60 500	52 200	2 300	2 800
2019	49 600	31 400	2 300	1 200
2020	43 900	31 000	2 300	1 100

Källa: Migrationsverket.

Tillskottet till kommunerna för att bättre kunna möta utbildningsbehovet bland nyanlända med anledning av införandet av en utbildningsplikt innebär att anslaget ökar med 301 miljoner kronor 2018, 467 miljoner kronor 2019 och 378 miljoner kronor per år från och med 2020.

Från och med 2018 kommer utgifterna för statsbidrag till kommuner för mottagande av skyddsbehövande m.fl. i samband med vidarebosättning, utgiftsområde 8 anslag 1:3 *Migrationspolitiska åtgärder*, att redovisas på detta anslag. Det gäller även utgifterna för resekostnader för de personer som vidarebosätts till Sverige.

Regeringen föreslår att 19 265 374 000 kronor anvisas under anslag 1:2 *Kommunersättningar vid flyktingmottagande* för 2018. För 2019 beräknas anslaget till 13 655 154 000 kronor och för 2020 till 10 472 094 000 kronor.

I tabell 3.14 redovisas förändringar på anslaget under beslut summerat från tidigare budgetpropositioner samt förslag i denna budgetproposition som påverkar anslagsnivån 2018 och framåt.

Tabell 3.14 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017 ¹	21 643 414	21 643 414	21 643 414
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-6 000 000	-8 806 000	-8 961 000
Varav BP18	301 000	467 000	378 000
Varav			
Utbildning inom etablering	301 000	467 000	378 000
Övriga makroekonomiska förutsättningar	-474 454	-458 014	-571 955
Volymer	1 655 414	183 754	-2 764 365
Överföring till/från andra anslag	1 061 000	1 092 000	1 126 000
Varav BP18	1 061 000	1 092 000	1 126 000
Varav			
RM18:1: Statsbidrag för vidarebosatta	1 061 000	1 092 000	1 126 000
Övrigt	1 380 000		
Förslag/beräknat anslag	19 265 374	13 655 154	10 472 094

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.6.3 1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare

Tabell 3.15 Anslagsutveckling 1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare

Tusental kronor

År	Typ	Belopp	Notering	Belopp
2016	Utfall	4 226 390	Anslags-sparande	821 610
2017	Anslag	6 427 887 ¹	Utgifts-prognos	5 450 691
2018	Förslag	5 179 320		
2019	Beräknat	3 901 436		
2020	Beräknat	3 254 879		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för etableringsersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

Kompletterande information

Etableringsersättning får ges till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser enligt förord-

ningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

Regeringens överväganden

Anslaget påverkas främst av antalet nyanlända som omfattas av etableringsuppdraget, vilket i sin tur påverkas av antalet kommunmottagna. Utfallet under 2017 beräknas bli 5 451 miljoner kronor, vilket är ca 980 miljoner kronor lägre än vad som anvisades i budgetpropositionen för 2017. Nedrevideringen beror på att antalet deltagare i etableringsuppdraget beräknas bli färre än vad som antogs i budgetpropositionen för 2017. För år 2018 och framåt fortsätter antalet deltagare att minska, vilket innebär att även utgifterna minskar.

Förändringar avseende reformeringen av regelverket för nyanländas etablering medför att anslaget ökar med 37 miljoner kronor 2018, 68 miljoner kronor 2019 och 81 miljoner kronor från och med 2020.

Regeringen bedömer att det inte föreligger behov av ett särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden för anslaget.

Regeringen föreslår att 5 179 320 000 kronor anvisas under anslag 1:3 *Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 3 901 436 000 kronor respektive 3 254 879 000 kronor.

I tabell 3.16 redovisas förändringar på anslaget under beslut summerat från tidigare budgetpropositioner samt förslag i denna budgetproposition som påverkar anslagsnivån 2018 och framåt.

Tabell 3.16 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	6 379 887	6 379 887	6 379 887
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	143 287	165 778	190 492
Varav BP18	135 000	165 000	178 000
Varav			
Begränsningar i föräldrapenningen	98 000	97 000	97 000
Nytt regelverk etablering och harmoniseringar	37 000	68 000	81 000
Volym	-1 343 854	-2 644 229	-3 315 500
Förslag/beräknat anslag	5 179 320	3 901 436	3 254 879

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.6.4 1:4 Hemutrustningslån

Tabell 3.17 Anslagsutveckling 1:4 Hemutrustningslån

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2016	208 225		93 895
2017	Anslag	331 982 ¹	255 069
2018	Förslag	202 863	
2019	Beräknat	166 098	
2020	Beräknat	147 098	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för lån till nyanlända invandrare för inköp av hemutrustning.

Regeringens överväganden

Utgifterna för hemutrustningslån påverkas främst av antalet nyanlända som tas emot i en kommun och i vilken utsträckning de väljer att ta lån.

Utgifterna under 2017 beräknas bli ca 80 miljoner kronor lägre än vad som anvisades i budgetpropositionen för 2017, vilket beror på att antalet kommunmottagna har blivit färre än beräknat.

Regeringen föreslår att 202 863 000 kronor anvisas under anslag 1:4 *Hemutrustningslån* för

2018. För 2019 beräknas anslaget till 166 098 000 kronor och för 2020 till 147 098 000 kronor.

I tabell 3.18 redovisas förändringar på anslaget under beslut summerat från tidigare budgetpropositioner samt förslag i denna budgetproposition som påverkar anslagsnivån 2018 och framåt. I tidigare beslut ingår sänkningen av de högsta beloppen för lån avseende omöblerad bostad för enpersonshushåll och hushåll bestående av två vuxna (se avsnitt 3.4.3) som trädde i kraft mars 2017.

Tabell 3.18 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:4 Hemutrustningslån

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	331 982	331 982	331 982
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-41 000	-40 000	-59 000
Övrigt	-88 119	-125 884	-125 884
Förslag/beräknat anslag	202 863	166 098	147 098

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

4 Diskriminering

4.1 Omfattning

Området omfattar åtgärder för att förebygga och motverka diskriminering på grund av kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Området omfattar verksamheten hos Diskrimineringsombudsmannen (DO) och Nämnden

mot diskriminering som finansieras från anslag 2:1 *Diskrimineringsombudsmannen*. Vidare ingår åtgärder mot diskriminering, rasism och liknande former av fientlighet liksom insatser för att stärka homo- och bisexuellas, transpersoners och queeras lika rättigheter som finansieras från anslag 2:2 *Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.*

4.2 Utgiftsutveckling

Tabell 4.1 Utgiftsutveckling inom området Diskriminering

Miljoner kronor

	Utfall 2016	Budget 2017 ¹	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Diskriminering</i>						
2:1 Diskrimineringsombudsmannen	102	112	115	124	126	128
2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	54	63	62	73	77	76
Summa Diskriminering	156	175	177	197	203	204

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

4.3 Mål

Målet för regeringens politik mot diskriminering är ett samhälle fritt från diskriminering (prop. 2008/09:1 utg.omr. 13, bet. 2008/09:AU1, rskr. 2008/09:115).

Målet för arbetet mot rasism utgår från det av regeringen beslutade målet för den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott: ett strategiskt, effektivt och samlat arbete mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott i Sverige.

Målet för arbetet med att stärka homo- och bisexuellas, transpersoners och queeras rättigheter utgår från det av regeringen beslutade övergripande målet för den nationella strategin för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.

4.4 Resultatredovisning

I detta avsnitt redovisas resultaten av åtgärder som bidragit till målsättningen om ett samhälle fritt från diskriminering. Vidare redovisas resultaten av åtgärder för att uppnå ett strategiskt, effektivt och samlat arbete mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott i Sverige. Slutligen redovisas åtgärder som bidrar till målet om lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.

4.4.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Centrala bedömningsgrunder är:

- utveckling av lagstiftningen för skydd mot diskriminering och för lika rättigheter och möjligheter,
- anmälningar och uppgifter om förekomsten av diskriminering,
- individens möjlighet att hävda sina rättigheter och arbetet för att motverka diskriminerande strukturer,
- kunskapen om diskriminering, rasism och liknande former av fientlighet samt lika rättigheter och möjligheter för hbtq-personer, och

- det civila samhällets arbete mot rasism, liknande former av fientlighet och för lika rättigheter och möjligheter.

Underlaget för bedömningarna utgörs främst av redovisningar och rapporter från de myndigheter som haft särskilda regeringsuppdrag inom området. I bedömningen vägs även resultat från utredningar in samt underlag från berörda myndigheters årsredovisningar. Bedömningen av insatser för ett effektivt arbete mot diskriminering och diskriminerande strukturer påverkas även av de insatser som gjorts av de s.k. antidiskrimineringsbyråerna på regional och lokal nivå.

4.4.2 Resultat

Ett samhälle fritt från diskriminering

Sverige har under 2016 mottagit rekommendationer och synpunkter från internationella granskningsorgan om att förstärka skyddet mot diskriminering både gällande lagstiftning och Diskrimineringsombudsmannens (DO:s) roll (se vidare utg. omr. 1 avsnitt 8.13.2).

Arbetet för ett samhälle fritt från diskriminering och för lika rättigheter och möjligheter förutsätter effektiva insatser mot diskriminering och diskriminerande strukturer på nationell, regional och lokal nivå samt på internationell nivå.

Den 14 december 2016 lämnades betänkandet Bättre skydd mot diskriminering (SOU 2016:87). Utredaren har haft i uppdrag att lämna förslag som säkerställer goda förutsättningar för personer som utsätts för diskriminering att ta tillvara sina rättigheter. Förslagen har remitterats.

Under 2016 avsatte regeringen sammantaget ca 123 miljoner kronor till DO och antidiskrimineringsbyråerna för arbetet mot diskriminering samt för lika rättigheter och möjligheter på nationell, regional och lokal nivå.

Under 2016 deltog Sverige också i ett flertal internationella forum för att främja lika rättigheter och möjligheter. Sverige har fortsatt medverkat i det pågående förhandlingsarbetet om Europeiska kommissionens förslag till nytt EUDirektiv om genomförande av principen om likabehandling av personer oavsett religion eller övertygelse, funktionsnedsättning, ålder eller sexuell läggning.

En effektiv och heltäckande lagstiftning

Regeringen har fortsatt arbetet med att säkerställa samma skydd oavsett diskrimineringsgrund för att få en effektiv och heltäckande lagstiftning. Den 1 januari 2017 ändrades diskrimineringslagens bestämmelser om aktiva åtgärder (prop. 2015/16:135, bet. 2015/16:AU10, rskr. 2015/16:304). Ändringarna innebär att aktiva åtgärder inom arbetslivet och utbildningsområdet ska omfatta samma diskrimineringsgrunder som diskrimineringsförbudet. Regeringen anvisar ett övergripande ramverk för arbetet och att lönekartläggningar för jämställda löner ska genomföras årligen. Därutöver har regeringen överlämnat en proposition (prop. 2016/17:220) till riksdagen med ett förslag till ett utvidgat skydd mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet. Förslaget innebär att nuvarande undantag för företag med färre än tio anställda inom området varor och tjänster tas bort.

Anmälningar och uppgifter om förekomsten av diskriminering

Rapportering från bl.a. DO visar att diskriminering förekommer inom flera samhällsområden. I SOU 2016:87 framgår att det finns ett stort mörkertal när det gäller förekomsten av diskriminering. Av dem som har utsatts är det bara ett fåtal som gör en anmälan (SOU 2016:87).

I den omvärldsanalys som DO lämnat under 2016 pekar myndigheten på att risken att utsättas för diskriminering är särskilt stor när det gäller grundläggande samhällsområden inom offentliga åtaganden som innebär att tillhandahålla bostad, jämlik utbildning, socialtjänst och social trygghet.

Under 2016 mottog DO 2 264 anmälningar om diskriminering. Det är 118 anmälningar färre än föregående år. Det minskade antalet är förhållandevis jämnt fördelat över de flesta samhällsområden. Antalet anmälningar inom samhällsområdet utbildning har dock ökat. Av anmälningarna till DO gjordes 41 procent av kvinnor och 53 procent av män, vilket är en viss förändring från föregående år då 47 procent av anmälningarna gjordes av kvinnor och 51 procent av män. Samtidigt har det skett en betydande ökning av anmälningar där uppgift om kön saknas eller inte har definierats.

Tabell 4.2 Antalet inkomna anmälningar om diskriminering till DO fördelade på kön 2014–2016

	2014	2015	2016
Kvinnor	877	1 113	1 087
Män	1031	1 210	1 392
Ej definierat/uppgift saknas	73	70	148
Totalt*	1 981	2 393	2 627

*Det totala antalet kan avvika från antalet ärenden på grund av att vissa anmälare uppger flera kön när till exempel ett par föräldrar anmäler.
Källa: DO:s årsredovisning för 2016.

Till de 16 antidiskrimineringsbyråer som under 2016 fick statligt stöd inkom sammantaget 1 381 ärenden. Det är en ökning från föregående år då antalet inkomna ärenden uppgick till 1 107. Av inkomna ärenden 2016 var fördelningen mellan kvinnor och män relativt lika liksom tidigare år, 38 procent från kvinnor och 31 procent från män. Uppgift om kön saknas för knappt 30 procent av anmälningarna.

De flesta av anmälningarna till DO och antidiskrimineringsbyråerna avsåg liksom tidigare år diskrimineringsgrunderna funktionsnedsättning och etnisk tillhörighet. Anmälningarna för de båda grunderna har sammantaget sjunkit jämfört med 2015. Inom samhällsområdet utbildning har dock anmälningarna som har samband med etnisk tillhörighet ökat. Detsamma gäller för diskrimineringsgrunden funktionsnedsättning, men här har även anmälningarna inom samhällsområdet arbetsliv ökat. Vidare har antalet anmälningar som gäller missgynnande som har samband med föräldraledighet fortsatt att öka. I flera fall avser anmälan också diskriminering som har samband med kön (graviditet).

Tabell 4.3 Antalet anmälningar till DO per diskrimineringsgrund och missgynnande i samband med föräldraledighet till DO 2014–2016

	2014	2015	2016
Etnisk tillhörighet	601	663	572
Funktionsnedsättning	461	680	613
Kön	250	290	277
Könsidentitet eller könsuttryck	26	62	45
Missgynnande i samband med föräldraledighet	52	57	76
Religion eller annan trosuppfattning	119	156	124
Sexuell läggning	32	64	49
Ålder	269	280	210
Totalt	1 810	2 252	1 966

Källa: DO:s årsredovisning för 2016.

Därutöver har antalet anmälningar om sexuella trakasserier fortsatt att öka markant inom utbildningsområdet. Flera ärenden utgörs av uppgifter som har överlämnats från Skolinspektionen. Ökningen av anmälningarna avseende sexuella trakasserier avspeglas också i en ökning avseende diskrimineringsgrunden kön inom utbildningsområdet.

Individens möjlighet att hävda sina rättigheter och arbetet för att motverka diskriminerande strukturer

Av de inkomna ärendena till DO beslutade myndigheten 2016 att inleda tillsyn i 204 ärenden. Under 2015 beslutade DO att utreda 264 ärenden som hade sin grund i en enskild anmälan.

De allra flesta ärenden som utreddes under 2016 avslutades med tillsynsbeslut där DO, om utredningen gett grund för det, uttalat sig om eventuella överträdelser, brister eller risker för diskriminering som har observerats. I somliga fall har DO bedömt att det som framkommit i en utredning givit myndigheten skäl att inträda som part och väcka talan i domstol. Under 2016 beslutade DO att driva 13 ärenden vidare till domstol, 4 ärenden från män och 9 ärenden från kvinnor, varav DO företrädde 3 kvinnor i ett av målen. I jämförelse drev DO 16 ärenden till domstol under 2015 och 25 ärenden under 2014.

De ärenden som DO under 2016 lyft genom såväl tillsynsbeslut som i process återspeglas i den debatt som förekommer i samhället om normer och värderingar. Dessa ärenden gäller exempelvis diskriminering kopplat till kön när

det gäller separata badtider för kvinnor samt efterlevnaden av förbudet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet, bl.a. när det gäller skolors arbete med stöd och anpassning till elever med psykisk funktionsnedsättning. Det gäller även arbetsgivares möjligheter att upprätthålla likabehandlingsnormer samt vikten av att vinnlägga sig att använda rätt namn och pronomen för transpersoner.

Under 2016 har fyra domar meddelats, varav två från Arbetsdomstolen (AD) och två från allmän domstol. I tre av dessa domar bifölls DO:s talan.

Vidare har DO under 2016 följt upp granskningen av skolors likabehandlingsplaner som DO genomförde under 2014–2015. I en del av de skolor där brister har konstaterats har DO på nytt begärt in skolornas likabehandlingsplaner för att se om de brister som den förra granskningen identifierade åtgärdats. På arbetslivets område har DO inlett och i stora delar avslutat en större tillsynsinsats avseende statliga arbetsgivares jämställdhetsplaner. Tillsynen omfattade 190 statliga myndigheter. Slutrapportering av resultat sker i samband med att granskningen avslutas 2017.

Av de 1 381 inkomna ärendena till antidiskrimineringsbyråerna 2016 handlades 899 som rådgivningsärenden och 482 som insatsärenden. Rådgivningsärendena bestod av enklare förfrågningar där individen själv efter rådgivningen agerar. Byråerna avslutade knappt 400 ärenden främst till följd av att ärendet inte bedömts som diskriminering eller att anmälaren valt att inte gå vidare med ärendet. Knappt 300 ärenden hänvisades vidare till annan organisation eller myndighet. I 160 av ärendena träffades förlikningar eller lokala lösningar som resulterat i exempelvis ekonomisk kompensation till utsatta, återkallade uppsägningar, omprövningar av beslut samt att utredningar om missförhållanden på en arbetsplats har inletts.

Ökad kunskap om diskriminering

DO har fortsatt arbetet med att samverka med olika nyckelaktörer i syfte att fler ska bidra till att ta ett större ansvar för att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter. Vidare har DO genomfört rättighetsbaserade utbildningar som bidragit till att öka kunskap om diskriminering. Dessutom har DO genomfört ett omfattande arbete med att informera om nyheterna i lagstiftningen om aktiva

åtgärder och tagit fram särskilda rapporter för att öka kunskapen om diskriminering.

DO har även, i samarbete med Myndigheten för delaktighet, haft ett särskilt uppdrag att informera om bristande tillgänglighet som en form av diskriminering (S2015/2415/FST). Två större rapporter har under 2016 varit särskilt viktiga: Sakligt motiverad eller koppling till kön och Kedjor av händelser. Den förstnämnda syftar till att skapa insikt i hur arbetsgivare går tillväga för att upptäcka, åtgärda och förhindra osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män. Den sistnämnda togs fram för att fördjupa och utveckla kunskap om hur muslimer och förmodade muslimer upplever diskriminering i dagens Sverige.

I syfte att höja och sprida kunskap om diskriminering på bostadsmarknaden beviljade regeringen antidiskrimineringsbyrån Malmö mot Diskriminering ett särskilt bidrag under 2016 (Ku2016/02356/DISK). Bidraget har använts för att genomföra kartläggningar och ta fram utbildnings- och informationsmaterial samt sprida kunskap brett hos olika berörda aktörer nationellt.

Ett samlat arbete mot rasism och liknande former av fientlighet

I november 2016 beslutade regeringen om en nationell plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott (Ku2016/02629/DISK). Planen innebär ett samlat grepp om arbetet mot rasism och liknande former av fientlighet som utförs av flera myndigheter, regionala och lokala aktörer samt organisationer inom det civila samhället. Planen utgår från fem särskilt viktiga strategiska områden som regeringen har identifierat som avgörande för att uppnå målet med planen, nämligen:

- förbättrad samordning och uppföljning,
- mer kunskap, utbildning och forskning,
- civila samhället: ökat stöd och fördjupad dialog,
- förstärkt förebyggande arbete på nätet, och
- ett mer aktivt rättsväsende.

Insatserna inom rättsväsendets område redovisas under utgiftsområde 4 avsnitt 2. Från anslag 2:2 *Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.*

avsattes sammantaget drygt 31 miljoner kronor för åtgärder inom ramen för planen under 2016.

Förbättrad samordning och uppföljning

Regeringen har gett Forum för levande historia i uppdrag att samordna och följa upp den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. Forum för levande historia har lämnat en första delredovisning i vilken framgår hur arbetet har påbörjats och hur myndigheten planerar att genomföra uppdraget. I redovisningen framgår även hur andra myndigheter har genomfört olika regeringsuppdrag på området (Ku2017/01152/DISK).

Redovisningen ger en delvis positiv bild av utvecklingen. Flera av myndigheterna som haft regeringsuppdrag har gjort utvärderingar som visar att insatserna har gett goda resultat (Statens kulturråd, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) och Statens medieråd). Flera av myndigheterna påtalar också att det saknas kunskap om rasism och liknande former av fientlighet och hatbrott inom det aktuella verksamhetsområdet och att det saknas samlad kunskap inom det område de verkar inom (DO, MUCF och Statens medieråd).

DO har inom ramen för uppdraget att utveckla arbetet mot främlingsfientlighet och liknande former av intolerans, fortsatt arbetet med att samla in kunskap om vilka insatser som genomförs i Sverige för att motverka att människor utsätts för rasism och främlingsfientlighet (Ku2017/01001/DISK).

Länsstyrelsen i Dalarnas län har haft i uppdrag att utveckla arbetsformer för att motverka sociala risker med fokus på rasism och extremism. Inom ramen för uppdraget har myndigheten bl.a. genomfört ett flertal konferenser på såväl regional som nationell nivå samt samverkat med ett flertal myndigheter. Enligt myndigheten finns det behov av samordning och samverkan – både mellan uppdrag och mellan olika funktioner/förvaltningar på nationell, regional och lokal nivå. Länsstyrelsen redovisar även ett förslag på en lägesbildastruktur (Ku2017/00918/DISK och Ku2017/01412/-DISK). I juni 2017 förlängde regeringen myndighetens uppdrag t.o.m. 2020 (Ku2017/01428/DISK).

Regeringskansliet har fattat beslut om att närmare utreda hur ett nationellt center för romska frågor kan inrättas (Ku2017/01479/DISK). Utredaren ska särskilt

beakta förslagen som lämnats av Kommissionen mot antiziganism i betänkandet *Kraftsamling mot antiziganism* (SOU 2016:44).

Mer kunskap, utbildning och forskning

Forum för levande historia har fortsatt uppdraget om att genomföra en utbildningsinsats om rasism i historien och i dag (Ku2015/00319/KA och Ku2016/01672/DISK). Inom ramen för uppdraget har myndigheten utvecklat en ny temasida på sin webbplats där fakta om olika former av rasism har samlats. Under 2016 har temasidan visats 116 000 gånger. Forum för levande historia har tagit fram forskningsrapporter och poddsändningar som resulterat i en stor spridning. Drygt 1 100 rapporter har distribuerats, drygt 800 nedladdningar har skett och en poddsändningsserie har fått 25 800 lyssningar fram till årsskiftet 2016/2017.

Vidare har Forum för levande historia i samarbete med Statens skolverk erbjudit kursen *Motverka rasism och främlingsfientlighet i förskolan och skolan vid tio lärosäten*. Under 2016 deltog 380 personer i kursen och för 2017 är 442 antagna. Regionala konferenser för skolpersonal har genomförts i fem regioner under våren 2017.

Forum för levande historia arbetar för närvarande med att utveckla en digital undervisningsresurs som riktar sig till lärare i historia för årskurs 7–9 samt gymnasiet och ger övningar i källkritik och historiebruk. Verktöget innehåller historiska källor som exemplifierar svenska händelser om olika former av rasism.

Arbetet med att genomföra utbildningsinsatser riktade mot fler yrkesgrupper, som ingår i uppdraget, har inletts.

Flertalet aktiviteter inom ramen för uppdraget pågår fortfarande. Därmed kan myndigheten endast beskriva tendenser från aktiviteterna. Enligt Forum för levande historia finns det en positiv utveckling mot de av utvecklingsarbetets mål som är riktade mot skolans personal.

Inom ramen för Skolverkets uppdrag att vidta kunskapshöjande insatser i skolan om främlingsfientlighet och liknande former av intolerans har myndigheten fortsatt att utveckla material till stöd i frågorna och annat metodstöd (Ku2017/00394/DISK). Utöver ovan nämnda samarbete med Forum för levande historia har Skolverket bl.a. tagit fram konkreta scenarier och diskussionsfrågor för kollegialt utvecklingsarbete som publicerats på myndighetens webbplats.

Därutöver har Statens kulturråd under 2016 haft i uppdrag av regeringen att redovisa hur verksamheter som tillgängliggör konst och kultur främjar ett öppnare samhälle (Ku2017/00600/DISK).

DO:s uppdrag om att vidta kunskapshöjande åtgärder om afrofofi (Ku2015/01668/DISK) har bidragit till att skapa en arena för samtal och kunskapsutbyte mellan afrosvenska organisationer, offentliga aktörer och forskningen (Ku2017/01002/DISK).

Regeringen har förlängt och förstärkt MUCF:s uppdrag att motverka homofobi, bifobi och transfobi och genomföra insatser för en öppen och inkluderande miljö i skolan för unga hbtq-personer (Ku2017/00690/DISK). Resultatet av arbetet så här långt framgår nedan under *Lika rättigheter och möjligheter för hbtq-personer*.

För att kartlägga forskningen om rasism på arbetsmarknaden har regeringen gett Vetenskapsrådet ett särskilt uppdrag (U2016/04442/F). Kartläggningen, som rapporterades till regeringen i juni 2017, visar att forskning av relevans för att öka kunskap om rasism på arbetsmarknaden bedrivs inom en rad olika discipliner och forskningsteman. Av rapporten framgår bl.a. att en sammanställning av aktuell kunskapsläge i Sverige gällande förekomsten av diskriminering av personer som utifrån utseende och/eller namn antas ha ursprung i länder utanför Europa, främst Afrika och Mellanöstern, bekräftar att diskriminering vid framför allt rekrytering förekommer.

Ökat stöd och fördjupad dialog med det civila samhället

Regeringen bjöd i mars 2017 in till ett sakråd om genomförandet av den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. Ett stort antal myndigheter och organisationer i det civila samhället deltog i sakrådet. Deltagarna lämnade förslag och synpunkter på hur genomförandet kan ske på bästa sätt inom de fem strategiska områdena.

MUCF fördelade under 2016 ca 14,3 miljoner kronor enligt förordningen (2008:62) om statsbidrag till verksamheter mot rasism och liknande former av intolerans, vilket är 6 miljoner kronor mer jämfört med 2015. Av de 22 organisationerna som fått bidrag arbetar 13 med antisemitism, 17 med islamofobi, 13 med afrofofi, 13 med antiziganism, 8 med homofobi och transfobi och

3 med rasism mot samer. Fem organisationer arbetar med annan form av rasism eller intolerans.

Enligt MUCF har statsbidraget till verksamheter mot rasism och liknande former av intolerans bidragit till att förebygga och motverka dessa företeelser genom att ny kunskap har tagits fram, metoder för lärande verktyg har utvecklats, möten mellan olika grupper har skapats och information har spridits på olika sätt.

MUCF beviljade även 1,8 miljoner kronor till den verksamhet som Fryshuset Exit bedriver för att hjälpa människor att lämna nazistiska och rasistiska miljöer. Stödet till Exit har framför allt medverkat till att ge individbaserat stöd till avhopp, anhängigtöd och en stödtelefon till de som är i behov av verksamhetens expertis, men också till att bidra med kunskap till yrkesverksamma som möter målgruppen i sitt arbete.

Förstärkt förebyggande arbete på nätet

Statens medieråd har av regeringen fått i uppdrag att kartlägga skyddet av barn och unga på internet vad avser rasism, liknande former av fientlighet, hatbrott och extremism. Myndigheten har bl.a. genomfört informations- och datainsamling av uppgifter från en stor mängd myndigheter och organisationer från det civila samhället (Ku2017/00587/DISK). Regeringen har även i mars 2017 gett myndigheten i uppdrag att genomföra kampanjen No Hate Speech Movement t.o.m. 2020 i syfte att höja kunskapen om rasism och liknande former av fientlighet på internet bland barn och unga (Ku2017/00785/DISK).

Lika rättigheter och möjligheter för hbtq-personer

Regeringen har under året fortsatt arbetet för att stärka hbtq-personers rättigheter utifrån den nationella strategin och dess olika fokusområden med de strategiska myndigheterna DO, Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen, MUCF och Kulturrådet.

Arbetet har under 2016 och 2017 särskilt fokuserat på transpersoners lika rättigheter och möjligheter.

Statskontoret har utvärderat regeringens strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck (Ku2016/01608/DISK). Statskontorets övergripande slutsats är att de statliga

insatserna och strukturen i strategin har bidragit till att uppfylla strategins övergripande mål. Statskontoret anser dock att styrning, samordning, uppföljning och prioritering av insatser kan förbättras.

Förbättrade förutsättningar för efterlevnaden av transpersoners rättigheter

Inför Stockholm Pride 2016 aviserade regeringen ytterligare insatser för att förbättra transpersoners situation. Detta har bl.a. resulterat i att regeringen i december 2016 tillsatte en utredning för att kartlägga transpersoners villkor och situation i samhället (dir. 2016:102). Utredaren har i uppdrag att föreslå konkreta insatser i syfte att bidra till förbättrade levnadsvillkor och ett tryggare livsutrymme för transpersoner. Vidare ska utredaren belysa hur personer som genomgår könskorrigering uppfattar utredning, vård och behandling.

I en lagrådsremiss som beslutades i juni 2017 föreslås bl.a. att det straffrättsliga skyddet för transpersoner ska utvidgas och att uttrycket könsöverskridande identitet och uttryck ska ersättas med könsidentitet och könsuttryck bl.a. i diskrimineringslagen. Avsikten är att en proposition ska beslutas under hösten 2017. Vidare har regeringen tagit initiativ till ett lagförslag om ersättning till dem som drabbats av det tidigare steriliseringskravet i samband med ändring av könstillhörigheten.

Förstärkt kunskap och synlighet om hbtq-frågor

De strategiska myndigheterna – DO, Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten, Kulturrådet och MUCF – vilkas uppdrag är reglerade i respektive myndighets instruktion och därmed finansierade inom respektive utgiftsområde, har genomfört en rad olika åtgärder. Bland annat har det bidragit till att kunskapen om hbtq-personers situation och levnadsvillkor ökat och frågor som rör hbtq-personers situation har även fått ökad synlighet inom myndigheternas olika verksamhetsområden.

Från anslag 2:2 *Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.* avsattes drygt 14 miljoner kronor för att stärka hbtq-personers lika rättigheter och möjligheter. Socialstyrelsen tilldelades 3 miljoner kronor för att finansiera insatser enligt förordningen (2014:1542) om statsbidrag till kommuner och landsting för att öka kunskapen om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation. Socialstyrelsen tilldelades även 1 miljon kronor för att höja kunskapen

om hbtq-personers situation och levnadsförhållanden och hur diskriminering kan ta sig uttryck inom socialtjänstens område. MUCF tilldelades 1 miljon kronor för att genomföra insatser för en öppen och inkluderande miljö i skolan för unga hbtq-personer. Sammantaget har de avsatta medlen bl.a. resulterat i ett ökat antal projekt, utbildningar och konferenser som bedöms ha bidragit till en ökad kunskap om hbtq-personers situation och därigenom även till arbetet mot diskriminering, homofobi och transfobi.

Vidare fattade regeringen i juli 2017 beslut om att ge Migrationsverket i uppdrag att fortsätta utveckla kompetensen i hbtq-frågor. Detta för att säkerställa det fortsatta arbetet med hög rättslig kvalitet i asylärenden där sexuell läggning och könsidentitet åberopas (Ju2017/05955/EMA).

Stödet till hbtq-organisationer inom det civila samhället

Under 2016 avsattes ca 9,3 miljoner kronor för stöd till organisationer inom det civila samhället enligt förordningen (2008:349) om statsbidrag till organisationer för homosexuella, bisexuella, transsexuella eller personer med könsöverskridande identitet eller uttryck. MUCF lyfter i sin redovisning fram att en stor del av bidraget medverkar till att upprätthålla den ordinarie verksamheten hos organisationer för att dessa ska kunna delta i och bedriva påverkansarbete samt utbilda i hbtq-frågor. Samtliga bidragsgivande organisationer ger exempel på att deras arbete bidragit till externa effekter på samhällsnivå.

4.5 Analys och slutsatser

Att inte utsättas för diskriminering är en mänsklig rättighet. Trots det är vårt samhälle långt ifrån fritt från diskriminering. Den ökade segregationen i samhället med stora skillnader i utbildningsnivå och stor konkurrens om arbeten innebär också en risk för ökad diskriminering inom flera centrala samhällsområden. Anmälningarna om diskriminering ger en fingervisning om förekomsten av diskriminering inom olika samhällsområden och de vanligaste diskrimineringsgrunderna, men det är svårt att få en heltäckande bild då mörkertalen är stora.

Regeringens bedömning är att det arbete som DO tillsammans med antidiskrimineringsbyråerna bedriver har en central roll för individers möjlighet att hävda sina rättigheter och är grundläggande i arbetet för att motverka diskriminerande strukturer.

DO:s uppdrag är brett och stort och berör många olika områden och antidiskrimineringsbyråerna bedriver ett omfattande arbete på lokal och regional nivå. Samtidigt är möjligheterna begränsade att ge individer möjlighet att hävda sina rättigheter och arbeta för att motverka diskriminerande strukturer. Regeringens bedömning är att DO:s arbete med att utreda fler ärenden, bedriva generell tillsyn inom områden med förändringsbehov och arbetet med tillsyn över arbetsgivares och utbildningsanordnarens förebyggande arbete, s.k. aktiva åtgärder är avgörande. Flera aktörer behövs också för att bedriva ett effektivt arbete mot diskriminering. Antidiskrimineringsbyråernas arbete visar på vikten av att effektivt motverka diskriminering på lokal och regional nivå och det finns en stor efterfrågan på deras verksamheter.

Vidare är regeringens långsiktiga reformprogram för att minska segregation 2017-2025 en viktig del i arbetet då centrala utgångspunkter bl.a. är att stärka individers åtnjutande av sina mänskliga rättigheter samt att uppmärksamma ojämlikhet och normer som ligger till grund för att människor diskrimineras (se vidare avsnitt 6).

Även om det formella skyddet mot diskriminering fortsatt har stärkts bedömer regeringen att det fortfarande finns brister i lagstiftningen när det gäller skyddet mot diskriminering.

Vidare kommer regeringen noga följa det nya kravet i diskrimineringslagen på årliga lönekartläggningar för arbetsgivare med minst tio anställda.

För att bekämpa rasismen och hatbrotten krävs en helhetssyn. Utvecklingen i dagens Sverige är komplex. Å ena sidan visar undersökningar att stöd för öppenhet och inkludering ökar över tid men å andra sidan vittnar många samtidigt om ett mer hätskt samhällsklimat där rasismen visar sig allt tydligare. I SOM-undersökningen 2016 är andelen som upplever läget i dag som ”mycket oroande” inför framtiden avseende ökad främlingsfientlighet 45 procent jämfört med 40 procent 2015.

Det samlade grepp som tagits i arbetet mot rasism och liknande former av fientlighet genom den nationella planen ger, enligt regeringens

bedömning, förutsättningar för en fortsatt positiv utveckling. Regeringens bedömning är att de insatser som hittills genomförts har bidragit till en ökad kunskap om hur strukturell rasism och liknande strukturer förekommer i samhället. Den nationella planen bidrar till att synliggöra de olika formerna av rasism och liknande former av fientlighet. Genom att regeringen har identifierat särskilt viktiga strategiska områden finns förbättrade förutsättningar för att rikta insatser där de främst behövs. Den inrättade strukturen för samordning och uppföljning samt de ökade krafterna mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott har skapat en bättre grund för myndigheters och det civila samhällets fortsatta insatser.

Regeringen bedömer att arbetet med lika rättigheter och möjligheter för hbtq-personer har gått framåt genom de olika insatserna inom ramen för strategin. Statskontorets utvärderingar visar dock att roll- och ansvarsfördelning, styrning och samordning, uppföljning samt prioritering av insatser kan förbättras. Hbtq-personer är alltså en utsatt grupp i samhället när det gäller diskriminering, trakasserier, hot, våld och hatbrott. Psykisk ohälsa, självmordstankar och självmordsförsök är framträdande problem, i synnerhet bland unga transpersoner. Det ökade antalet asylsökande under de senaste åren har också aktualiserat frågan om hur hbtq-personer behandlas i asylprocessen. Regeringen arbetar för att trygga flyktingars och asylsökandes mänskliga rättigheter, i linje med vad internationella granskningsorgan fört fram. Uppdraget till Migrationsverket är därför viktigt.

4.6 Politikens inriktning

Skyddet mot diskriminering är en av hörnstenarna i arbetet för de mänskliga rättigheterna. Sverige ska vara ett land där alla människor erkänns för vilka de är, får rätt att definiera sig själva och har tillgång till lika rättigheter och möjligheter. De personer som utsätts för diskriminering ska kunna få sina rättigheter tillvaratagna, men det ska också finnas ett effektivt förebyggande arbete mot diskriminering. Regeringen fortsätter arbetet för att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter. DO tillförs 10 miljoner kronor fr.o.m. 2018 för att fler människor ska få sina

rättigheter tillvaratagna och för att motverka de diskriminerande strukturer som finns. Därutöver genomför regeringen en satsning för att stärka det lokala och regionala arbetet mot diskriminering. Ett aktivt förebyggande arbete mot diskriminering ska finnas över hela landet. Regeringen föreslår att 15 miljoner kronor tillförs för antidiskrimineringsbyråernas verksamheter.

Regeringen kommer fortsatt arbeta för att stärka skyddet mot diskriminering. Under 2018 beräknas diskrimineringslagens undantag gällande diskriminering i form av bristande tillgänglighet för företag med färre än tio anställda vara borttaget. Beredningen av betänkandet Bättre skydd mot diskriminering (SOU 2016:87) fortsätter. Fortsatta insatser vidtas därutöver för att bekämpa den diskriminering och bristande kunskap som finns på bostads- och arbetsmarknaden. Detta kan bidra till minskad segregation i enlighet med regeringens långsiktiga reformprogram för minskad segregation 2017–2025. Arbetet med reformprogrammet ska präglas av ett icke-diskrimineringsperspektiv.

Sverige ska vara ett land fritt från rasism och hatbrott. Principen om alla människors lika värde och rättigheter måste värnas. Den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott är ett centralt verktyg för att förebygga och motverka rasism och polarisering i samhället och skapa förutsättningar för ett solidariskt och sammanhållet Sverige. Samordnings- och uppföljningsansvariga myndigheten Forum för levande historia är en viktig aktör i genomförandet av planen.

Ytterligare insatser inom de strategiska områden som identifierats i planen kommer att initieras och särskilda insatser kommer att vidtas för olika utsatta grupper. Det är viktigt att fortsätta synliggöra afrofobi, antisemitism, antiziganism, islamofobi, rasism mot samer samt homo-, bi- och transfobi som finns i samhället och genomföra åtgärder för att motverka dessa.

Alla i vårt land ska ha grundläggande kunskaper om nazismens brott mot mänskligheten. Regeringen kommer bl.a. att möjliggöra hågkomstresor till förintelsens minnesplatser (se även utg.omr. 1 avsnitt 8.15.1).

Arbetet för att säkerställa hbtq-personers fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna fortsätter. Regeringen kommer att återkomma med åtgärder inom ramen för strategin. De rekommendationer som Statskontoret lämnat kommer att beaktas.

Den utsatthet och den psykiska ohälsa som finns hos hbtq-personer måste motverkas. De förslag som utredningen Stärkt ställning och bättre levnadsvillkor för transpersoner (Ku 2016:05) presenterar under hösten kommer att beredas och analyseras. De initiativ som regeringen tagit till två nya lagar innebär att den juridiska och medicinska delen i processen att ändra kön särskiljs. Dessa föreslås ersätta lagen (1972:119) om fastställande av könstillhörighet i vissa fall. Regeringen tar därmed nästa steg i arbetet för lika rättigheter och möjligheter för hbtq-personer, särskilt utifrån den enskildes rätt att definiera sin könstillhörighet.

Regeringen har också tagit initiativ till ett lagförslag som innebär att personer som drabbats av det tidigare steriliseringskravet i könstillhörighetslagen kommer att kunna ansöka om ersättning av staten (se även utg.omr. 9, avsnitt 3).

Vidare kommer regeringen noga följa uppdraget till Migrationsverket för att i asylprocessen trygga hbtq-personers lika rättigheter och möjligheter.

4.7 Budgetförslag

4.7.1 2:1 Diskrimineringsombudsmannen

Tabell 4.4 Anslagsutveckling 2:1 Diskrimineringsombudsmannen

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2016	101 916	3 629	
2017	Anslag	111 966 ¹	114 760
2018	Förslag	123 786	
2019	Beräknat	125 750 ²	
2020	Beräknat	127 901 ³	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 123 786 tkr i 2018 års prisnivå.

³ Motsvarar 123 786 tkr i 2018 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Diskrimineringsombudsmannens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för förvaltningsutgifter för Nämnden mot diskriminering.

Regeringens överväganden

Tabell 4.5 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 2:1 Diskrimineringsombudsmannen

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017 ¹	111 966	111 966	111 966
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	1 815	3 620	5 597
Beslut	10 005	10 164	10 338
Varav BP18 ³	10 000	10 000	10 000
Varav ³			
Förvaltning			
Diskrimineringsombudsmannen	10 000	10 000	10 000
<i>Överföring till/från andra anslag</i>			
Varav BP18 ³			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	123 786	125 750	127 901

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2017. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2019–2020 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att fortsätta stärka arbetet mot diskriminering ökas anslaget till Diskrimineringsombudsmannen med 10 000 000 kronor fr.o.m. 2018.

Regeringen föreslår att 123 786 000 kronor anvisas under anslaget 2:1 *Diskrimineringsombudsmannen* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 125 750 000 kronor respektive 127 901 000 kronor.

4.7.2 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.

Tabell 4.6 Anslagsutveckling 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.

Tusental kronor

År	Utfall	54 038	Anslags-sparande	881
2016	Utfall	54 038	Anslags-sparande	881
2017	Anslag	62 919 ¹	Utgifts-prognos	62 269
2018	Förslag	72 919		
2019	Beräknat	76 919		
2020	Beräknat	75 919		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för insatser mot diskriminering, rasism, främlingsfientlighet, homofobi och liknande former av intolerans samt för att främja lika rättigheter och möjligheter för hbtq-personer. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till organisationer för homosexuella, bisexuella, transsexuella eller personer med könsöverskridande identitet eller uttryck samt till verksamheter som förebygger och motverkar diskriminering och verksamheter som arbetar för att motverka rasism och liknande former av intolerans. Anslaget får användas för administrativa kostnader som är en förutsättning för genomförandet av insatser inom området.

Tabell 4.7 Beställningsbemyndigande för anslaget 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.

Tusental kronor

	Förslag 2018	Beräknat 2019
Ingående åtaganden		
Nya åtaganden	23 300	
Infriade åtaganden		-23 300
Utestående åtaganden	23 300	
Erhållet/föreslaget bemyndigande	23 300	

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2018 för anslaget 2:2 *Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.* besluta om bidrag som medför behov av framtida anslag på högst 23 300 000 kronor 2019.

Skälen för regeringens förslag: Inom anslaget beviljas bl.a. statsbidrag till verksamheter som förebygger och motverkar diskriminering och organisationer för homosexuella, bisexuella, transsexuella eller personer med könsöverskridande identitet eller uttryck. Det är ideella organisationer och verksamheter har begränsade ekonomiska resurser där statsbidraget är centralt för verksamheten. För organisationerna är det av stor betydelse att få en ökad förutsägbarhet när det gäller vilka bidrag de kan räkna med nästkommande år. Det gör det möjligt att planera verksamheten mer effektivt. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2018 för anslaget 2:2 *Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.* besluta om bidrag som medför behov av framtida anslag på högst 23 300 000 kronor 2019.

Regeringens överväganden

Tabell 4.8 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017 ¹	62 919	62 919	62 919
Förändring till följd av:			
Beslut	10 000	14 000	13 000
Varav BP18	15 000	15 000	15 000
Varav			
Antidiskrimineringsbyråer	15 000	15 000	15 000
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	72 919	76 919	75 919

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

För att stärka det regionala och lokala arbetet mot diskriminering över hela landet ökas anslaget med 15 000 000 kronor fr.o.m. 2018.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med

5 000 000 kronor 2018 och 5 000 000 kronor 2020 samt att anslaget ökas med 4 000 000 kronor 2019 och ytterligare 4 000 000 kronor 2020.

Regeringen föreslår att 72 919 000 kronor anvisas under anslaget 2:2 *Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 76 919 000 kronor respektive 75 919 000 kronor.

5 Jämställdhet

5.1 Omfattning

Här redovisas regeringens bedömning av måluppfyllelsen för de jämställdhetspolitiska målen utifrån de åtgärder som finansieras från utgiftsområde 13, anslag 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder. Jämställdhetspolitiken är sektorsövergripande. Övriga insatser på jämställdhetsområdet redovisas därför inom andra berörda utgiftsområden. Insatser som rör diskriminering på grund av kön redovisas under avsnitt 4 Diskriminering inom detta utgiftsområde.

5.2 Utgiftsutveckling

Tabell 5.1 Utgiftsutveckling inom område Jämställdhet

Miljoner kronor

	Utfall 2016	Budget 2017 ¹	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Jämställdhet</i>						
3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder	232	248	238	334	390	290
3:2 Jämställdhetsmyndigheten				80	82	78
3:3 Bidrag för kvinnors organisering				28	28	28
Summa Jämställdhet	232	248	238	443	500	396

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

5.3 Mål för jämställdhetspolitiken

Målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:AU1, rskr. 2008/09:115).

Regeringen angav i skrivelsen Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid (skr. 2016/17:10) i november 2016 att målstrukturen för jämställdhetspolitiken behöver kompletteras. Regeringen fattade därför beslut om att jämställd utbildning och jämställd hälsa ska utgöra nya delmål. De jämställdhetspolitiska delmålen fungerar som en precisering av det övergripande riksdagsbundna jämställdhetspolitiska målet och skapar därmed ett politiskt fokus och ett förtydligande av regeringens prioriteringar inom ramen för jämställdhetspolitiken.

Regeringen arbetar från och med november 2016 utifrån följande delmål för jämställdhetspolitiken:

- En jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet i samhällets alla sektorer.
- Ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.
- Jämställd utbildning. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling.
- Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.
- Jämställd hälsa. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor.
- Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Regeringens arbete syftar även till att genomföra mål 5 i Agenda 2030, att uppnå jämställdhet, och alla kvinnors och flickors egenmakt.

5.4 Resultatredovisning

5.4.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Jämställdhetspolitiken är bred och omfattar många utgiftsområden. Målen är övergripande och långsiktiga. Indikatorerna som redovisas nedan under respektive delmål tydliggör de centrala aspekterna av målen.

Jämställdhetsintegrering är en grundläggande förutsättning för att genomföra de jämställdhetspolitiska målen och syftar till att främja jämställdhet genom att synliggöra och motverka ojämställda villkor. Systematisk jämställdhetsintegrering är också avgörande för genomförandet av Agenda 2030.

Jämställdhetsintegrering innebär att resultatredovisningen görs inom flera utgiftsområden i budgetpropositionen. Här görs i första hand uppföljningen utifrån delmålens indikatorer och anslaget för jämställdhetspolitiken. I budgetpropositionens bilaga 3, Ekonomisk jämställdhet mellan kvinnor och män, redovisas indikatorerna och utvecklingen av den ekonomiska jämställdheten mer ingående. Även områdena makt och inflytande respektive obetalt hem- och omsorgsarbete berörs i bilagan.

Indikatorerna finns tillgängliga på Statistiska centralbyråns (SCB) webbplats och uppdateras två gånger om året.

Redovisning av indikatorer uppdelade på respektive delmål

Till följd av att de jämställdhetspolitiska delmålen kompletterats med två nya delmål, jämställd utbildning och jämställd hälsa, har antalet indikatorer utökats. Nedanstående indikatorer används i årets resultatredovisning. Redovisningen av indikatorerna är uppdelad efter kön. Ett arbete med att identifiera indikatorer utifrån de två nya delmålen pågår dock, varför dessa indikatorer kan komma att kompletteras eller justeras framöver.

Jämn fördelning av makt och inflytande

- Riksdagens sammansättning efter val 1921–
- Ordförande i kommun- och landstingsstyrelse

- Styrelser och ledning i börsföretag
- Chefer i privat sektor efter typ av chef
- Chefer i offentlig sektor efter typ av chef

Ekonomisk jämställdhet

- Från löne- och näringsinkomst till nettoinkomst för personer i åldern 20–64 år
- Disponibel inkomst efter hushållstyp och antal barn
- Kvinnors lön som andel (%) av mäns lön efter sektor före och efter standardvägning 1994–
- Segregeringsindex efter ålder
- Sysselsatta 20–64 efter ålder och anknyningsgrad till arbetsmarknaden
- Sysselsatta 20–64 efter ålder och vanligen arbetad tid som heltid och deltid
- Pågående sjukpenningfall i december åren 1974–
- Personer med sjuk- och aktivitetsersättning efter ålder

Jämställd utbildning

- Utbildningsnivå för befolkningen 25–64 år (även uppdelat efter inrikes respektive utrikes födda)
- Andel elever med behörighet till gymnasieskolans nationella program efter avslutad grundskola (även uppdelat efter inrikes respektive utrikes födda)
- Andel elever i årskurs 9 som instämmer helt och hållet eller ganska bra med påståendet att mina lärare ger killar och tjejer samma förutsättningar
- Avgångna elever från gymnasieskolan efter program eller anknyningsgrad till program
- Studerande och examinerade från högskolan
- Andel deltagare i folkhögskolornas respektive studieförbundens verksamhet

Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet

- Ersatta dagar för vård av barn 1974–
- Genomsnittlig tidsanvändning för personer i åldern 20–64 år
- Tid för obetalt arbete efter livscykel

- Orsak till deltidsarbete för personer i åldern 20–64 år

Jämställd hälsa

- Självpupplevd hälsa
- Besvär av ängslan, oro eller ångest (även uppdelat efter ålder)
- Dödstal efter dödsorsak
- Tobaksvanor
- Övervikt och fetma (BMI, även uppdelat efter ålder)

Mäns våld mot kvinnor ska upphöra

- Personer 16–79 år utsatta för misshandel efter plats
- Personer 16–79 år utsatta för misshandel efter relation till förövaren
- Personer 16–79 år utsatta för sexualbrott efter ålder
- Anmäld misshandel
- Grov kvinnofridskränkning
- Anmäld våldtäkt
- Lagförda efter huvudbrott

Indikatorerna utgör en grund för beskrivning och analys av jämställdhetsutvecklingen inom jämställdhetspolitiken. Indikatorer gällande prostitution och människohandel för sexuella ändamål saknas bland SCB:s indikatorer men Brottsförebyggande rådet (Brå) och Polismyndigheten samlar statistik som används i stället. Det kan emellertid vara svårt att urskilja vilken direkt påverkan som insatser inom jämställdhetspolitiken har haft på utvecklingen i stort eftersom en rad olika faktorer kan påverka utvecklingen.

Statistiska centralbyrån har fått i uppdrag att ta fram fler indikatorer för de nya jämställdhetspolitiska delmålen om Jämställd utbildning och Jämställd hälsa som ska presenteras på SCB:s webbplats för jämställdhetsstatistik (S2017/02912/JÄM). Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 31 januari 2018.

5.4.2 Resultat

Nedan redovisas översiktligt resultatet i förhållande till de jämställdhetspolitiska målen samt

vilka jämställdhetsinsatser som genomfördes under 2016. En mer detaljerad redovisning av resultaten görs inom respektive utgiftsområde.

Jämn fördelning av makt och inflytande

Politiskt beslutsfattande

Efter valet 2014 är andelen kvinnor i riksdagen 44 procent och andelen män 56 procent. I kommun- och landstingsfullmäktige är andelen kvinnor 43 respektive 48 procent.

Kvinnor och män i styrelser och ledning

I maj 2017 var andelen kvinnor 49 procent och andelen män 51 procent i de av staten hel- och delägda bolagens styrelser. Könsfördelningen bland ordförandena var 45 procent kvinnor och 55 procent män. Bland verkställande direktörer var 36 procent kvinnor och 64 procent män vid årsskiftet 2016/17.

I statliga myndigheters styrelser och insynsråd 2015 var i genomsnitt 51 procent kvinnor och 49 procent män. Bland styrelseordförandena var andelen kvinnor 49 procent och andelen män 51 procent. Målet om en jämn könsfördelning har därmed uppnåtts på detta område (S2016/05582/JÄM).

Könsfördelningen bland chefer i offentlig sektor är jämnast inom staten, med 48 procent kvinnor och 52 procent män 2016.

Tabell 5.2 Chefer i offentlig och privat sektor

Könsfördelning procent

	Stat		Kommun		Landsting		Privat	
	Kv	M	Kv	M	Kv	M	Kv	M
2013	46	54	68	32	73	27	30	70
2014	42	58	68	32	72	28	30	70
2015	43	57	69	31	72	28	31	69
2016	48	52	69	31	73	27	32	68

Källa: Statistiska centralbyrån.

Enligt Andra AP-fondens kvinnoindex för 2017 var andelen kvinnor i börsföretagens styrelser 32,2 procent och andelen män 67,8 procent 2017. Andelen kvinnor som var styrelseordförande var 6,2 procent och andelen män 93,8 procent. Bland börsföretagens verkställande direktörer var 4,9 procent kvinnor och 95,1 procent män.

Tabell 5.3 Styrelseledamöter i börsbolag 2002–2017

Könsfördelning procent

År	Kvinnor	Män
2002	6,1	93,9
2004	14,9	85,1
2006	17,7	82,3
2008	18,6	81,4
2010	22,2	77,8
2012	22,7	77,3
2014	24,7	75,3
2016	30,7	69,3
2017	32,2	67,8

Källa: Andra AP-fondens kvinnoindex

Statligt stöd till jämställdhetsprojekt

Organisationer och verksamheter kan ansöka om och beviljas bidrag av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) enligt förordningen (2006:390) om statsbidrag till jämställdhetsprojekt. Under 2016 fördelade myndigheten 9 miljoner kronor i bidrag till 20 organisationer som stöd för jämställdhetsprojekt i syfte att främja jämställdhetspolitikens mål, varav drygt 2 miljoner kronor till projekt som i första hand syftade till att stödja pojks och mäns arbete för jämställdhet.

Ekonomisk jämställdhet

Lön och disponibel inkomst

Kvinnor har lägre löner än män. År 2016 var genomsnittslönen för kvinnor 30 700 kronor och för män 34 900 kronor. Löneskillnaden mellan kvinnor och män var alltså 12 procent. Det är en minskning av skillnaden med 0,5 procentenheter jämfört med 2015.

Störst genomsnittlig löneskillnad finns inom landstingen, där löneskillnaden är 21,1 procent. Minst är löneskillnaden inom kommunerna där den är 3,4 procent.

Efter s.k. standardvägning, som innebär att hänsyn tas till att kvinnor och män arbetar inom olika yrken och sektorer, har olika utbildningsnivå, arbetstid och ålder, är den oförklarade löneskillnaden 4,5 procent för hela arbetsmarknaden.

De skillnader mellan kvinnor och män som finns på arbetsmarknaden i löner, befattningar och arbetstid leder till att kvinnor har betydligt lägre arbetsinkomster än män. Skatter och transfereringar jämnar dock ut inkomstskillnaden i

viss mån. Den individuella disponibla inkomsten för personer i förvärvsaktiv ålder är 15–20 procent lägre för kvinnor än för män, och denna relation har varit relativt stabil sedan mitten av 1990-talet. Kvinnor har en lägre disponibel inkomst än män oavsett hushållstyp. Sammanboende kvinnor med barn har en lägre individuell nettointkomst än ensamstående kvinnor med barn. Det omvända gäller för män, det vill säga att sammanboende män med barn har högre nettointkomst än ensamstående män med barn.

Regeringen anser att utvecklingen mot jämställda löner går för långsamt.

Kvinnors deltagande på arbetsmarknaden

Kvinnors arbetskraftsdeltagande har sedan 1990-talet varit ca 5 procentenheter lägre än mäns. År 2016 var det relativa arbetskraftstalet för kvinnor i åldern 20–64 år 84,0 procent, jämfört med 89,0 procent för män. År 2016 var det relativa arbetslöshetstalet 5,7 procent för kvinnor, jämfört med 6,7 procent för män. År 2016 (20–64 år) var 3,5 procent av inrikes födda kvinnor arbetslösa, jämfört med 14,3 procent bland utrikes födda kvinnor. Under samma år var 4,3 procent av inrikes födda män arbetslösa, jämfört med 15,8 procent av de utrikes födda männen. Högst arbetslöshet fanns bland de utomeuropeiskt födda, där 20,3 procent av kvinnorna och 22,1 procent av männen var arbetslösa. Skillnader i arbetslöshet har därmed samband med härkomst snarare än kön (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. bilaga 3 Ekonomisk jämställdhet).

Kvinnor har lägre sysselsättningsgrad än män i alla åldersgrupper. År 2016 var sysselsättningsgraden för kvinnor och män (20–64 år) 79,2 respektive 83,0 procent. Inrikes födda kvinnor har lägre sysselsättningsgrad än inrikes födda män (83,7 respektive 85,8 procent). Utrikes födda kvinnor har en lägre sysselsättningsgrad än utrikes födda män (64,4 respektive 72,7 procent). Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan utrikes födda kvinnor och män är större än den mellan inrikes födda kvinnor och män. Skillnader i sysselsättningsgrad beror således, till skillnad mot när det gäller arbetslöshet, både av härkomst och av kön.

År 2016 arbetade 28,6 procent av kvinnorna deltid, jämfört med 10,8 procent av männen. Deltidsarbete bland kvinnor är framför allt vanligt i åldergrupperna 20–24 år (49,8 procent) samt 55–64 år (30,6 procent). Största antal del-

tidsarbetande kvinnor finns i vård- och omsorgssektorn. Den vanligaste orsaken till deltidarbete är att heltidsarbete saknas. Bland män är deltidarbete vanligast i åldersgruppen 20–24 år (27,6 procent).

Kvinnor har i större utsträckning än män osäkra anställningar. År 2016 var 15,8 procent (329 400) av alla anställda kvinnor i åldern 20–64 år tidsbegränsat anställda. Samma år var 13,1 procent (274 400) av alla anställda män i samma ålderskategori tidsbegränsat anställda.

Kvinnor och män arbetar inom olika yrken. Till de vanligaste yrkena bland kvinnor hör bland annat undersköterska, vårdbiträde, barnskötare och för- och grundskollärare. Bland män är företagssäljare, lagerpersonal, lastbilsförare och mjukvaru- och systemutvecklare de vanligaste jobben. Bland de vanligaste kvinnodominerade yrkena är genomsnittslönen relativt jämn, medan lönespridningen är stor bland de mansdominerade yrkena.

Kvinnors sjukfrånvaro ligger stadigt på en högre nivå än mäns. Av samtliga dagar med sjukpenning 2016, tog kvinnor ut 66 procent och män 34 procent. Skillnaden i sjukfrånvaro kan bland annat förklaras av att kvinnor och män arbetar i olika yrken. Kvinnor arbetar oftare än män i yrken och sektorer med sämre upplevd psykosocial arbetsmiljö. Kvinnor är överrepresenterade i vård- och omsorgsyirken där sjukfrånvaron är hög för både kvinnor och män. Sjukfrånvaron är dock högre bland kvinnor än bland män som arbetar i samma yrke. En förklaring till det är att kvinnor och män som har samma yrken kan ha olika arbetsuppgifter och olika arbetsbelastning. Ett större ansvar för det obetalda hem- och omsorgsarbetet i kombination med förvärvsarbete kan också bidra till högre sjukfrånvaro bland kvinnor.

Av de personer som har sjuk- eller aktivitetsersättning är 58 procent kvinnor och 42 procent män (2016).

Insatser för att främja jämställdhet i arbetslivet

Arbetsförmedlingen ska enligt en ändring i myndighetens instruktion 2015 utforma sin verksamhet så att den främjar jämställdhet och motverkar könsuppdelning på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen har även fått ett uppdrag att redovisa en handlingsplan för hur myndigheten avser att öka andelen utrikes födda kvinnor som arbetar eller studerar. Syftet är att minska arbetslösheten och öka sysselsättningen för denna

grupp. Arbetsförmedlingen presenterade den 31 mars 2017 en handlingsplan för att fler utrikes födda kvinnor ska vara sysselsatta i arbete eller studier 2017–2018.

Inom ramen för regeringens arbetsmiljöstrategi har Arbetsmiljöverket (AV) fått ett antal uppdrag. Myndigheten ska bland annat analysera dödsolyckor ur ett genusperspektiv, ge vägledning om arbetsmiljöutmaningar för gränslöst arbetsliv, utöka tillsyn av arbetstid och arbetstidsrelaterad arbetsmiljöproblematik, genomföra en särskild tillsynssatsning av arbetsmiljön inom äldreomsorgen, kartlägga arbetsmiljöförhållanden i hushållsnära tjänster, samt stödja uppdragsforskning med relevans för tillsynsverk-samheten 2016–2018 med tonvikt på arbetsmiljö och arbetsmiljörelaterad ohälsa i ett jämställdhetsperspektiv. AV har också tagit fram nya föreskrifter för den organisatoriska och sociala arbetsmiljön, som trädde i kraft den 31 mars 2016. Vidare har AV presenterat en vitbok om kvinnors arbetsmiljö. I rapporten drar myndigheten slutsatsen att det behövs en diskussion kring hur arbetsmiljö definieras och hur tillsyn bedrivs för att nå de faktorer som driver ohälsa i kvinnodominerat arbete.

I regeringens nationella strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020 (N2015:31) är jämställd regional tillväxt ett viktigt verktyg för ett hållbart genomförande av den regionala tillväxtpolitiken. Områden som är prioriterade inkluderar bland annat insatser för att främja kvinnors företagande, öka utrikes födda kvinnors sysselsättning och företagande, och att integrera ett jämställdhetsperspektiv i planering och genomförande av projekt inom regionala fonderprogrammen 2014–2020.

Den parlamentariskt sammansatta landsbygdskommittén lämnade sitt slutbetänkande till regeringen (SOU 2017:1) i januari 2017. Kommittén lyfter fram utbildning som avgörande för förnyelse och konkurrenskraft, kvinnors företagande och entreprenörs- och företagsutveckling i landsbygderna. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med en proposition med förslag till en sammanhållen landsbygdspolitik som kan stimulera företagande och entreprenörskap och ge möjligheter till en mer jämställd arbetsmarknad och förbättrade förutsättningar för kvinnors företagande i Sveriges landsbygder.

Tillväxtverket har regeringens uppdrag att 2016–2018 utveckla och stödja arbetet med jämställd regional tillväxt (N2015/08643). Målet är

att satsningen ska leda till att kvinnor och män har samma förutsättningar att nå inflytande i det regionala tillväxtarbetet.

Uttaget av föräldrapenning är ojämnt fördelat mellan kvinnor och män. Kvinnor har sedan den moderna föräldraförsäkringen infördes 1974 tagit ut majoriteten av dagar med föräldrapenning. Under 2016 tog kvinnorna ut 73 procent och männen 27 procent av samtliga dagar med föräldrapenning.

Uttaget av tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn har varit mer jämnt fördelat mellan könen genom åren än uttaget av föräldrapenning, och har varierat mellan 60 och 68 procents uttag för kvinnorna och 32 och 40 procent för männen. År 2016 tog kvinnorna ut 62 procent och männen 38 procent av tillfälliga föräldrapenningsdagar med ersättning, exklusive de tio dagar som kan tas ut i samband med barns födelse, dagar som kan betalas ut för vård av allvarligt sjukt barn och kontaktdagar.

Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av reglerna för föräldraledighet och föräldraförsäkring (dir. 2016:10). Syftet är att identifiera problem och föreslå åtgärder för att föräldraförsäkringen i högre grad än i dag ska bidra till jämställdhet på arbetsmarknaden, ett jämställt föräldraskap och även fortsatt bidra till goda uppväxtvillkor för barn. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 1 oktober 2017. I oktober 2016 presenterade utredningen ett delbetänkande (SOU 2016:73) med förslag om att begränsa rätten till föräldrapenning för föräldrar som kommer till Sverige med barn. I enlighet med regeringens förslag beslutade riksdagen den 31 maj 2017 att anpassa antalet föräldrapenningsdagar efter barnets ålder (prop. 2016/17:154, bet. 2016/17:SfU23). Beslutet innebär bland annat att föräldrarna har rätt till 200 dagar om barnet blir bosatt i Sverige under sitt andra levnadsår. Om barnet blir bosatt i Sverige efter det andra levnadsåret har föräldrarna rätt till 100 dagar. Lagändringen trädde i kraft den 1 juli 2017.

Jämställd utbildning

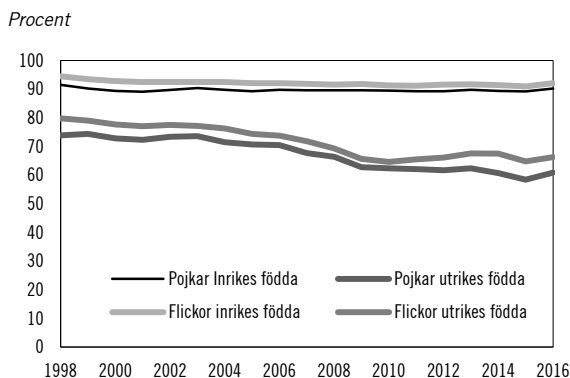
Målet om jämställd utbildning är centralt för att kvinnor och män ska kunna nå en ökad ekonomisk självständighet, men också för individens möjligheter till makt och inflytande i samhället

samt för den personliga utvecklingen. Målet omfattar hela det formella utbildningssystemet från förskola till universitet och högskola, inklusive vuxenutbildning och yrkeshögskolan. Även bildning och utbildning utanför det formella utbildningssystemet omfattas.

För att uppnå ett jämställt samhälle är det avgörande med tidiga insatser där flickor och pojkar redan i förskolan får möjlighet att utvecklas utan att begränsas av rådande könsnormer. Statens skolinspektion har genomfört en granskning av förskolans arbete med jämställdhet. Granskningen visar bland annat att personalen vid flertalet granskade förskolor inte arbetar systematiskt utifrån ett genusperspektiv vid genomförande av aktiviteter, planering av miljö och material eller i samtal om förhållningssätt. På förskole- och huvudmannanivå är det drygt tre fjärdedelar som inte inkluderar förskolans jämställdhetsuppdrag i det systematiska kvalitetsarbetet.

Regeringen har gett Statens skolverk i uppdrag att göra en översyn av förordningen (SKOLFS 1998:16) om läroplan för förskolan för att förtydliga förskolans uppdrag (U2017/01929/S). En viktig del av uppdraget handlar om att förtydliga läroplanens skrivningar om jämställdhet. Uppdraget redovisades i juni 2017.

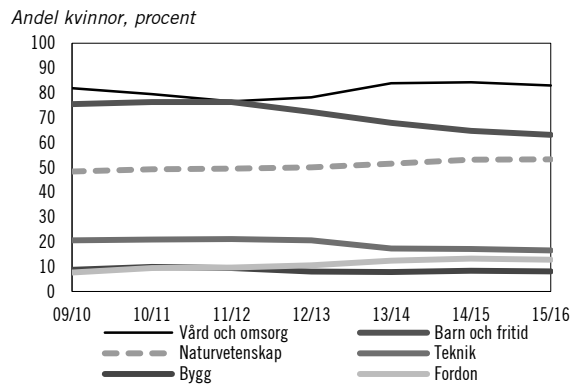
Diagram 5.1 Andel elever med behörighet till gymnasieskolan bland inrikes och utrikes födda

Våren 2016 var det 92,1 procent av inrikes födda flickor respektive 66,3 procent av utrikes födda flickor som gick ut grundskolan behöriga till gymnasieskolans nationella program (se utg.omr. 16 avsnitt 1.3.2). Bland inrikes födda pojkar var 90,2 procent behöriga och bland utrikes födda pojkar var 60,9 procent behöriga. Statistiken avser de elever som är folkbokförda i Sverige. Även om behörigheten sedan 2015 har

ökat i flertalet elevgrupper var det vårterminen 2016 drygt 17 800 elever som lämnade grundskolan utan att ha blivit behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan enligt uppgifter från Skolverket. Socioekonomisk bakgrund och etnicitet har stor betydelse för elevers skolresultat. Skillnaderna i skolresultat mellan flickor och pojkar är fortsatt tydliga. Flickorna hade läsåret 2015/16 i genomsnitt uppnått högre betyg än pojkarna i alla ämnen (se utg.omr. 16 avsnitt 1.3.2).

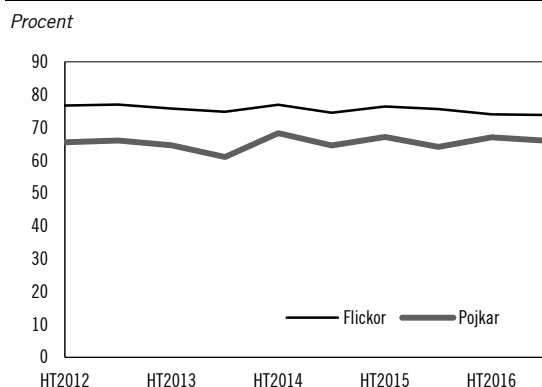
Diagram 5.2 Avgångna elever från gymnasieskolan efter program eller anknötning till program

Källa: SCB, Fotnot: avgångselever från 2013/14 och senare har gått gymnasieskolan enligt Gy 2011, tidigare avgångselever läste enligt tidigare läroplan och programstruktur. I diagramet redovisas tidsserier för program som har en nära motsvarighet i tidigare programstrukturen, t.ex. Byggprogrammet (lpf 94) och Bygg och anläggningsprogrammet (Gy 2011).

Diagrammet ovan visar att yrkesförberedande program är mer könssegregerade än studieförberedande program. Programmet Barn och fritid visar en positiv utveckling. Av de elever som avslutade sina studier läsåret 2015/16 var 36,9 procent män, jämfört med 24 procent läsåret 2009/10. För att motverka de könsbundna studievalen har regeringen gett Statens skolverk i uppdrag (U2016/04154/GV m.fl.) att genomföra fortbildningsinsatser för att förbättra kvaliteten inom studievägledningen ur ett jämställdhetsperspektiv.

Diagram 5.3 Andel elever i årskurs 9 som instämmer helt och hållet eller ganska bra med påståendet att mina lärare ger killar och tjejer samma förutsättningar

Källa: Skolinspektionen, skolenkäten årskurs 9

Skolinspektionen genomför årligen Skolenkäten där elever får svara bland annat på påståendet ”mina lärare ger killar och tjejer samma förutsättningar”, vilket 74 procent av flickorna och 66 procent av pojkarna uppger att det stämmer bra eller ganska bra. Samtidigt uppger 6 procent av flickorna och 14 procent av pojkarna att det ”stämmer inte alls”.

Regeringen har gett Statens skolverk i uppdrag att förtydliga läroplaner beträffande könsuppdelad undervisning i skolan. Ändringarna ska särskilt tydliggöra att den värdegrund som anges i läroplanerna inbegriper att skolan ska organisera undervisningen så att pojkar och flickor möts och arbetar tillsammans i undervisningen (U2017/00412/S). Uppdraget redovisades till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) i juni 2017.

År 2016 hade 48 procent av kvinnorna i åldersgruppen 25–64 år eftergymnasial utbildning. Motsvarande siffra för männen var 37 procent. Av utrikes födda kvinnor hade 43 procent eftergymnasial utbildning och av inrikes födda kvinnor 49 procent. Av utrikes födda män hade 38 procent eftergymnasial utbildning och av inrikes födda män 36 procent. Det är fler kvinnor än män som studerar vid högskolan. Det är dock något fler män än kvinnor som påbörjar en utbildning på forskarnivå och tar en doktorexamen. Bland samtliga doktorander som var nybörjare 2016 var 47 procent kvinnor och 53 procent män. Andelen män var högre bland de utländska doktorander som var nybörjare, 40 procent kvinnor och 60 procent män. Regeringen har fastställt rekryteringsmål avseende könsfördelningen bland professorer i syfte att uppnå en jämn fördelning av kvinnor och män

bland professorerna (se utg.omr. 16 avsnitt 1.1.1).

Jämställdhet i högskolan handlar också om vilken forskning som bedrivs, och hur. Regeringen har därför aviserat i forskningspropositionen Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft (prop. 2016/17:50) att ge Vetenskapsrådet i uppdrag att i samråd med Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte), Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) och Verket för innovationssystem (Vinnova), utreda vilka metoder forskningsfinansiärerna bör använda för att verka för att ett köns- och genusperspektiv integreras i den forskning de finansierar, när så är relevant. Regeringen har också gett Vetenskapsrådet i uppdrag att förbereda för att fördela medel till forskning om jämlika villkor som har ett tydligt jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv (U2017/02085/F).

Det jämställdhetspolitiska delmålet om Jämställd utbildning omfattar även bildning och utbildning utanför det formella utbildningssystemet. Folkbildningsrådet redovisar att kvinnorna är fler än männen på folkhögskolorna. År 2016 var 59 procent av deltagarna i folkhögskolornas långa kurser kvinnor och 41 procent män. Av studieförbundens deltagare var 64 procent kvinnor och 36 procent män. Folkbildningsrådet ingår i regeringens utvecklingsprogram jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM) och har inom ramen för det arbetet identifierat utvecklingsområden, bland annat behov av systematiskt och integrerat jämställdhetsarbete.

Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet

Kvinnor och män utför olika mycket och olika slags obetalt arbete. Kvinnor utför i genomsnitt betydligt mer hushållsarbete än män, framför allt städning, tvätt och sysslor relaterade till maten, dvs. inköp av mat, matlagning, dukning och diskning. På en vecka utför kvinnor drygt fem timmar mer hushållsarbete än män. Tidsanvändningsstudier visar att hushållsarbetet har blivit jämnare fördelat mellan könen, främst som ett resultat av att kvinnor har minskat tiden för hushållsarbete.

År 2015 uppgav 20 procent av de deltidsarbetande kvinnorna och 9 procent av de deltids-

arbetande männen ansvar för vård av barn och vård av vuxen anhörig som orsak till deltidarbete (SCB 2015). Det motsvarar nästan 150 000 kvinnor och knappt 25 000 män och innebär en minskning för kvinnorna med nästan två procentenheter och en ökning för männen med nästan två procentenheter jämfört med 2010. (se vidare utg.omr. 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn).

Jämställd hälsa

Män uppger i högre grad än kvinnor att de har en god hälsa i allmänhet. Det gäller oavsett hushållstyp. Bland kvinnor är det särskilt ensamstående kvinnor med eller utan barn som uppger att de har en dålig hälsa. Hälsan kan också relateras till utbildning. Kvinnor och män med högre utbildning anger i högre grad än kvinnor och män med lägre utbildning att de har en god hälsa i allmänhet. Bland kvinnor med eftergymnasial utbildning anger 88 procent att de har en god hälsa, jämfört med 62 procent bland kvinnor med endast förgymnasial utbildning. Motsvarande siffror för män är 87 respektive 72 procent. Kvinnor med endast förgymnasial utbildning är den största gruppen bland dem som uppger att de har en dålig hälsa (12 procent).

Kvinnor uppger i större utsträckning än män att de har besvär av ångslan, oro eller ångest. Det gäller oavsett åldersgrupp. Särskilt unga kvinnor, 16–24 år, men även kvinnor i åldrarna 25–44 år, uppger att de har dessa besvär (34 procent respektive 31 procent).

Dödligheten i cirkulationsorganens sjukdomar och de fyra vanligaste cancerformerna (lung-, bröst-, prostata- och tjock- och ändtarmscancer) fortsätter att minska bland båda könen, med undantag för lungcancer som ökar bland kvinnor. Dödstalen till följd av olyckor och våld är högre för män än för kvinnor (63 respektive 37 procent 2014).

Det är positivt för folkhälsan att daglig tobaksrökning minskar bland både kvinnor och män. I gruppen 16–84 år uppgav 10 procent av kvinnorna och 8 procent av männen att de rökte tobak dagligen 2016.

Förekomsten av andra riskfaktorer för ohälsa ökar bland båda könen, exempelvis övervikt och fetma. År 2016 hade 44 procent av kvinnor i åldern 16–84 år övervikt eller fetma, liksom 57 procent av männen.

Mäns våld mot kvinnor

Utsatthet för misshandel

I den Nationella trygghetsundersökningen 2016 (rapport 2017:1) från Brottsförebyggande rådet (Brå) uppgav 1,5 procent av kvinnorna och 2,5 procent av männen att de någon gång under 2015 blivit utsatta för misshandel, vilket är i nivå med föregående år. Sett över en tioårsperiod är trenden svagt nedåtgående eftersom andelen personer som uppger utsatthet för misshandel har sjunkit med 0,7 procentenheter. Minskningen gäller i störst utsträckning mäns utsatthet för misshandel. Utifrån undersökningen beräknar Brå att totalt 317 000 misshandelsbrott begicks 2015 varav 58 000 fall rörde allvarlig misshandel. Särskilt utsatt för misshandel är gruppen unga män 16–24 år, där 5 procent utsatts för misshandel under 2015. Av män 25–44 år har 3,5 procent utsatts för misshandel. Unga kvinnor 16–24 år har i högre utsträckning blivit utsatta för misshandel än kvinnor i andra åldersgrupper. Skillnaden är dock endast marginell i jämförelse med kvinnor i åldersgruppen 25–44 år (2,5 procent respektive 2,4 procent). Skillnaden i utsatthet för misshandel i olika åldersgrupper är alltså större bland män än bland kvinnor.

Av de som utsatts för misshandel uppger kvinnor att de i högre grad utsatts för misshandel i en bostad (se tabell 5.4).

Tabell 5.4 Personer 16–79 år som uppgett att de utsatts för misshandel efter plats 2015

Andel (%) händelser

Kön	Bostad	Arbete/skola	Allmän plats	Annan plats
Kvinnor	51	27	18	4
Män	13	17	62	8

Källa: Nationella trygghetsundersökningen (NTU 2016), Brottsförebyggande rådet (Brå).

Kvinnor utsätts oftare för misshandel av närstående, medan män oftare utsätts för misshandel av helt okända personer (se tabell 5.5).

Sedan NTU-mätningarna startade år 2005 har andelen händelser vad avser utsatthet för misshandel av närstående ökat med 14 procentenheter för kvinnor respektive åtta procentenheter för män.

Tabell 5.5 Personer 16–79 år utsatta för misshandel efter relation till förövaren 2015

Andel (%) händelser

Relation till förövaren	Kvinnor	Män
Närstående	45	10
Bekant	36	25
Helt okänd	18	66
Totalt	100	100

Källa: Nationella trygghetsundersökningen (NTU 2016), Brottsförebyggande rådet (Brå).

Polisanmäld misshandel

Alla brott anmäls inte och benägenheten att anmäla kan variera med olika platser, tidsperioder och brottstyper. Brott i nära relationer anmäls exempelvis i lägre utsträckning än brott som begåtts av okända gärningspersoner. Antalet anmälda brott speglar därför inte den faktiska utsattheten för brott i samhället. Statistiken över anmälda brott kan ändå utgöra ett komplement till andra källor och visar därutöver flödet av ärenden som rättsväsendet har att hantera.

Totalt anmäldes närmare 88 600 misshandelsbrott 2016, vilket är en ökning med 4 procent jämfört med 2015. De anmälda misshandelsbrotten ökade successivt under åren 2007–2011, för att därefter minska fram till 2013. De tre senaste åren har antalet åter ökat och 2016 anmäldes knappt 8 procent fler misshandelsbrott än 2007.

Misshandel mot vuxna kvinnor respektive mot vuxna män utgjorde 33 respektive 40 procent av samtliga anmälda misshandelsbrott 2016, medan 27 procent avsåg barn (0–17 år).

Tabell 5.6 Anmäld misshandel

Antal anmälningar

År	2012	2013	2014	2015	2016
Kvinna	28 360	27 056	28 456	28 967	29 047
Flicka 0-17	7 020	6 910	7 457	7 810	8 363
Man	40 402	35 668	35 779	35 258	35 799
Pojke 0-17	11 270	10 740	11 632	13 032	15 367
	87 052	80 374	83 324	85 067	88 576

Källa: Kriminalstatistik 2016, Brottsförebyggande rådet (Brå).

Utsatthet för sexualbrott

Enligt NTU 2016 uppgav 1,7 procent av befolkningen i åldrarna 16–79 år att de under 2015

blivit utsatta för sexualbrott². Det motsvarar 129 000 personer, en ökning med drygt en halv procentenhet i jämförelse med 2014. Mellan 2005 och 2012 låg utsattheten för sexualbrott på något under 1 procent.

Kvinnor är överrepresenterade när det gäller utsatthet för sexualbrott. Under 2015 rapporterade 3 procent av kvinnorna respektive 0,4 procent av männen utsatthet för sexualbrott. Det finns även tydliga skillnader mellan olika åldersgrupper vad gäller utsatthet för sexualbrott. Den mest utsatta gruppen är kvinnor 16–24 år där nio procent uppgav att de utsatts för sexualbrott 2015. Det är en ökning med fyra procentenheter i jämförelse med året innan.

Enligt NTU är brottsplatsen för sexualbrott i 59 procent av fallen en allmän plats. Gärningspersonen är en helt okänd person för brottsoffret i 69 procent av fallen. Eftersom väldigt få sexualbrott mot män rapporteras in till NTU särredovisas varken brottsplats eller relation till gärningsperson för sexualbrott uppdelat på kvinnor och män.

I en majoritet av fallen för sexualbrott är gärningspersonen en man (92 procent), oftast 34 år eller yngre (58 procent av fallen).

Tabell 5.7 Personer 16–79 år utsatta för sexualbrott efter ålder 2015

Andel (%) av alla i gruppen

Ålder	Kvinnor	Män
16-24	9,0	0,5
25-44	3,7	0,7
45-64	1,7	0,2
65-79	0,2	0,1

Källa: Nationella trygghetsundersökningen (NTU 2016), Brottsförebyggande rådet (Brå).

Med sexualbrott avses alla former av sexualbrott mot personer i åldrarna 16-79 år. Personer som ger svar på frågan: Ofredade, tvingade eller angrep någon dig sexuellt under förra året (2015)? Det gäller både allvarliga och mindre allvarliga händelser, till exempel hemma, på jobbet, i skola eller på någon allmän plats.

Enligt Brå (2017) polisanmäldes ca 20 300 sexualbrott (sexuellt tvång, sexuellt ofredande m.m.) under år 2016, varav 6 715 våldtäktsbrott. Det är en ökning i jämförelse med 2015 då drygt 18 000 sexualbrott och 5 918 våldtäktsbrott anmäldes. Över tid har antalet anmälda våldtäkter påver-

² Sexualbrott i den Nationella trygghetsundersökningen omfattar ett brett spektrum av brott – allt från lindrigare händelser, som blottning, till mycket allvarliga händelser, som våldtäkt.

kats av flera lagändringar som innebär att våldtäktsbegreppet utvidgats.

Av de 6 715 anmälda våldtäktsbrotten var 92 procent anmälningar från flickor eller kvinnor och 8 procent anmälningar från pojkar eller män.

Tabell 5.8 Anmälda våldtäktsbrott mot vuxna och barn

	2012	2013	2014	2015	2016
Kvinna	3 307	3 224	3 395	3 333	3 559
Flicka 0-17	2 608	2 390	2 909	2 128	2 642
Man	133	129	130	141	147
Pojke 0-17	276	274	263	316	367
Totalt	6 324	6 017	6 697	5 918	6 715

Källa: Kriminalstatistik 2016, Brottsförebyggande rådet (Brå).

Utsatthet för prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt köp av sexuell tjänst

Enligt Polismyndigheten ger inte statistik över människohandelsbrott en fullständig bild. För att få en komplett bild bör information om närstående kriminalitet såsom koppleri och köp av sexuella tjänster ingå i analysen. Statistiken över människohandelsbrott, i likhet med statistiken över köp av sexuella tjänster, är i sin tur i hög utsträckning beroende av rättsväsendets prioriteringar för att upptäcka och utreda dessa brott. Information från Polismyndigheten visar att den absoluta majoriteten av offren för människohandel för sexuella ändamål under 2016 var flickor och kvinnor. De flickor och pojkar, kvinnor och män som förts till Sverige för prostitution ändamål kom i första hand från Öst- och Sydösteuropa samt Nigeria.

Antalet anmälda brott rörande människohandel fortsätter att öka och under 2016 anmäldes totalt 81 brott som rörde människohandel för sexuella ändamål jämfört med 58 under 2015. Under samma period lagfördes tre brott rörande människohandel för sexuella ändamål jämfört med två brott året innan.

Information om människohandel kan kompletteras med uppgifter från Länsstyrelsen i Stockholms län om misstänkta fall av människohandel som 2016 uppgick till 100 personer, varav 72 kvinnor och 28 män. Majoriteten av de misstänkta fallen rörde människohandel för sexuella ändamål och människohandel kopplat till tiggeri. Uppgifter visar också på att antalet misstänkta fall av människohandel för tvångsgifte bland barn och unga har ökat.

Gällande brottet köp av sexuell tjänst anmäldes totalt 603 brott 2016 jämfört med 523 an-

mälningar året innan. Under samma period lagfördes 334 brott rörande köp av sexuell tjänst jämfört med 330 året innan. Försäljning av sexuella tjänster sker i Sverige, liksom i andra länder, mestadels via förmedling över internet.

Tabell 5.9 Anmälda brott som gäller köp av sexuell tjänst och lagförda brott som gäller köp av sexuell tjänst samt domar och strafförelägganden över människohandel för sexuella ändamål

	2009	2015	2016
Anmälda brott, köp av sexuell tjänst (könsuppdelad statistik saknas)	352	523	603
Lagförda, köp av sexuell tjänst (samtliga män)	107	330	334
Anmälda brott, människohandel för sexuella ändamål (könsuppdelad statistik saknas)	31	58	81
Domar och strafförelägganden över människohandel för sexuella ändamål (samtliga män)	0	2	3

Källa: Polisen, Brå.

Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

För att stärka förutsättningarna att nå det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra bedrivs regeringens arbete på området i enlighet med en tioårig nationell strategi som särskilt betonar förebyggande insatser. Den nationella strategin ingår i regeringens jämställdhetspolitiska skrivelse till riksdagen (skr. 2016/17:10). Strategin började gälla den 1 januari 2017. Strategin har fyra målsättningar:

- ett utökat och verkningfullt förebyggande arbete mot våld,
- förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn,
- effektivare brottsbekämpning, och
- förbättrad kunskap och metodutveckling.

Strategin motsvarar till innehållet fullt ut det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra samt att kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. Den omfattar alla former av våld mot kvinnor och flickor inklusive hedersrelaterat våld och förtryck med möjliga uttryck såsom könsstympning, barnäktenskap och tvångsäktenskap samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål. När det gäller våld i nära relationer inklusive heders-

relaterat våld och förtryck, sexualbrott samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål syftar insatser inom strategin även till att motverka mäns och pojkars utsatthet för våld respektive kvinnors och flickors utövande av våld oberoende av sexuell läggning eller könsidentitet. Därmed följer strategin i stort tillämpningsområdet för Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (2011), den s.k. Istanbulkonventionen.

Ett antal myndigheter är, enligt strategin, särskilt viktiga i arbetet att uppnå målsättningarna på nationell nivå.

På regional nivå utgör länsstyrelserna navet i genomförandet av den nationella strategin. Därför har länsstyrelserna i myndigheternas regleringsbrev för 2017 fått ett förtydligt och mer samlat uppdrag. Det handlar bland annat om att bidra med kunskap, metoder och genomförandestöd med särskild inriktning mot våldsförebyggande arbete, att ta fram regionala strategier och handlingsplaner samt att följa och rapportera utvecklingen i länen.

Som del av strategin har regeringen presenterat ett åtgärdsprogram för perioden 2017–2020. I åtgärdsprogrammet aviserar regeringen en mängd insatser i förhållande till strategins målsättningar, däribland stöd till utvecklingen och spridningen av universellt våldspreventivt arbete med målsättningen att nå alla unga. Regeringen aviserar även att vissa examensbeskrivningar i högskoleförordningen (1993:100) ska ändras för att obligatoriska moment om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer ska införas i utbildningar till relevanta yrken. Förordningsändringen beslutades av regeringen i augusti 2017 och träder i kraft den 1 juli 2018.

Även i andra avseenden har regeringen påbörjat genomförandet av åtgärdsprogrammet. Exempelvis har Socialstyrelsen fått i uppdrag att stödja genomförande och uppföljning av den nationella strategin (S2017/01221/JÄM). Uppdraget rör tre områden: kunskap om förekomst av våld och våldsrelaterade insatser samt kompetensstöd respektive metodutveckling för vård- och omsorgspersonal. Därtill inbegriper uppdraget att ta fram förslag på indikatorer för uppföljning av den nationella strategin samt att genomföra en nationell kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck, barnnäktenskap och tvångsäktenskap. Vidare har Statens skolinspektion i sitt regleringsbrev för 2017 uppdragits

att granska sex- och samlevnadsundervisningen i grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

Regeringen har även tillsatt ett antal utredningar av central betydelse för arbetet med den nationella strategin. Hit hör utredningen om stärkt barnrättsperspektiv i skyddat boende (dir. 2016:08), utredningen om återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld (dir. 2017:02) samt utredningen om starkare skydd mot barnnäktenskap, tvångsäktenskap och brott med hedersmotiv (dir. 2017:25). Den sistnämnda utredningen ska bland annat behandla frågan om det bör införas en särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv.

Länsstyrelsernas regionala arbete

Länsstyrelsen i Stockholms län lämnade i mars 2017 en samlad redovisning av länsstyrelsernas arbete med att stödja samordningen i länen av insatser som syftar till att motverka mäns våld mot kvinnor, att barn bevittnar våld, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål (S2017/01773/JÄM). Länsstyrelsen bedömer att samarbetet och samverkan mellan länsstyrelserna har ökat och stärkts successivt under de senaste åren, vilket har bidragit till att utjämna regionala skillnader och till att resurser används mer effektivt.

Under 2016 har länsstyrelserna främst stöttat samordningen i länen genom att erbjuda metod- och kompetensstöd, men också genom att identifiera resurser och behov i länen, utforma och följa upp insatser och sammankalla nätverk. Därutöver har länsstyrelserna anordnat kampanjer, utbildningar och andra informations- och kompetenshöjande insatser, både i enskilda län och i flera län gemensamt. Flera länsstyrelser har också genomfört kartläggningar rörande bland annat hedersrelaterat våld och förtryck, våld i nära relationer, människohandel för sexuella ändamål och könsstämpning i syfte att kunna identifiera behov och utforma insatser. Ett exempel på en sådan insats är infogeneratoren, en informationssajt som utvecklats under 2016 av länsstyrelsen i Skåne tillsammans med övriga länsstyrelser och med stöd av Socialstyrelsen. Infogeneratoren möjliggör för de som arbetar med våldsutsatta personer att ge information på 24 olika språk.

Enligt Länsstyrelsen i Stockholms län uppger 12 av 21 länsstyrelser att de kan presentera en

uppdaterad, övergripande bild av läget i länet avseende insatsbehov, prioriterade målgrupper, pågående insatser, fördelning/styrning av resurser, relevanta aktörer, strukturer för samverkan och samordning samt eftersatta områden eller målgrupper i länet medan resterande länsstyrelser uppger att de delvis kan presentera en sådan bild.

Länsstyrelserna i Stockholm, Skåne och Västra Götalands län har som del av samma uppdrag lämnat stöd till utveckling av skyddat boende för våldsutsatta kvinnor med prioritet för boenden för kvinnor i särskilt utsatta grupper (S2017/01785/JÄM). De tre länsstyrelserna beviljade drygt fem miljoner kronor till 16 verksamheter över hela landet.

Länsstyrelsen i Östergötlands län har ansvarat för en gemensam redovisning av länsstyrelsernas regionala arbete med hedersrelaterat våld och förtryck (S2016/01194/JÄM) och anger att flera länsstyrelser bedömer att det skett en positiv utveckling när det gäller kunskapsnivån i flera kommuner och myndigheter.

Nationella uppdrag mot hedersrelaterat våld och förtryck samt tvångsäktenskap, barnäktenskap och könsstympning

Länsstyrelsen i Östergötlands län har sedan 2005 haft flera nationella uppdrag som syftar till att motverka hedersrelaterat våld och förtryck.

Länsstyrelsen har under 2016 haft i uppdrag att sprida en vägledning för skydd, stöd och rehabilitering av unga som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck, riskerar att bli gifta mot sin vilja eller som har blivit gifta mot sin vilja (S2016/01194/JÄM). Inom ramen för uppdraget har Länsstyrelsen i Östergötlands län bland annat genomfört drygt 140 utbildningar i hela landet, både i egen regi och tillsammans med andra länsstyrelser myndigheter och civilsamhällesorganisationer. Länsstyrelsen anger att utbildningssatsningarna har nått alla län och hälften av landets kommuner.

Inom ramen för uppdraget för föräldrastöd och förebyggande åtgärder har länsstyrelsen under året spridit kunskap om de erfarenheter och resultat som framkom i den kartläggning på området som myndigheten genomförde 2015.

Till Länsstyrelsen i Östergötlands läns uppdrag hör även att utveckla och driva ett nationellt kompetenssteam mot hedersrelaterat våld och förtryck (S2016/01194/JÄM). Kompetenssteamet driver en nationell stödtelefon för yrkes-

verksamma och ideellt verksamma, arrangerar och medverkar i utbildningar för dessa målgrupper, sammankallar flera nätverk samt sprider kunskap och information på www.hedersförtryck.se.

Under 2016 inkom 455 ärenden till den nationella stödtelefonen rörande 619 utsatta personer, främst flickor och unga kvinnor. Detta är en ökning av ärenden med drygt 50 procent sedan 2015. Många är utsatta av flera olika förövare t.ex. barn som är utsatta av föräldrar, syskon och andra släktingar och kvinnor som är utsatta av sin man eller före detta man och av sina egna och/eller mannens släktingar.

Under 2017 redovisade Länsstyrelsen i Östergötlands län sitt fortsatta uppdrag med vägledningen Våga se. Länsstyrelsen har under år 2016 genomfört cirka 40 föreläsningar och utbildningssatsningar som rör arbetet mot könsstympning som riktat sig till bland annat till personal inom skolan, inklusive elevhälsan, personal inom socialtjänst, polis samt hälso- och sjukvård. Tre procent av ärendena som inkommit till den nationella stödtelefonen har rört konsekvenser av könsstympning, oro för att sådan ska ske eller misstanke om att könsstympning har skett.

Insatser mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål

Länsstyrelsen i Stockholms län redovisade sitt arbete mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål 2016 (S2017/02059/JÄM). Länsstyrelsen har i uppdrag att särskilt prioritera arbete riktat mot efterfrågan på sexuella tjänster och genomförde under 2016 en nationell konferens samt en nationell kampanj mot sexköp. Mediekampanjen Du avgör! har haft stor spridning och har bland annat visats på alla SF-biografer i landet. Kampanjen är nationell och samtliga länsstyrelser och nyckelaktörer är avsändare för kampanjen.

Länsstyrelsen i Stockholms län har också fortsatt haft regeringens uppdrag att utveckla samordning och samverkan mot människohandel för andra ändamål än sexuella (Ju2017/02405/PO).

Länsstyrelsen fungerar i sin roll som samordnare som en första kontaktpunkt för myndigheter som inte arbetar så ofta med människohandelsfrågor och som därför har behov av expertis. För att samordna hanteringen av människohandelsärenden har ett nationellt metodstödsteam mot prostitution och människohandel

(NMT) inrättats. Under 2016 inkom 150 ärenden till metodstödsteamets stödtelefon från polis, Migrationsverket, socialtjänst, sjukvård och gode män över hela landet. Detta var en kraftig ökning i jämförelse med 2015, när 70 ärenden inkom. Länsstyrelsen i Stockholms län har också fortsatt att samordna länsstyrelsernas arbete mot människohandel och prostitution i den gemensamma arbetsgruppen mot människohandel och prostitution.

Länsstyrelsen i Stockholms län genomför programmet Tryggare återvändande i samarbete med den internationella migrationsorganisationen International Organization for Migration, (IOM). Programmet avser individanpassat stöd för utländska medborgare utsatta för prostitution och människohandel i Sverige. Under 2016 återvände 14 personer (8 kvinnor och 6 män) med stöd av programmet jämfört med 21 under 2015.

Under 2016 har den manual som syftar till att stötta yrkesverksamma som kommer i kontakt med vuxna och barn som utsatts för människohandel spridits i ett tiotal län. Länsstyrelsen har inrättat ytterligare två länskoordinatorer i region Mitt och region Syd förutom de länskoordinatorer som redan fanns i Stockholm, Göteborg och Malmö. Länskoordinatorernas uppgift är att i samverkan med polisen bistå regionala myndigheter med stöd i människohandelsärenden utifrån ett socialt perspektiv.

Länsstyrelserna har inom ramen för sitt uppdrag att samordna insatser för att motverka mäns våld mot kvinnor, genomfört kompetenshöjande insatser riktad mot yrkesverksamma som möter våldsutsatta kvinnor, samt förebyggande insatser mot unga personer (13–21 år) som säljer sexuella tjänster som ett självskadebeteende. Myndighetssamverkan till stöd för vuxna och barn utsatta för människohandel och prostitution har också byggts upp i många län. Länsstyrelserna bedömer att samarbetet medför stora samordningsvinster länsstyrelserna emellan (se även under rubriken Länsstyrelsernas regionala arbete).

Människohandelsutredningen har bland annat haft i uppdrag att utvärdera vilket genomslag 2011 års skärpning av straffet för köp av sexuell tjänst har fått samt att analysera och ta ställning till om brottet köp av sexuell tjänst ska undantas från kravet på dubbel straffbarhet. Utredningen redovisade dessa delar av sitt uppdrag i juni 2016 (SOU 2016:42). I oktober 2016 slutredovisade

utredningen sitt uppdrag (SOU 2016:70) att bland annat utvärdera tillämpningen av bestämmelsen om människohandelsbrott och granska de brottsbekämpande myndigheternas arbete med dessa ärenden. Förslagen från utredningen bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Regeringens ambassadör mot människohandel har under 2016 arbetat med att föra ut de svenska erfarenheterna från arbetet mot prostitution och människohandel i olika internationella forum. Ambassadören ska bland annat lyfta kvinnors och flickors särskilda utsatthet i människohandel samt bidra till målen i Agenda 2030 om jämställdhet och barns rättigheter (se även utg.omr. 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg).

Stöd till tjej- och kvinnojourer samt brottsofferjourer för hbtq-personer

Det är viktigt att det civila samhällets organisationer får stöd för att utföra verksamhet riktad till dem som utsätts för våld. De ideella tjej- och kvinnojourerna utför ett betydelsefullt arbete med att ge stöd och skydd till kvinnor som har utsatts för våld. För 2016 har 100 miljoner kronor avsatts till lokala tjej- och kvinnojourer. Syftet är att stödet ska bidra till ökad långsiktighet och bättre planeringsförutsättningar för de aktuella tjej- och kvinnojourerna. Medlen fördelas av Socialstyrelsen, i första hand som tvååriga bidrag.

För 2016 avsatte regeringen även 2 miljoner kronor till de organisationer som arbetar för att utveckla brottsofferverksamhet riktad till homosexuella, bisexuella och transpersoner som utsatts för våld i en nära relation. Medlen fördelades av Socialstyrelsen till Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners och queeras rättigheter (RFSL).

Särskilda våldsförebyggande insatser

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) har i uppdrag att främja användningen av effektiva våldsförebyggande program bland kommuner och i det civila samhället (S2015/05768/JÅM). En viktig del av myndighetens arbete har varit att sprida metodboken Inget att vänta på, vilken under 2016 har kompletterats med starkare implementeringsvetenskapliga perspektiv. Myndigheten har under året även dokumenterat Borås respektive Botkyrkas arbeten med att utveckla sina våldsförebyggande arbeten. Uppdraget har förlängts under 2017 och ska redovisas senast den 3 april 2018. Vidare har

regeringen gett Statens skolverk i uppdrag att utvärdera det våldsförebyggande programmet Mentors in Violence Prevention (MVP) vid användning i skolan (S2015/02414/JÄM). MVP är ett mentorsprogram som vänder sig till barn och ungdomar och genomförs i samverkan mellan t.ex. skolan, socialtjänsten, polisen, räddningstjänsten och idrottsföreningar. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) i april 2018.

Informationsinsatser till asylsökande och nyanlända unga

Regeringen gav 2016 i uppdrag åt Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) att, i samverkan med den nationella webbaserade ungdomsmottagningen UMO, ta fram och sprida en digital plattform med information om hälsa och jämställdhet med fokus på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) riktad till nyanlända och asylsökande barn och unga i åldrarna 13–20 år (S2016/02759/JÄM). Den digitala plattformen Youmo.se lanserades i april 2017. Youmo innehåller texter, illustrationer, bildspel och filmer som besvarar frågor om kroppen, om kärlek och vänskap, psykisk hälsa, sexualitet och jämställdhet. Informationen finns på arabiska, dari, somaliska, tigriska, lätt svenska och engelska. I uppdraget ingår att MUCF under 2017 ska ta fram en vägledning för yrkesverksamma som ska arbeta med informationsinsatser och möta målgruppen samt genomföra utbildningsinsatser kring den digitala plattformen. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 3 april 2018.

Jämställdhetsintegrering

Jämställdhetsintegrering är en grundläggande förutsättning och ett av regeringens viktigaste verktyg för att kunna genomföra en feministisk politik. Regeringens höga ambitioner för jämställdhet innebär att jämställdhetsperspektivet ska finnas med i politikens utformning på bred front, så att politiken på alla områden bidrar till att hämmande könsnormer och strukturer bekämpas.

Inom Regeringskansliet pågår fortsatt arbetet med att stärka och utveckla tillämpning av jämställdhetsintegrering. Under 2016 fattade regeringen ett nytt och förtydligt beslut om jäm-

ställdhetsintegrering i Regeringskansliet för åren 2016–2020 (S2016/04472/JÄM). Utvecklingsarbetet sker med utgångspunkt i detta beslut och har bland annat resulterat i handlingsplaner för arbetet inom alla departement.

SCB har genomfört en kvantitativ uppföljning av 2016 års arbete med jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet. Uppföljningen visar en positiv utveckling inom flera områden men även behov av ett fortsatt utvecklingsarbete i Regeringskansliet. I SCB:s uppföljning av 2016 ingår för första gången skrivelser till riksdagen. Av alla relevanta skrivelser till riksdagen innehöll 87 procent skrivningar om jämställdhet. Vidare visar uppföljningen att 78 procent av alla relevanta kommittédirektiv uppfyller kravet på skrivning om jämställdhet, en ökning från föregående års siffra på 67 procent. Motsvarande resultat för 2010 års arbete med jämställdhetsintegrering av kommittédirektiv var 25 procent. I budgetpropositionen har andelen diagram och tabeller som uppfyller kraven på jämställdhet ökat avsevärt. När det gäller propositioner har 89 procent av relevanta propositioner en jämställdhetsanalys, jämfört med 95 procent föregående år.

Arbetet med jämställdhetsbudgetering har fortsatt i Regeringskansliet, och inneburit ett ännu tydligare jämställdhetsperspektiv i budgetprocessen. Regeringen har under 2016 och 2017 genomfört flera reformer som syftar till att minska skillnaderna i inkomster mellan olika grupper (se avsnitt Ekonomisk jämställdhet). Regeringen har gett Ekonomistyrningsverket i uppdrag att under 2017 ta fram metoder som möjliggör uppföljning och en samlad redovisning av effekter på jämställdheten av genomförda och föreslagna reformer på utgiftsidan i statens budget (S2016/07756/RS). En delrapport lämnades av ESV i april. En slutlig redovisning av uppdraget ska lämnas den 31 oktober.

Arbetet med regeringens utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM) fortgår. JiM syftar till att stärka myndigheternas arbete med jämställdhetsintegrering så att deras verksamhet ännu bättre bidrar till att uppnå de jämställdhetspolitiska målen.

Totalt ingår 59 myndigheter och en organisation i programmet, varav 41 myndigheter har haft i uppdrag att arbeta med jämställdhetsintegrering sedan 2015. Ett stort antal aktiviteter har genomförts, exempelvis utbildningar, utvecklat arbete med statistik och analys samt uppdatering

av styrande dokument, vägledningar och metodstöd. Vissa resultat har redovisats avseende jämställda processer och representation.

Under hösten 2016 redovisade övriga 19 verksamheter sina handlingsplaner, vilka ska genomföras under 2017–2018. Handlingsplanerna utgår från jämställdhetsproblem inom myndigheternas ansvarsområden. Exempelvis uppmärksammas könsstereotyp bemötande inom skolan, och att kvinnor med narkotikamissbruk i lägre grad än män upptäcks och lagförs och därmed inte får likvärdiga möjligheter till vård och rehabilitering.

Göteborgs universitet, där Nationella sekretariatet för genusforskning finns, har fått fortsatt uppdrag att stödja myndigheternas arbete (S2016/06524/JÄM). Sekretariatet lämnade en lägesrapport avseende stöduppdraget under 2016 (S2017/02055/JÄM). I lägesrapporten beskrivs ett brett stöd till myndigheterna, vilket inkluderat utbildningar och möten med ledningsgrupper. Sekretariatet har inom ramen för samma uppdrag även utvecklat webbportalen jämställ.nu, där det bland annat går att ta del av praktiska exempel från arbetet med jämställdhetsintegrering i kommuner, landsting och myndigheter. Antal besökare till portalen ökade under 2016.

Länsstyrelserna har redovisat genomförandet av strategier för jämställdhetsintegrering 2014–2016 (S2017/00545/JÄM). De redovisar överlag ett gediget och strategiskt arbete med jämställdhetsintegrering. Fokus i det externt inriktade arbetet ligger på att stödja relevanta aktörer i länen i deras jämställdhetsarbete, t.ex. genom regionala nätverk där bland annat kommuner ingår. Regeringen har gett länsstyrelserna i uppdrag att ta fram länsstrategier för sitt arbete med jämställdhetsintegrering för perioden 2018–2020 (S2016/07873/JÄM).

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) driver sedan 2015 projektet Kunskapsspridning genom modellkommuner. Sedan hösten 2016 ingår 21 modellkommuner i projektet som finansieras gemensamt av regeringen och SKL. SKL har inkommit med en delrapport där det bland annat framgår att en modell har tagits fram för erfarenhetsutbyte mellan deltagande kommuner (S2017/01342/JÄM). Fokus har legat på jämställdhetsintegrering av styrnings- och ledningsprocesser.

Män och jämställdhet

Regeringen beslutade i oktober 2015 att avsätta 10,7 miljoner kronor att användas i enlighet med en överenskommelse mellan Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och regeringen som avser att stärka jämställdhetsarbetets inriktning mot män, pojkar och maskulinitetsfrågor (S2015/06824/JÄM). Kommunernas arbete har under 2016 inbegripit kartläggning, stöd till verksamheter, kunskapsspridning, regionala nätverksträffar samt insatser för att integrera maskulinitetsperspektiv i pågående utvecklingsarbete. SKL och regeringen delar uppfattningen att satsningen behöver fortsätta och ingick därför en förnyad överenskommelse för 2017 (S2017/00322/JÄM). Överenskommelsen avser att ytterligare stärka jämställdhetsarbetet med fokus på män, pojkar och maskulinitetsfrågor, bland annat vad gäller utbildning, föräldraskap och våldsförebyggande arbete. Därtill har satsningen ett särskilt fokus på området psykisk hälsa kopplat till män och jämställdhet. Resultatet ska redovisas senast den 31 mars 2018.

EU och internationellt samarbete

Målen för den svenska jämställdhetspolitiken utgör också mål för vad regeringen vill uppnå inom ramen för EU-samarbetet. Regeringen driver sedan många år aktivt att ett jämställdhetsperspektiv ska integreras i alla relevanta EU-processer. Regeringen har bland annat arbetat för att lyfta fram åtgärder som bidrar till att öka kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. Regeringen bedriver också ett påverkansarbete för att jämställdhet ska genomsyra arbetet på det sociala området, inte minst i frågor som rör pensioner och social inkludering. Regeringen driver även på kommissionens arbete med att bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Vägledande för kommissionens insatser på jämställdhetsområdet är kommissionens strategiska åtagande för jämställdhet (2016–2019). Den nya strategin saknar dock formell status som bindande dokument för hela kommissionen och medlemsstaterna. I gemensamma skrivelser till kommissionen och rådet har Sverige och flera andra medlemsstater beklagat detta och framfört att det strategiska åtagandet för jämställdhet bör ges en högre formell status så att det får ökat genomslag i EU:s samtliga institutioner.

Under vårens maltesiska ordförandeskap förhandlades rådsslutsatser om uppgradering av kvinnors och mäns kompetens på arbetsmarknaden, vilka antogs av rådet den 3 mars 2017. Slutsatserna uppmanar bland annat medlemsstaterna att bekämpa könssegregering på arbetsmarknaden och i utbildningssystemet samt att underlätta möjligheten för kvinnor och män att förena arbete och familjeliv.

Kommissionen har även föreslagit att EU ska ratificera Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet, den s.k. Istanbulkonventionen. Sverige stödjer kommissionens förslag. Samtliga EU-medlemsstater har undertecknat konventionen, som trädde i kraft 2014. Sverige anslöt sig till konventionen samma år. Vid rådsmötet den 11 maj 2017 togs ett första steg mot en EU-anslutning till konventionen då ett signeringsinstrument antogs. Signeringsutkastet kommer att bedömas av Europaparlamentet innan en EU-anslutning till konventionen kan äga rum.

Sverige ingår i styrelsen för Europeiska jämställdhetsinstitutet (EIGE). Institutet har i uppdrag att stödja såväl medlemsländerna som kommissionen i jämställdhetsarbetet och att följa upp utvecklingen mot jämställdhet i EU genom ett index.

Sveriges inrikes-, EU- och utrikespolitik på jämställdhetsområdet är tätt sammanlänkade. Regeringen bedriver en feministisk utrikespolitik vilket innebär att Sverige i sina internationella relationer anlägger ett jämställdhetsperspektiv som ska bidra till alla kvinnors och flickors rättigheter, representation och resurser. Regeringen bedömer att resultat har uppnåtts i förhållande till de uppsatta målen för den feministiska utrikespolitiken som handlar om kvinnors och flickors politiska aktörskap och ekonomiska egenmakt, medverkan i och inflytande över fredsarbetet, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) samt frihet från alla former av våld.

Sverige deltog i FN:s kvinnokommissionens årliga möte i mars 2017. Huvudtemat för sessionen var kvinnors ekonomiska egenmakt i ett föränderligt arbetsliv. Fyra civilsamhällesorganisationer deltog aktivt i den svenska delegationen. Sverige drev bland annat frågor om prostitution, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR), och jämställdhet på arbetsmarknaden. Inom ramen för förhandlingarna av över-

enskomna slutsatser medger rådande förhandlingsklimat inte att positionerna flyttas framåt i vissa avseenden; snarare finns det ett tilltagande motstånd mot flera viktiga frågor. Utifrån svenska prioriteringar är flera aspekter av slutsatserna därför otillräckliga. Dessa inkluderar bland annat SRHR och språk om kvinnors och flickors roll i familjer som i många avseenden söker befästa stereotypa könsroller snarare än att bidra till jämställdhet och kvinnors ekonomiska egenmakt.

Sverige har också varit aktivt i FN:s olika fora för mänskliga rättigheter för att befästa och där så är möjligt förstärka framsteg som gjorts när det gäller kvinnors och flickors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna, inte minst när det gäller SRHR, kvinnors deltagande i fredsprocesser och mäns och pojkars roll och ansvar.

Under 2016 mottog Sverige synpunkter och rekommendationer från FN:s kommitté för avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (CEDAW-kommittén). Bland annat fick Sverige rekommendationer om att inrätta en statlig jämställdhetsmyndighet, att inta en genusmedveten hållning i mottagandet av asylsökande, och att skapa en effektiv övervakningsmekanism för att utvärdera effekterna av åtgärder för att bekämpa våld mot kvinnor. En rad åtgärder har vidtagits med bäring på rekommendationerna, bland annat beslutet att inrätta en statlig jämställdhetsmyndighet och antagandet av en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Hanteringen av rekommendationerna är dock ett ständigt pågående arbete som kommer att fortsätta framöver. I december 2016 höll regeringen ett dialogmöte med företrädare för civila samhället. Syftet var att informera om regeringens arbete med att efterfölja rekommendationerna och ge organisationerna möjlighet att framföra sina synpunkter på vilka åtgärder som bör vidtas med anledning av rekommendationerna.

Sverige är från den 1 juli 2017 ordförande i Östersjöstaternas råd (CBSS). Inom ramen för CBSS expertgruppen mot människohandel kommer Sverige att genomföra tre möten samt anordna ett seminarium för att diskutera kopplingen mellan män och pojkar, maskulinitet och människohandel för sexuella ändamål.

Det nordiska samarbetet inom jämställdhetsområdet har under perioden 2015–2018 två övergripande teman: välfärd, innovation och det offentliga rummet. Under 2016 genomfördes

bland annat aktiviteter för att belysa mäns olika former av våld mot kvinnor, människohandel, könsstämpning, våld i nära relationer, jämställdhet och hälsa samt män och jämställdhet.

5.4.3 Analys och slutsatser

Sverige står sig väl i internationella mätningar avseende jämställdhet. World Economic Forum rankar länder utifrån ett jämställdhetsindex som baseras på ekonomisk delaktighet, deltagande i utbildning, hälsa och förväntad livslängd samt politisk egenmakt. Sverige låg 2016, för åttonde året i rad, på fjärde plats efter Island, Finland och Norge. I det europeiska jämställdhetsinstitutet EIGE:s jämställdhetsindex ligger Sverige på första plats.

Jämställdhet är en hörnsten i den svenska modellen, men trots en positiv utveckling i flera avseenden går utvecklingen mot jämställdhet alltför långsamt. Mycket återstår innan målet om att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv är uppnått. För att nå resultat krävs en förbättrad och långsiktig styrning av jämställdhetspolitiken. Den jämställdhetsmyndighet som regeringen beslutat att inrätta den 1 januari 2018 kommer att ansvara för uppföljning, analys, samordning och stöd inom jämställdhetspolitikens område. Myndigheten kan på så sätt bidra till ett mer sammanhållet, långsiktigt och effektivt arbete för jämställdhet samt på sikt bidra till att öka måluppfyllelsen avseende de jämställdhetspolitiska delmålen.

Därutöver har varje statlig myndighet ansvar att verka för jämställdhet inom sitt verksamhetsområde. Utvecklingsprogrammet Jämställdhet i myndigheter (JiM) har lett till att de myndigheter som ingår i programmet integrerar jämställdhet i såväl processer för planering och uppföljning som i delar av verksamheten. Det bör leda till att myndigheternas verksamheter utvecklas mot att främja jämställdhet och bidrar till att uppnå de jämställdhetspolitiska målen. Genom programmet bildas successivt ett allt bredare kunskapsunderlag om jämställdhetsutmaningar inom olika verksamhetsområden. Detta skapar förutsättningar för mer träffsäkra insatser. Några konkreta resultat har redan kunnat redovisas. Arbetet med jämställdhetsintegrering på myndigheterna är dock långsiktigt.

På regional nivå fortsätter länsstyrelsernas arbete med jämställdhetsintegrering genom regeringens uppdrag att ta fram länsstrategier för perioden 2018–2020. Länsstyrelserna utgör regionala nav i arbetet för jämställdhet och har stor betydelse för att de jämställdhetspolitiska målen ska kunna få genomslag regionalt och lokalt.

I regeringens långsiktiga reformprogram 2017–2025 för att minska segregationen är en central komponent att genomgående integrera ett jämställdhetsperspektiv i arbetet samt att hedersrelaterat våld och förtryck ska motverkas. Syftet med programmet är att lyfta socialt utsatta områden och bryta segregationsmekanismer strukturellt (se vidare utg.omr. 13 avsnitt 6 Åtgärder mot segregation).

Ekonomisk jämställdhet

Att kunna försörja sig genom betalt arbete är centralt i den svenska jämställdhetspolitiken. Skillnader i inkomster mellan kvinnor och män kvarstår dock alltjämt. Kvinnors deltidsarbete, att kvinnor tar ut tre gånger så många dagar med föräldrapenning och en större andel än män av den tillfälliga föräldrapenningen, samt tar ett större ansvar än män för vård av vuxna anhöriga, leder till olika löneinkomster. Detta bidrar på sikt till lägre livsinkomster och pensioner för kvinnor än för män, vilket utgör en viktig förklaring till att fler kvinnor än män har en låg ekonomisk standard (SOU 2015:50). Pensionsgruppen med företrädare för de sex partier som står bakom pensionssystemet bedriver därför arbete utifrån en handlingsplan i syfte att åstadkomma mer jämställda pensioner (se utg.omr. 11 avsnitt Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget).

För att bland annat skapa bättre förutsättningar för jämställdhet på arbetsmarknaden har regeringen infört en tredje reserverad månad för vardera föräldern i föräldraförsäkringen. En särskild utredare har fått i uppdrag att se över föräldraförsäkringen och föreslå åtgärder för att försäkringen i högre grad än i dag ska bidra till jämställdhet på arbetsmarknaden och ett jämställt föräldraskap. Utredningen ska slutredovisa sitt uppdrag senast den 1 oktober 2017 (se utg.omr. 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn). Vidare kommer regeringen att ta fram en handlingsplan för jämställda löner och har även gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att redovisa en handlingsplan i syfte att öka andelen utrikes födda kvinnor som arbetar eller studerar

(se utg.omr. 14 Arbetsmarknad och arbetsliv). Detta kan också bidra till att minska och motverka segregation och är i enlighet med regeringens reformprogram för minskad segregation.

En av regeringens viktigaste uppgifter är att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten. Regeringens målsättning är att antalet personer som arbetar och antalet arbetade timmar ska öka så att Sverige når målet om lägst arbetslöshet i Europa 2020. Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan kvinnor och män ska minska genom en ökning av kvinnors sysselsättningsgrad. Att öka kvinnors deltagande på arbetsmarknaden är centralt för att den ekonomiska jämställdheten ska förbättras.

Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet

Det obetalda hem- och omsorgsarbetet är trots viss utjämning alltjämt ojämnt fördelat. Detta ger kvinnor sämre möjligheter till vila, fritid och personlig utveckling och påverkar också kvinnors möjligheter till ekonomisk jämställdhet negativt.

Mäns våld mot kvinnor ska upphöra

Fortsatta åtgärder mot mäns våld mot kvinnor är en jämställdhetspolitisk prioritering för regeringen. I enlighet med den nationella strategins första målsättning är ett verkningfullt våldsförebyggande arbete särskilt angeläget. Det våldsförebyggande arbetet behöver nå alla grupper i samhället samt utmana normer kring maskulinitet och heder som rättfärdigar våld och kan innebära inskränkningar av livsutrymmet. Ytterligare insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck är också nödvändiga.

Fortsatt utveckling av jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet

Arbetet med jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet har stärkts, bland annat genom regeringens beslut om jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet 2016–2020. Detta ger goda förutsättningar för regeringen att förverkliga en feministisk politik. Arbetet med jämställdhetsbudgetering i Regeringskansliet fortsätter bland annat genom ett uppdrag till Ekonomistyrningsverket.

EU och internationellt samarbete

Utvecklingen för jämställdhet och respekt för kvinnors och flickors rättigheter är inte självklar i alla internationella sammanhang. I förhandling-

arna av överenskomna slutsatser inom ramen för FN:s kvinnokommission kan ett tilltagande motstånd mot vissa frågor konstateras. Den feministiska regeringen kommer även fortsättningsvis att stå upp för jämställdhet och alla kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna, inklusive sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, i detta och andra internationella sammanhang.

Inom ramen för EU-arbetet har regeringen bedrivit ett aktivt påverkansarbete bland annat i frågor som rör våld mot kvinnor och EU:s anslutning till Istanbulkonventionen. Vidare har regeringen tillsammans med andra medlemsstater verkat för att kommissionen ska uppgradera det strategiska åtagandet för jämställdhet så att det får ökat genomslag i arbetet i EU:s samtliga institutioner. Regeringen kommer även framöver medverka till att ett jämställdhetsperspektiv genomsyrar relevanta processer på EU-nivå.

Regeringens feministiska utrikespolitik kommer fortsatt att bedrivas och är av särskild vikt i en omvärld där jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter ifrågasätts.

5.5 Politikens inriktning

Sveriges har en feministisk regering. Det innebär att regeringen uppfattar skillnader i livsvillkor och fördelning av makt och resurser baserade på kön, oftast till flickor och kvinnors nackdel och till pojkar och mäns fördel, som ett samhällsproblem som kan och ska motverkas bland annat genom politiska beslut.

Jämställdhet är i grunden en fråga om mänskliga rättigheter, rättvisa och demokrati. Jämställdhet är också en fråga om frihet, eftersom könsstereotypa strukturer och föreställningar begränsar kvinnor och män, flickor och pojkar och hindrar dem från att göra de val som gör det möjligt för dem att utvecklas till sin fulla potential. Det är viktigt att även uppmärksamma hur jämställdhet samspelar med andra faktorer än kön som kan påverka individens möjligheter och förutsättningar, bland annat könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder samt klass.

Regeringen har lagt grunden för ett samlat, effektivt och långsiktigt arbete för ett jämställt

samhälle, genom att presentera en reformerad jämställdhetspolitik med nya delmål och inrättandet av en jämställdhetsmyndighet. En tioårig nationell strategi med en rad breda och konkreta insatser för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor har lagts fast.

Hur myndigheterna i sin kärnverksamhet beaktar och främjar jämställdhet har stor betydelse för jämställdheten i samhället. Regeringens utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i statliga myndigheter (JiM), fortgår och de myndigheter som har haft uppdraget längst ska delrapportera i februari 2018. Uppdraget att stödja deltagande myndigheter övergår till Jämställdhetsmyndigheten från och med 2018.

I Regeringskansliet genomförs, utifrån de jämställdhetspolitiska målen, under mandatperioden en översyn av myndigheters instruktioner, i syfte att åstadkomma en tydligare strategisk och verksamhetsanpassad styrning.

Den jämställdhetsmyndighet som regeringen beslutat inrätta kommer att påbörja sin verksamhet den 1 januari 2018. I enlighet med 2017 års ekonomiska vårproposition överförs från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor de ändamål och verksamheter som avser statsbidrag till kvinnors organisering. Från Uppsala universitet överförs de ändamål och verksamheter som avser utveckling och spridning av evidensbaserad kunskap och information samt sammanställning av aktuell forskning inom området mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt om våld i samkönade relationer. Vidare överförs från Göteborgs universitet de ändamål och verksamheter som avser att främja genusforskning i Sverige bland annat genom utredningsarbete och informationsutbredning, förutom inom högskolesektorn.

Jämställdhetsmyndigheten kommer också att ansvara för fördelningen av statsbidrag till jämställdhetsprojekt. Vidare kommer uppdraget om prostitution och människohandel vid Länsstyrelsen i Stockholms län och Göteborgs universitets uppdrag om jämställdhetsintegrering att föras över och permanentas vid myndigheten.

Detta innebär förbättrade förutsättningar för en mer strategisk, sammanhållen och hållbar styrning och ett effektivt genomförande av jämställdhetspolitiken. Myndigheten kommer att ansvara för uppföljning, analys, samordning och stöd utifrån de jämställdhetspolitiska målen. Flera uppdrag inom jämställdhetspolitikens

område som tidigare varit tillfälliga kommer att samlas och permanentas inom ramen för myndigheten.

Den nya jämställdhetsmyndigheten kommer att vara lokaliserad i Göteborg och vara en enrådgivningsmyndighet med insynsråd. Vilka personella konsekvenser som inrättandet av den nya Jämställdhetsmyndigheten får kan för närvarande inte överblickas.

Jämn fördelning av makt och inflytande

Det är viktigt att arbetet för en jämn fördelning av makt och inflytande fortsätter. Tydliga jämställdhetsutmaningar kvarstår inte minst i näringslivet, men även när det gäller könsfördelningen i valda församlingar och på ledande positioner i offentlig sektor, t.ex. bland chefer i kommunal och landstingskommunal verksamhet.

Genom ett enträget arbete under många år har regeringen under 2016 uppnått en jämn könsfördelning i statliga myndigheters styrelser och insynsråd. Män innehar dock alltjämt chefspositioner i större utsträckning än kvinnor och dominerar också i börsbolagens styrelser och ledningsgrupper. För att uppfylla målet om en jämn fördelning av makt och inflytande anser regeringen att det är angeläget med en jämnare könsfördelning både i styrelser och på ledande befattningar.

Fler kvinnor än män väljer att hoppa av politiska uppdrag under pågående mandatperiod, och det är särskilt vanligt med avhopp bland kvinnor i åldersgruppen 30 till 49 år. En möjlig förklaring skulle kunna vara att den ojämna fördelningen av det obetalda hem- och omsorgsarbetet inverkar negativt på kvinnors möjligheter att fullfölja politiska uppdrag. Det är därför en viktig uppgift att arbeta för att både kvinnor och män kan ta på sig förtroendeuppdrag och att de som gör det får tillräckligt stöd för att kunna och vilja fullfölja sina uppdrag.

En särskild utmaning är det hat och hot som alltför många politiskt förtroendevalda, journalister, konstnärer och debattörer utsätts för, bland annat på internet. Kvinnor är särskilt utsatta för hot och kränkningar av sexuell karaktär. Regeringen har därför i juli 2017 presenterat en handlingsplan för åtgärder mot utsatthet för hot och hat bland journalister, förtroendevalda och konstnärer. I handlings-

planen ingår åtgärder för att minska utsatthet för hot och hat bland annat utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Ekonomisk jämställdhet

Trots ett mångårigt arbete för att uppnå ekonomisk jämställdhet råder det fortfarande olika förutsättningar för kvinnor och män för att bland annat komma ut, stanna kvar och utvecklas i arbetslivet.

En tydlig utmaning är utrikes födda kvinnors arbetskraftsdeltagande. Det är viktigt för den enskilda kvinnan men även ur ett samhällsekonomiskt perspektiv, att insatser genomförs som kan såväl påskynda nyanlända kvinnors arbetsmarknadsetablering som öka sysselsättningen i gruppen utrikes födda kvinnor. Regeringen presenterar därför i denna proposition insatser för att främja att fler utrikes födda kvinnor deltar på arbetsmarknaden. Det handlar bland annat om medel till kommuner för att i större utsträckning kunna erbjuda insatser för föräldralediga, insatser för att öka utrikes födda kvinnors företagande, ytterligare främjandemedel till Delegationen för unga och nyanlända till arbete (Dua) samt resurser till studieförbunden för uppsökande och motiverande insatser särskilt riktade till utrikes födda kvinnor.

Kvinnor i socioekonomiskt utsatta områden har lägre förvärvsfrekvens, högre långtidsarbetslöshet och lägre disponibel inkomst jämfört med män i samma områden och jämfört med både män och kvinnor i riket i övrigt. Mot denna bakgrund är det prioriterat i regeringens reformprogram för minskad segregation för perioden 2017–2025 att genomgående arbeta för att främja jämställdhet mellan kvinnor och män. Se vidare UO 13 Åtgärder mot segregation.

Utrikes födda kvinnor hamnar i allt för stor utsträckning utanför såväl arbetsmarknaden som utbildningssystemet. Regeringen bedömer att de ekonomiska förutsättningarna för studier kan förbättras för målgruppen. Regeringen avser därför att se över hur de studieekonomiska förutsättningarna för gruppen kan förbättras i syfte att rekrytera fler utrikesfödda kvinnor till studier och därmed förstärka deras förutsättningar att etableras på arbetsmarknaden.

Löne- och inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män måste fortsätta att minska. Förutom att kvinnors lägre inkomster kan förklaras

av att arbetskraftsdeltagandet är lägre bland kvinnor än män, och att kvinnor arbetar deltid i större utsträckning än män, ersätts kvinnor med en lägre lön för sitt arbete än vad män gör. Lönegapet beror till stor del på att arbetsmarknaden är könssegregerad. Kvinnor är överrepresenterade i yrken och befattningar med lägre löner. Kvinnors arbetsmiljö, ohälsa och längre föräldraledighet är andra viktiga faktorer som påverkar löneutvecklingen negativt. Mot bakgrund av att kravet på årliga lönekartläggningar har återinförts är det också av betydelse att granska hur arbetsgivare följer lagens krav. Regeringen avser att presentera en handlingsplan för jämställda löner.

Skattesystemet har en tydlig påverkan på förutsättningarna för ekonomisk jämställdhet. Den övergripande kartläggningen av skattesystemets utveckling 2006–2015 har redovisats i augusti 2017 och den fördjupade analysen ur ett jämställdhetsperspektiv ska redovisas i april 2018.

Målet om ekonomisk jämställdhet ska ses i ett livscykelperspektiv. Arbetet för att minska skillnaderna mellan mäns och kvinnors pensioner och förbättra villkoren för de ekonomiskt mest utsatta pensionärerna, varav de flesta är kvinnor, behöver fortsätta. Den översyn av grundskyddet för ålderspension som slutförs under 2018 blir ett viktigt underlag för det fortsatta arbetet. Den pågående föräldraförsäkringsutredningen (dir. 2016:10) ska vidare komma med förslag på hur föräldraförsäkringen på ett bättre sätt än i dag ska bidra till jämställdhet på arbetsmarknaden, ett jämställt föräldraskap och goda uppväxtvillkor för barn.

Jämställd utbildning

Regeringen har i november 2016 infört ett nytt jämställdhetspolitiskt delmål om jämställd utbildning. Målet är att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling. Målet omfattar hela det formella utbildningssystemet från förskola till universitet och högskola, inklusive vuxenutbildning och yrkeshögskolan. Även bildning och utbildning utanför det formella utbildningssystemet omfattas, till exempel folkhögskolor och studieförbundens utbildningsverksamhet.

Regeringen anser att det är viktigt att såväl undervisningen som miljön i skolan är jämställd

och tydligt förmedlar jämställdhet som en central del av skolans värdegrund.

Regeringen anser även att det är angeläget att universitet och högskolor fortsätter arbetet med jämställdhetsintegrering och avser därför att stödja detta arbete. En mer jämställd fördelning av forskningsmedel är en tydlig målsättning som ska uppnås bland annat genom en tydligare styrning av de statliga forskningsfinansiärerna när det gäller jämställdhet. Regeringen har också gett Vetenskapsrådet i uppdrag att förbereda för att fördela medel till forskning om jämlika villkor som har ett tydligt jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv (U2017/02085/F). I enlighet med regeringens forskningsproposition Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft (prop. 2016/17:50) omfattar satsningen 10 miljoner kronor 2018.

Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet

Ett viktigt underlag för arbetet mot målet om en jämställd fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet är Statistiska centralbyråns tidsanvändningsundersökning som genomförs vart tionde år.

Utredningen om en modern föräldraförsäkring presenterar sitt slutbetänkande i oktober 2017. Mot bakgrund av utredningens förslag avser regeringen att fortsätta arbetet för ett mer jämställt föräldraskap och en mer rättvis fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet mellan kvinnor och män. Regeringen avser även att fortsätta arbetet för ett mer jämställt föräldraskap bland annat genom en strategi för ett bättre stöd till föräldrar i föräldraskapet (utg.omr. 9 Politik för sociala tjänster).

Jämställd hälsa

Regeringen har i november 2016 infört ett nytt jämställdhetspolitiskt delmål om jämställd hälsa. Målet är att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor. En jämställd hälsa är ett mål i sig, men en god hälsa för kvinnor och män respektive flickor och pojkar bidrar även till ett jämställt och aktivt deltagande i samhället. Delmålet avser fysisk, psykisk och sexuell och reproduktiv hälsa, och

omfattar såväl förebyggande folkhälsoarbete som åtgärder och insatser till enskilda personer gällande socialtjänst, stöd och service till personer med funktionsnedsättning samt hälso- och sjukvård.

Utvecklingen inom hälsa, men även vad gäller villkoren inom vård och omsorg, skiljer sig åt mellan kvinnor och män. Flera sjukdomar som kvinnor drabbas av i större utsträckning tenderar att vara lägre prioriterade inom hälso- och sjukvården. En ojämn tillgång till vård och omsorg, och olikheter i hälsotillståndet beroende på kön, påverkar dessutom kvinnors och mäns möjligheter till makt och inflytande, arbete, utbildning och försörjning. Mot denna bakgrund genomför regeringen flera stora satsningar för att stärka kvinnors hälsa och utveckla den vård som riktas specifikt till kvinnor. Satsningarna, som bland annat avser psykisk hälsa, förlossningsvården, primärvården, kostnadsfri mammografi och kostnadsfria preventivmedel för personer under 21 år. Regeringen har bland annat förnyat en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting om ökad tillgänglighet och jämlikhet i förlossningsvården och förstärkt insatser för kvinnors hälsa 2017–2019. Överenskommelsen rör i huvudsak bemanning och kompetensfrågor inom förlossningsvården och är en förstärkning av primärvårdens främjande av kvinnors hälsa i socioekonomiskt utsatta områden. Arbetet inom överenskommelsen kan i denna del bland annat handla om insatser för att främja ett jämlikt stöd i föräldraskapet riktade till kvinnor och män i förlossningsvård och primärvård, att identifiera våldsutsatthet i mödrahälsovården samt att informera kvinnor och flickor om stöd i dessa avseenden. Se vidare utg.omr. 9, avsnitt Hälso- och sjukvårdspolitik.

Främjandet av psykisk hälsa och suicidprevention är en av regeringens prioriterade frågor. Självmod drabbar män i betydligt högre utsträckning än kvinnor. Av de som dog till följd av självmord under 2015 var 72 procent män.

Att säkerställa sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter för alla kvinnor och män, pojkar och flickor, både i Sverige och internationellt, är en prioritering för regeringen. Frågor om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter behöver därför ingå i befolkningsundersökningar, och information och kunskap behöver spridas till kvinnor och män, flickor och pojkar. Regeringen anser att det är viktigt att de informations- och utbildningsinsatser som bland annat bedrivs

utifrån den digitala plattformen Youmo.se riktat till nyanlända fortsätter.

Idrott är Sveriges största folkrörelse. Ett jämställdhetsperspektiv är viktigt inom idrottsrörelsen, inte bara för att säkerställa att idrottens verksamheter kommer både kvinnor och män, flickor och pojkar till del, utan också för att idrotten och dess ledare är viktiga som förmedlare av värderingar, t.ex. när det gäller synen på maskulinitet och dess koppling till användning av våld.

Mäns våld mot kvinnor

Att förebygga och motverka mäns våld mot kvinnor och barn har fortsatt hög prioritet för regeringen.

Mäns fysiska, sexuella och psykiska våld mot flickor och kvinnor är ett allvarligt hinder för jämställdhet och för kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna och ett av de yttersta uttrycken för ojämställdheten mellan kvinnor och män. I mäns våld mot kvinnor ingår bland annat även att barn bevittnar våld, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Regeringens arbete bedrivs utifrån den tioåriga strategi och det åtgärdsprogram för perioden 2017–2020 som beslutades i november 2016. Regeringen ger länsstyrelserna fortsatt uppdrag att inom sina ansvarsområden stödja och stärka samordningen i länen av insatser på området. I arbetet beaktas även särskilt utsatta grupper såsom hbtq-personer och kvinnor med funktionsnedsättning.

Ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld

Regeringen anser att det är viktigt att fortsätta det våldsförebyggande arbetet som syftar till att förhindra mäns våld mot flickor och kvinnor. Det är angeläget att det utvecklas fler effektiva förebyggande metoder för behandling av våldsutövare, i enlighet med målsättningarna i regeringens nationella brottsförebyggande program, Tillsammans mot brott (skr. 2016/17:126). Universellt våldsförebyggande program främst riktade till unga prövas sedan en tid i Sverige, och Statens skolverk ska i april 2018 redovisa sitt uppdrag att utvärdera effekten av det program som hittills fått störst spridning i landet, Mentors in Violence prevention (MVP).

Förstärkt stöd till tjej- och kvinnojourer samt brottsofferjourer för hbtq-personer

Det är viktigt att det civila samhällets organisationer får stöd för att utföra sin verksamhet riktad till dem som utsätts för våld. De ideella tjej- och kvinnojourerna utför ett betydelsefullt arbete. För att stärka tjej- och kvinnojourernas arbete har regeringen beslutat att avsätta 100 miljoner kronor per år till och med 2019 (prop. 2014/15:99 utg.omr 13 avsnitt 6.11). Regeringen avser också att under 2018 fortsätta stödja de organisationer som arbetar för att utveckla brottsofferverksamhet riktad till homosexuella, bisexuella och transpersoner som utsätts för våld i en nära relation. Vad gäller övriga organisationer som bedriver brottsofferstödjande arbete se utg.omr 4 avsnitt 2.4.7.

Fortsatt regional samordning

Länsstyrelserna har en viktig roll som nav och samordnare av det lokala och regionala arbetet för att motverka mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt att barn bevittnar våld. Länsstyrelserna kommer också att vara en viktig samverkanspartner för den nya jämställdhetsmyndigheten.

Hedersrelaterat våld och förtryck

Hedersrelaterat våld och förtryck begränsar, skadar och i värsta fall dödar. Våldet och förtrycket drabbar den enskilda människan men även samhället. Det är främst flickor och kvinnor men även pojkar och män, bland annat hbtq-personer, som drabbas. Hedersrelaterat våld och förtryck är oacceptabelt och måste aktivt förebyggas och bekämpas genom breda insatser i samverkan mellan flera aktörer.

Regeringen avser därför att genomföra en samlad, flerårig satsning för att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck. Satsningen planeras omfatta flera olika delar, bland annat stärkta uppdrag till länsstyrelserna och andra myndigheter, stöd till lokalt arbete samt till förebyggande verksamhet. Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck är också en prioriterad fråga inom ramen för regeringens långsiktiga reformprogram för minskad segregation för perioden 2017–2025 (se vidare utg.omr. 13 Åtgärder mot segregation).

Länsstyrelsen i Östergötlands län bedriver sedan flera år tillbaka ett viktigt arbete för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. I likhet med vad Arbetsmarknadsutskottet har

angett (bet. 2016/17:AU5) bör uppdraget till länsstyrelsen ligga kvar till och med år 2020 för att då utvärderas. Även Jämställdhetsmyndighetens uppdrag ska omfatta frågor om hedersrelaterat våld och förtryck. Jämställdhetsmyndigheten ska särskilt inrikta sig på övergripande nationell kunskapsutveckling och strategiska, övergripande frågor så att myndighetens verksamhet och det uppdrag som utförs av Länsstyrelsen i Östergötlands län kan komplettera varandra.

Prostitution och människohandel för sexuella ändamål

Länsstyrelsen i Stockholms län har sedan flera år fått tidsbegränsade uppdrag att bedriva arbete mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Därutöver har länsstyrelsen sedan 2013 i uppdrag att utveckla samordning och samverkan mot människohandel för andra ändamål än sexuella, nämligen exploatering för avlägsnande av organ, krigstjänst, tvångsarbete eller annan verksamhet i en situation som innebär nödläge för den utsatte. Båda uppdragen kommer i sin helhet att föras över till och permanentas i Jämställdhetsmyndigheten vid årsskiftet 2017/18. På så sätt skapas bättre förutsättningar för att långsiktigt bedriva och utveckla denna verksamhet vidare. Frågor som rör människohandel är komplexa och gränsöverskridande i flera avseenden och arbetet i den nya myndigheten kommer oavsett exploateringsändamål även fortsättningsvis att bedrivas samlat. För att säkerställa att kunskap och kompetens inte förloras vid överföringen till den nya myndigheten är det viktigt att Länsstyrelsen i Stockholms län och Jämställdhetsmyndigheten under 2018 samverkar för att bygga upp verksamheten rörande prostitution och människohandel.

Bland den stora gruppen asylsökande och nyanlända finns en förhöjd risk för att ha varit eller bli utnyttjad för olika typer av människohandel, liksom för prostitution. Särskilt flickor och kvinnor riskerar att utsättas för prostitution och människohandel för sexuella ändamål, men också bland ensamkommande pojkar finns en ökad sådan risk.

Sverige ska vara en stark röst i EU, FN och i andra internationella organisationer för flickor och kvinnors särskilda utsatthet för prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Regeringens handlingsplan till skydd för barn mot människohandel, exploatering och sexuella över-

grepp (skr.2015/16:192) utgör en plattform för vidare arbete inom området.

Män och jämställdhet

Arbetet för jämställdhet är ett gemensamt åtagande för kvinnor och män, och mäns engagemang och delaktighet är därför en förutsättning för att ett jämställt samhälle ska kunna uppnås. Mäns livschanser påverkas negativt av köns- och handlingsnormer vad gäller exempelvis pojkars möjligheter i skolan, mäns bristande relation till sina barn, mäns hälsa och ohälsa, social utsatthet och riskbeteenden samt mäns våldsutövande och våldutsatthet. Det är därför viktigt att integrera perspektivet män och maskulinitet i det jämställdhetsarbete som bedrivs både hos myndigheter, kommuner och inom civilsamhället.

Under 2018 kommer Sverige att stå värd för en internationell konferens om män och jämställdhet. Syftet med konferensen är att bidra till och fördjupa det internationella erfarenhetsutbytet i frågor om män, jämställdhet och maskulinitet. Inom ramen för Sveriges ordförandeskap i Nordiska ministerrådet avser regeringen också att genomföra aktiviteter för att lyfta frågor om bland annat män och jämställdhet.

Regeringen avser vidare att vidta åtgärder i syfte att bättre möta både pappors och mammors behov av stöd i föräldraskapet (se vidare utg.omr. 9 Politik för sociala tjänster).

Jämställdhetsintegrering

Jämställdhetsintegrering används i Regeringskansliets arbete, bland annat i centrala processer som lagstiftningsprocessen, myndighetsstyrningen, budgetprocessen och EU-arbetet.

Att verka för jämställdhet i budgetarbetet har en avgörande betydelse för att förverkliga feministisk politik. Ett arbete med jämställdhetsbudgetering, som är en tillämpning av jämställdhetsintegrering i budgetprocessen, har därför pågått i Regeringskansliet sedan regeringen tillträdde. Viktiga steg har tagits för att säkerställa att budgetpolitikens jämställdhetseffekter synliggörs i underlag inför budgetbeslut, så att regeringen kan presentera en budget som

främjar jämställdhet. Regeringens arbete med jämställdhetsbudgetering kommer att fortsätta.

Jämställdhetsintegrering på regional och lokal nivå

För att jämställdhetspolitiken ska få genomslag på regional nivå är länsstyrelsernas uppgift att stödja, samordna och utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering betydelsefullt. Regeringen stödjer under perioden 2015–2018 Sveriges Kommuner och Landstings projekt Kunskaps-spridning genom modellkommuner (S2015/01255/JÄM).

Jämställdhetsintegrering i EU

De mål som gäller för jämställdhetspolitiken i Sverige gäller också som mål för vad regeringen vill uppnå inom EU. Sverige kommer fortsatt att driva ett starkt jämställdhetsperspektiv i relevanta EU-analyser, processer och beslut. Den 26 april 2017 presenterade den Europeiska kommissionen ett förslag till en europeisk pelare för sociala rättigheter med syfte att främja uppåtgående social konvergens. Regeringen ser positivt på att kommissionen lagt fram ett förslag och avser fortsätta bidra till att pelarens utformning och genomförande aktivt bidrar till stärkt jämställdhet i EU genom att alla relevanta delar av pelaren jämställdhetsintegreras.

Det är också viktigt att jämställdhet är en tydlig komponent i EU:s arbete med frågor om balans mellan arbets- och familjeliv. Ytterligare en viktig fråga är att arbeta vidare utifrån EU:s signering av Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (Istanbulkonventionen) i riktning mot att EU även ratificerar konventionen.

Internationellt arbete för jämställdhet

Sverige är från den 1 juli 2017 fram till 30 juni 2018 ordförande i Östersjöstaternas råd (CBSS). Inom ramen för Östersjöstaternas råds expertgrupp mot människohandel prioriteras frågor om pojkar och mäns roll i arbetet med att motverka människohandel för sexuella ändamål. En aktivitet på detta tema ska genomföras vid den internationella konferensen om män och jämställdhet som Sverige står värd för under 2018. Det regionala samarbetet mot människohandel har uppnått goda resultat. Det svenska ordförandeskapet avser att fortsätta det arbetet, inte minst mot bakgrund

av att flyktingar och migranter i Europa kan riskera att utnyttjas av människohandlare.

Sverige är också under 2018 ordförande i Nordiska ministerrådet. Frågor om män och jämställdhet, mäns våld mot kvinnor och jämställdhetsintegrering är regeringens prioriteringar på jämställdhetsområdet. Vid den internationella konferensen om män och jämställdhet i maj 2018 kommer även nordiska jämställdhetsaktiviteter att genomföras.

Regeringens feministiska utrikespolitik ska fortsatt bedrivas med oförminskad kraft (se vidare utg.omr. 5, 7, och 24).

Tidigare års framsteg och utveckling i FN och andra internationella fora vad gäller jämställdhet, kvinnors och flickors rättigheter samt sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter kan inte tas för givna. Sverige och många andra länder arbetar enträget vidare på dessa områden i ett hårdnande klimat. Regeringen kommer fortsätta att prioritera FN:s kvinnokommissions årliga möten och förhandlingar och fortsatt vara aktiva i FN:s övriga fora för mänskliga rättigheter. För svensk del är det viktigt att bedriva ett strategiskt samarbete med likasinnade länder från olika regioner, för att få gehör för svenska förslag och säkra att jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter förblir grundade i universella normer. För att nå resultat fordras bland annat goda förberedelser inom EU och över regiongränserna samt nära bevakning av och påverkan relevanta delar av FN-systemet. Regeringen kommer att fortsätta att stå upp för och tillsammans med likasinnade länder inom och utom EU driva på för jämställdhet och alla kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna. Jämställdhet genomsyrar också regeringens arbete inom ramen Agenda 2030 för hållbar utveckling.

5.6 Budgetförslag

5.6.1 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder

Tabell 5.10 Anslagsutveckling 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2016	Utfall	231 606		6 933
2017	Anslag	247 539 ¹		237 757
2018	Förslag	334 039		
2019	Beräknat	390 039		
2020	Beräknat	290 039		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för särskilda jämställdhetsåtgärder och för utgifter för statsbidrag för att stödja projekt och insatser som främjar jämställdhet mellan kvinnor och män. Anslaget får även användas för administrativa utgifter som är en förutsättning för genomförandet hos berörda myndigheter.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2018 för anslaget 3:1 *Särskilda jämställdhetsåtgärder* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 100 000 000 kronor 2019.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har beslutat att avsätta 100 miljoner kronor årligen för att stärka de ideella kvinno- och tjejjourernas arbete. I enlighet med förordningen (2015:454) om statsbidrag till kvinno- och tjejjourer är syftet med stödet att bidra till ökad långsiktighet och bättre planeringsförutsättningar för de aktuella jourerna. Medlen fördelas därför i första hand som tvååriga bidrag. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2018 för anslaget 3:1 *Särskilda jämställdhetsåtgärder* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 100 000 000 kronor 2019.

Tabell 5.11 Beställningsbemyndigande för anslaget 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder

Tusental kronor

	Utfall 2016	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019
Ingående åtaganden		79 718	100 000	
Nya åtaganden		100 000	100 000	
Infriade åtaganden		-79 718	-100 000	-100 000
Utestående åtaganden	79 718	100 000	100 000	
Erhållet/förslaget bemyndigande	100 000	100 000	100 000	

Regeringens överväganden

Regeringen fortsätter att driva på utvecklingen mot jämställdhet genom åtgärder som bidrar till att nå de jämställdhetspolitiska delmålen.

Regeringen avser att inom ramen för den inriktning som lagts fast i den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (skr. 2016/17:10) bland annat fortsätta satsningen på att utveckla arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Till satsningen hör även det våldsförebyggande arbetet mot mäns våld mot kvinnor samt arbetet mot prostitution och människohandel.

Regeringen föreslår därför att 334 039 000 kronor anvisas under anslaget 3:1 *Särskilda jämställdhetsåtgärder* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 390 039 000 kronor respektive 290 039 000 kronor.

Tabell 5.12 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	247 539	247 539	247 539
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	100 000	156 000	56 000
Varav BP18	100 000	57 000	57 000
Varav			
Åtgärder mot hedersrelaterat våld och förtryck	100 000	57 000	57 000
Överföring till/från andra anslag	-13 500	-13 500	-13 500
Varav BP18	-13 500	-13 500	-13 500
Varav			
Jämställdhetsintegrering i myndigheter	-7 000	-7 000	-7 000
Arbete mot prostitution och människohandel	-6 500	-6 500	-6 500
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	334 039	390 039	290 039

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

5.6.2 3:2 Jämställdhetsmyndigheten

Tabell 5.13 Anslagsutveckling 3:2 Jämställdhetsmyndigheten

Tusental kronor

2016	Utfall	Anslags-sparande
2017	Anslag	¹ Utgifts-prognos
2018	Förslag	80 315
2019	Beräknat	81 509 ²
2020	Beräknat	77 743 ³

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 80 236 tkr i 2018 års prisnivå.

³ Motsvarar 75 239 tkr i 2018 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Jämställdhetsmyndighetens förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Den jämställdhetsmyndighet som regeringen har beslutat att inrätta den 1 januari 2018 kommer att bidra till en strategisk, sammanhållen och hållbar styrning och ett effektivt genomförande av jämställdhetspolitiken. Myndigheten kommer att ansvara för uppföljning, analys, samordning och stöd utifrån de jämställdhetspolitiska delmålen.

Tabell 5.14 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 3:2 Jämställdhetsmyndigheten

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹			
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²			
Beslut	47 200	47 949	48 771
Varav BP18 ³	47 200	47 200	47 200
Varav ³			
Tillskott Jämställdhetsmyndigheten	47 200	47 200	47 200
Överföring till/från andra anslag	33 115	33 560	28 972
Varav BP18 ³	33 115	33 115	28 040
Varav ³			
Arbetet mot människohandel	1 200	1 200	1 200
Kunskap om genus och jämställdhet	1 000	1 000	1 000
Utveckla/sprida kunskap/inform om Mäns våld mot kvinnor	10 700	10 700	10 700
Jämställdhetsintegrering i univ och högskolor	5 075	5 075	
Jämställdhetsintegrering i myndigheter	7 000	7 000	7 000
Arbete mot prostitution och människohandel	6 500	6 500	6 500
Adm av fördeln av statsbidrag	1 640	1 640	1 640
Förslag/beräknat anslag	80 315	81 509	77 743

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2017. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2019–2020 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 80 315 000 kronor anvisas under anslaget 3:2 *Jämställdhetsmyndigheten* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 81 509 000 kronor respektive 77 743 000 kronor.

5.6.3 3:3 Bidrag för kvinnors organisering

Tabell 5.15 Anslagsutveckling 3:3 Bidrag för kvinnors organisering

Tusental kronor

2016	Utfall	Anslags-sparande
2017	Anslag	¹ Utgifts-prognos
2018	Förslag	28 163
2019	Beräknat	28 163
2020	Beräknat	28 163

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för kvinnors organisering.

Kompletterande information

I förordningen (2005:1089) om statsbidrag för kvinnors organisering finns bestämmelser om statsbidrag för kvinnors organisering.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2018 för anslaget 3:3 *Bidrag för kvinnors organisering* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 28 163 000 kronor 2019.

Skälen för regeringens förslag: För att nå en ökad förutsägbarhet och effektivitet i medeltilldelningen för kvinnors organisering bör Jämställdhetsmyndigheten kunna handlägga stödet för 2019 under 2018. Detta innebär att åtaganden om bidrag för kvinnors organisering beslutas under 2018 för det kommande året och därmed medför behov om framtida anslag. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2018 för anslaget 3:3 *Bidrag för kvinnors organisering* besluta om bidrag som medför behov av framtida anslag på högst 28 163 000 kronor 2019.

Tabell 5.16 Beställningsbemyndigande för anslaget 3:3 Bidrag för kvinnors organisering

Tusental kronor

	Förslag 2018	Beräknat 2019
Ingående åtaganden	28 163 ¹	
Nya åtaganden	28 163	
Infriade åtaganden	-28 163 ¹	-28 163
Utestående åtaganden	28 163	
Erhållet/föreslaget bemyndigande	28 163	

¹ Ingående åtagande och infriade åtaganden 2018 avser åtaganden som flyttats över från anslag 13:3 Bidrag för kvinnors organisering under utgiftsområde 17.

Regeringens överväganden

Tabell 5.17 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 3:3 Bidrag för kvinnors organisering

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹			
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Varav BP18			
Överföring till/från andra anslag	28 163	28 163	28 163
Varav BP18	28 163	28 163	28 163
Varav			
Bidrag till kvinnors organisering	28 163	28 163	28 163
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	28 163	28 163	28 163

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 28 163 000 kronor anvisas under anslaget 3:3. *Bidrag för kvinnors organisering* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 28 163 000 kronor respektive 28 163 000 kronor.

6 Åtgärder mot segregation

6.1 Omfattning

Området omfattar samordning av verksamhet som syftar till att minska segregationen genom att lyfta socialt utsatta områden och bryta segregationsmekanismer strukturellt. Regeringen har antagit ett långsiktigt reformprogram för minskad segregation för perioden 2017–2025. En minskad segregation uppnås till stor del genom generella åtgärder. Således redovisas resultat av insatser av betydelse för minskad segregation till stor del även inom andra utgiftsområden.

6.2 Utgiftsutveckling

Tabell 6.1 Utgiftsutveckling inom område Åtgärder mot segregation

Miljoner kronor

	Utfall 2016	Budget 2017 ¹	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Segregation</i>						
4:1 Åtgärder mot segregation		50	49	56	78	78
4:2 Delegationen mot segregation				19	22	23
Summa Segregation		50	49	75	100	101

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

6.3 Mål

En politik som motverkar segregation bidrar till ett Sverige som håller ihop. I Regeringskansliet pågår ett arbete med att ta fram ett underlag gällande mål för åtgärder mot segregation. Regeringen avser att återkomma med en fördjupad analys kring detta i den strategi som aviseras i avsnitt 6.6.

Inriktningen för området är att lyfta socialt utsatta områden och att bryta segregationsmekanismer strukturellt. Regeringen samordnar arbetet genom ett långsiktigt reformprogram. Programmet fokuserar i huvudsak på insatser inom fem utvecklingsområden:

- bekämpa brottsligheten,
- minska långtidsarbetslösheten,
- lyfta skolorna och elevernas resultat,
- stärka samhällsservicen och minska bostadssegregationen,
- stärka demokratin och stödja det civila samhället.

För att lösa dessa utmaningar måste arbetet utgå från vissa grundläggande aspekter. Det handlar dels om att stärka individers åtnjutande av sina mänskliga rättigheter, dels om att uppmärksamma ojämlikhet och normer som ligger till grund för att människor diskrimineras, bl.a. på grund av etnisk tillhörighet. Jämställdhet ska genomgående beaktas i arbetet och hedersrelaterat våld och förtryck ska motverkas.

Det krävs även bl.a. ett funktionshinderspersion i arbetet och att barnets rättigheter respekteras. Även FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling ska beaktas i arbetet med reformprogrammet.

6.4 Resultatredovisning

6.4.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

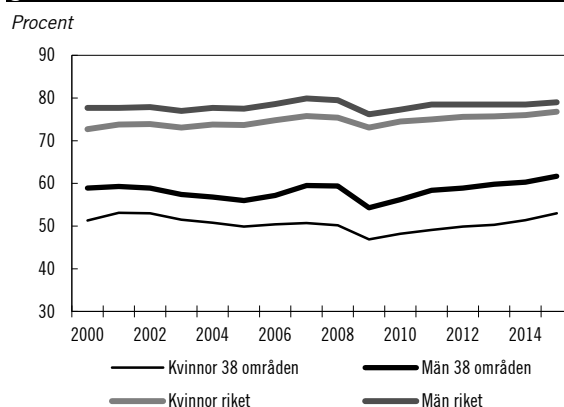
I Regeringskansliets arbete med att ta fram en strategi för det fortsatta arbetet för att minska och motverka segregation kommer också utarbetande av indikatorer som ska användas för att följa upp utvecklingen på detta område att behandlas.

6.4.2 Resultat

Tecken på ökande segregation

Det finns tecken på en utveckling mot ökad segregation i vissa kommuner och växande klyftor i Sverige. På flera håll i landet finns bostadsområden som i hög grad präglas av sämre levnadsvillkor och social problematik. Skillnader mellan olika bostadsområden i en och samma kommun och med landet i övrigt kan vara mycket stora vad gäller t.ex. arbetslöshet, skolresultat, inkomst, hälsa, valdeltagande och otrygghet. I efterföljande redovisning presenteras resultat för 38 socioekonomiskt utsatta områden vilka hädanefter benämns de 38 områdena.³ Diagrammen visar ett genomsnitt för de 38 områdena och en jämförelse med riket som helhet.⁴ Det finns dock inbördes skillnader mellan områden och över tid.

Diagram 6.1 Andel förvärvsarbetande i åldern 20–64 år, genomsnitt för de 38 områdena och riket

Källa: SCB, särskild beställning från Registerdata för integration.

Andelen förvärvsarbetande i de 38 områdena är betydligt lägre än genomsnittet i riket, och det finns tydliga skillnader mellan kvinnor och män. År 2015 var förvärvsfrekvensen 53 procent för kvinnor och 62 procent för män i de 38 områdena. Motsvarande siffror för riket var 77 procent för kvinnor och 79 procent för män. Sedan 2009 ökar emellertid förvärvsfrekvensen

³ De 38 socioekonomiskt utsatta områdena består av de stadsdelar som omfattades av lokala utvecklingsavtal (LUA) och urbant utvecklingsarbete (URB).

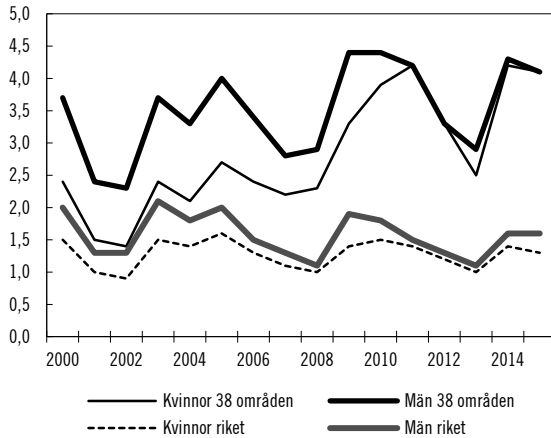
⁴ Diagrammen avser tidsperioden 2000–2015, förutom valdeltagande som avser perioden 1998–2014.

generellt och denna ökning är starkare i de 38 områdena än i riket som helhet.

Diagram 6.2 Andel långtidsarbetslösa i åldern 20–64 år, genomsnitt för de 38 områdena och riket

Procent av befolkningen

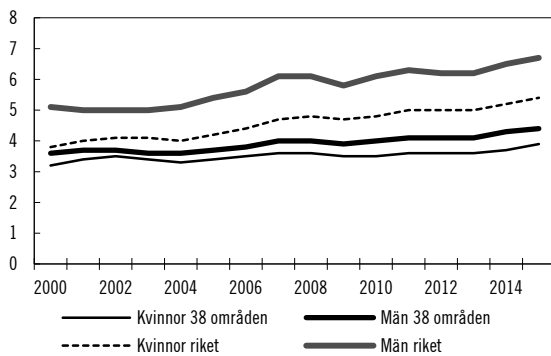

Källa: SCB, särskild beställning från Registerdata för integration.

Andelen långtidsarbetslösa är högre i de 38 områdena i jämförelse med riket som helhet. År 2015 var långtidsarbetslösheten för både kvinnor och män 4,1 procent i de 38 områdena vilket kan jämföras med 1,3 procent för kvinnor och 1,6 procent för män i riket.

Diagram 6.3 Genomsnittlig disponibel inkomst för personer i åldern 20–64 år, för de 38 områdena och riket

Antal prisbasbelopp

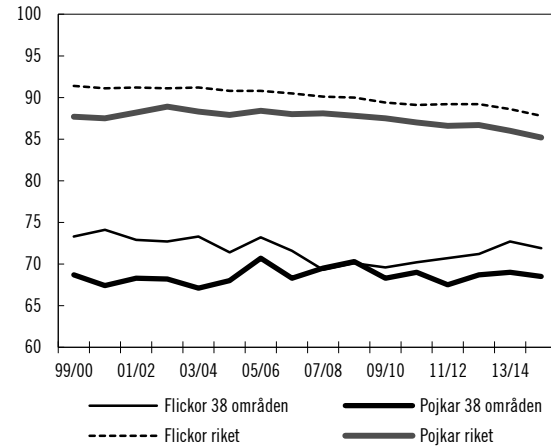
Källa: SCB, särskild beställning från Registerdata för integration.
Kommentar: Prisbasbeloppet för år 2015 var 44 500 kronor.

Den disponibla inkomsten bland personer i åldern 20–64 år har ökat såväl i de 38 områdena som i riket sedan början av 2000-talet. Emellertid är ökningen långsammare i de 38 områdena. Inkomstkllyftorna ökar således. Kvinnor i de 38 områdena har den svagaste ökningen i disponibel inkomst. År 2015 var den genomsnittliga disponibla inkomsten i de 38 områdena 3,9 prisbasbelopp för kvinnor respektive

4,4 för män jämfört med 5,4 för kvinnor respektive 6,7 prisbasbelopp för män i riket.

Diagram 6.4 Behörighet till något av gymnasieskolans nationella program, genomsnitt för de 38 områdena och riket, läsår

Procent

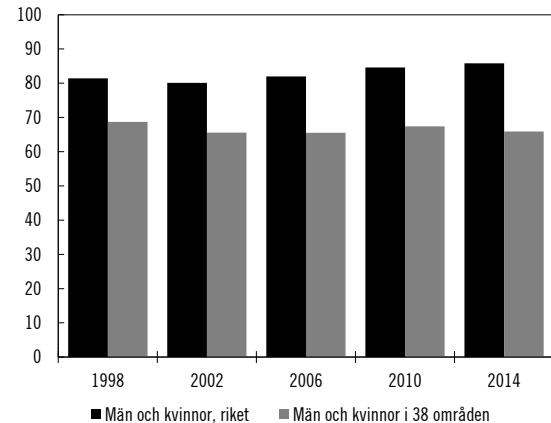

Källa: SCB, särskild beställning från Registerdata för integration.

Gymnasiebehörigheten är betydligt lägre i de 38 områdena än i riket som helhet. Läsåret 2014/15 låg behörigheten på 72 procent för flickor och 69 procent för pojkar i de 38 områdena vilket kan jämföras med 88 procent och 85 procent för flickor respektive pojkar i riket.

Diagram 6.5 Valdeltagande i riksdagsval, genomsnitt för de 38 områdena och riket

Procent

Källa: SCB, särskild beställning från Registerdata för integration.

Valdeltagandet är betydligt lägre i de 38 områdena än i riket som helhet. I 2014 års riksdagsval var deltagandet i genomsnitt 66 procent i de 38 områdena jämfört med 86 procent i riket.

Ett långsiktigt reformprogram för minskad segregation 2017–2025

Regeringen presenterade 2016 ett långsiktigt reformprogram för minskad segregation som sträcker sig över perioden 2017–2025. Fokus ligger i huvudsak på insatser inom fem områden, med satsningar för att:

- bekämpa brottslighet,
- minska långtidsarbetslösheten,
- lyfta skolorna och elevernas resultat,
- stärka samhällsservicen och minska bostadssegregationen,
- stärka demokratin och stödja det civila samhället.

Jämställdhet ska genomgående beaktas i arbetet och hedersrelaterat våld och förtryck ska motverkas. Det krävs även ett funktionshindersperspektiv i arbetet och att barnets rättigheter respekteras.

När det gäller insatser för att förebygga och bekämpa brottslighet har Polismyndigheten bl.a. i propositionen Vårändringsbudget för 2017 tilldelats ytterligare medel för att fortsätta arbetet med att utöka de personella resurserna. Möjligheten till utökat polisiärt arbete i utsatta områden är en angelägen fråga. Regeringen har också tillsatt en utredning om ytterligare skydd för blåljuspersonal i deras arbete (Ju 2016:23).

För att utveckla det brottsförebyggande arbetet har regeringen tagit initiativ till en brottsförebyggande satsning. Satsningen innebär bl.a. en förstärkning av Brottsförebyggande rådet och ett uppdrag till länsstyrelserna att fr.o.m. 2017 ansvara för samordning och stöd på regional nivå. Totalt satsar regeringen 40 miljoner kronor årligen för att förebygga brott och öka tryggheten. Vidare överlämnade regeringen den 16 mars 2017 ett nationellt brottsförebyggande program – Tillsammans mot brott – till riksdagen (skr. 2016/17:126), med gemensamma målsättningar för alla politikområden.

En blandning av upplåtelseformer inom ett geografiskt område anges ofta som ett sätt att motverka boendesegregationen. Möjligheten att styra upplåtelseform i detaljplan utreds för närvarande av Översiktsplaneutredningen (dir. 2017:6) och ska redovisas den 15 mars 2018. Det har också skett satsningar på upprustning av socioekonomiskt utsatta bostadsområden i form

av statsbidrag till upprustning av utemiljöer samt för renovering och energieffektivisering.

På skolområdet pågår omfattande satsningar som bl.a. avser att leda till minskad segregation. Samverkan för bästa skola (U2015/3357/S, U2017/00301/S) och insatser för att stärka utbildningens kvalitet för nyanlända barn och elever och vid behov för barn och elever med annat modersmål än svenska (U2017/00300/S) är exempel på sådana satsningar. Vidare har Statens skolverk fått i uppdrag att se över om innehållet i kursplanerna och kursutbudet inom komvux på grundläggande nivå motsvarar de behov och förutsättningar som finns hos främst nyanlända med kort utbildning. Skolverket ska även ta fram ett stödmaterial som ska underlätta för kommunerna att kombinera kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) med andra delar av komvux till en utbildning anpassad för främst nyanlända personer som har kort utbildning.

Regeringen har också gjort en rad insatser för att minska långtidsarbetslösheten. Numera har långtidsarbetslösa bl.a. möjlighet att utifrån sina individuella behov ta del av aktiva insatser för att stärka sina förutsättningar att få ett jobb eller påbörja studier. Möjligheterna till studier har förstärkts och genom det studiestartsstöd som regeringen infört har de studieekonomiska förutsättningarna för målgruppen förbättrats ytterligare. Genom både extratjänster och moderna beredskapsjobb har möjligheten till egen försörjning genom arbete stärkts för individer som står långt ifrån arbetsmarknaden.

På regeringens uppdrag presenterade Arbetsförmedlingen i april 2017 en handlingsplan för hur myndigheten avser att arbeta för att minska arbetslösheten och öka sysselsättningen för utrikes födda kvinnor. Arbetsförmedlingen fick i juni 2017 också i uppdrag att redovisa hur myndigheten säkerställer god service och närvaro på rätt plats i hela landet, särskilt i kommuner med hög långtidsarbetslöshet eller många nyanlända, samt i utsatta stadsdelar.

För att stärka demokratin och stödja det civila samhället pågår en satsning på s.k. Lokala resurscenter för demokratisk delaktighet

(Ku2015/01964/D).⁵ Under 2017 stöder regeringen verksamhet med lokala resurscenter i sju av landets mest socioekonomiskt utsatta områden. Från och med 2017 har ytterligare medel avsatt för stödet till allmänna samlingslokaler, samtidigt som en prioritering gjorts där en större del av medlen ska fördelas till lokaler i socioekonomiskt utsatta områden. I arbetet med att stärka demokratin ingår även arbete för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism.

Vidare har regeringen även vidtagit flera generella åtgärder som också kan bidra till en minskad segregation. Bl.a. har kommunsektorn tillförts 10 miljarder kronor årligen fr.o.m. 2017, som bl.a. skapar möjlighet att anställa fler och stärka vården, skolan och omsorgen. Det har också vidtagits åtgärder för att stärka socialtjänstens sociala barn- och ungdomsvård. Regeringen har också tillsatt en kommission för jämlik hälsa. Därtill har regeringen vidtagit åtgärder för psykisk hälsa genom att tillsätta en nationell samordnare samt ingå en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting. Även satsningen Äga rum, där det sker ett arbete med deltagande konst och kultur i socioekonomiskt utsatta områden, bedöms kunna bidra till en minskad segregation. Regeringen har också antagit en strategi för unga som varken arbetar eller studerar, som syftar till att förbättra möjligheterna för dessa ungdomar att etablera sig i arbets- och samhällslivet (U2015/05478/UF). Regeringen har även gett en särskild utredare i uppdrag att föreslå åtgärder för att skapa ett sammanhållet system för mottagande och bosättning av asylsökande, nyanlända samt ensamkommande barn (dir. 2015:107). Inom reformprogrammet är också det civila samhället en viktig aktör. Det civila samhällets organisationer kan med sina verksamheter bl.a. bidra till demokrati, välfärd, folkhälsa, gemenskap och social sammanhållning.

Förberedelser för att inrätta en Delegation mot segregation

I mars 2017 fick en särskild utredare i uppdrag att förbereda och genomföra bildandet av en ny myndighet, Delegationen mot segregation (dir. 2017:33). Myndigheten ska ha i uppgift att verka för genomförandet av regeringens reformprogram för att minska segregationen. Den nya myndigheten ska inleda sin verksamhet den 1 januari 2018. Den särskilda utredaren har också fått i uppdrag att besluta om utbetalning av bidrag för lokalt och regionalt utvecklingsarbete, nätverk och erfarenhetsutbyten (dir. 2017:53).

6.5 Analys och slutsatser

Tendenserna till en ökad segregation måste bemötas kraftfullt och långsiktigt. Det har redan vidtagits omfattande åtgärder inom en rad politikområden för att bryta denna trend. Till detta tillkommer bl.a. den nya myndigheten Delegationen mot segregation som ska inleda sin verksamhet den 1 januari 2018. Delegationen kommer ha en viktig roll att bl.a. genom samordning, analys, stöd och uppföljning bidra till ökad kvalitet och effektivitet i de insatser som genomförs på nationell, regional och kommunal nivå för att lyfta socialt utsatta områden och bryta segregationsmekanismer strukturellt.

Utvärderingar av tidigare satsningar för att minska och motverka segregation visar att långsiktigheten i dessa ofta har brutit. Regeringens långsiktiga reformprogram för minskad segregation för perioden 2017–2025 samt inrättandet av en myndighet som ska arbeta med dessa frågor är ett sätt att säkra långsiktigheten i arbetet.

Då jämställdhet genomgående ska beaktas är det av vikt att analyser och insatser utformas utifrån statistik och kunskap som belyser kvinnors och mäns, flickors och pojkars, levnadsvillkor. Vid analyser och insatser som görs ska även ojämlikheter och normer som ligger till grund för att människor diskrimineras beaktas.

⁵ I många socioekonomiskt utsatta stadsdelar och bostadsområden finns problem med att dela av befolkningen inte deltar eller känner sig delaktiga i demokratin. Regeringen beslutade därför 2015 om en satsning på Lokala resurscenter för demokratisk delaktighet.

6.6 Politikens inriktning

Regeringens politik syftar till att bygga ett sammanhållet och solidariskt samhälle. Segregation och klyftor finns på olika områden i samhället och tar sig olika uttryck. Det handlar i hög grad om ojämlika uppväxtvillkor och levnadsförhållanden men också om att människor med olika bakgrund, erfarenheter och levnadsförhållanden inte i tillräcklig utsträckning möts och kommunicerar med varandra. Arbetet för att minska segregationen tar därför sikte både på att skapa mer jämlika levnadsförhållanden för alla människor och att öka förutsättningarna för personer med olika bakgrund, uppfattningar och förutsättningar att mötas.

Att minska och motverka segregationen i samhället förutsätter långsiktiga insatser på flera områden och av många aktörer på såväl nationell, som regional och lokal nivå.

Regeringen för en aktiv politik som syftar till att minska och motverka segregationen i samhället genom såväl generella, förebyggande som riktade insatser inom ett flertal utgiftsområden och genom stöd till kommuner, landsting och civilsamhällesorganisationer i deras arbete. I och med reformprogrammet och den nya myndigheten Delegationen mot segregation stärker regeringen också samordningen av arbetet mot segregation.

Omfattande satsningar för att minska segregationen

Segregation är ett mångfasetterat problem. Det krävs bl.a. investeringar i välfärden så att alla flickor och pojkar, oavsett var de bor eller vilken skola de går i, får en likvärdig utbildning av hög kvalitet. Dessutom krävs bl.a. mer omedelbara insatser inom rättsväsendet för att bekämpa brottsligheten, parallellt med ytterligare åtgärder för att förebygga att brott över huvud taget begås. Utöver de omfattande insatser som redan har sjuösatts sedan regeringen presenterade det långsiktiga reformprogrammet för minskad segregation 2017–2025, kommer en rad nya åtgärder att vidtas inom de prioriterade områdena i programmet.

Regeringen verkar för att uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män på alla samhällsområden. Det finns jämställdhetsutmaningar kopplat

till samtliga fokusområden i reformprogrammet för att minska segregationen.

När det gäller förslag som tillhör andra utgiftsområden redovisas de översiktligt i detta kapitel. De mer ingående beskrivningarna återfinns i respektive utgiftsområdesbilaga.

Sverige är på många sätt ett tryggt land att leva i. På såväl större som mindre orter runt om i Sverige finns dock bostadsområden som i allt större utsträckning kommit att påverkas av brottslighet och otrygghet. Orsaken till denna utveckling är komplex och mångbottnad. Det är angeläget med kraftfulla insatser för att förebygga brott och öka tryggheten, inte minst i socialt utsatta områden. Bl.a. krävs en lokalt förankrad och närvarande polis i kombination med ett långsiktigt brottsförebyggande arbete som inkluderar många olika aktörer. Därför föreslår regeringen kraftfulla tillskott till Polismyndigheten under kommande år. Med de föreslagna tillskotten kan antalet anställda som arbetar i Polismyndighetens kärnverksamhet successivt öka. Därigenom kan Polismyndigheten både möta de ökade krav som ställs på myndigheten och öka ambitionsnivån i sin verksamhet. Se vidare i utgiftsområde 4 avsnitt 2. Regeringen avser även att genomföra en samlad, flerårig satsning för att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck. Se vidare utgiftsområde 13 avsnitt 5.

Utvecklingen på den svenska arbetsmarknaden är sammantaget stark. En utmaning är samtidigt att en allt större andel av de personer som är arbetslösa tillhör grupper med en generellt svag ställning på arbetsmarknaden. Det gäller särskilt de som saknar en fullföljd gymnasieutbildning eller som är nyanlända. För att minska långtidsarbetslösheten avser regeringen bl.a. att göra betydande förenklingar och förstärkningar av de subventionerade anställningarna.

Kvinnor tar i mindre utsträckning än män del av vissa insatser, bl.a. subventionerade anställningar. Arbetsförmedlingen har på uppdrag av regeringen tagit fram en plan för hur myndigheten avser att utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering i syfte att verksamheten ska bidra till att nå de jämställdhetspolitiska målen, liksom en handlingsplan för hur myndigheten avser att öka andelen utrikes födda kvinnor som arbetar eller studerar. Regeringen avser att följa Arbetsförmedlingens åtgärder och resultat av detta arbete med jämställdhetsintegrering.

Regeringen avser även fortsätta arbetet för att nå de unga personer som står längst från studier och arbetsmarknad. Regeringen har därför genom ett tilläggsdirektiv gett Samordnaren för unga som varken arbetar eller studerar ett mer preciserat uppdrag att komma med förslag om ett fortsatt samordnat stöd till de aktörer som arbetar med att stödja unga som varken arbetar eller studerar (dir. 2015:70, 2016:82 och 2017:81). Se vidare utgiftsområde 17 avsnitt 15. Dessutom träder ett nytt regelverk för nyanländas etablering i arbets- och samhällslivet i kraft den 1 januari 2018. Syftet- med regeländringarna är att minska onödig administration och skapa bättre förutsättningar för flexibilitet och effektivitet inom etableringsuppdraget. Se vidare utgiftsområde 14 avsnitt 3.

Skolan är central för att hålla samman samhället och bygga gemensamma demokratiska värden. Utvecklingen mot ett alltmer segregerat skolväsende måste brytas. Det är viktigt att inte barn till föräldrar med en viss utbildningsnivå, inkomster eller etnisk tillhörighet koncentreras till vissa skolor och barn med en annan bakgrund till andra. Skolkommissionen har lagt ett antal förslag för att motverka skolsystemets segregerade mekanismer som nu är ute på remiss och därefter kommer att beredas inom Regeringskansliet.

För att lyfta skolorna och elevernas resultat gjorde regeringen i propositionen Vårändringsbudget för 2017 en satsning på en särskild jämlikhetspeng som fördelas till grundskolor med lägst andel behöriga elever till ett nationellt program i gymnasieskolan. I denna proposition föreslås även att denna satsning ska tilldelas ytterligare medel. Ett nytt statsbidrag föreslås till grundskola och föreskoleklass som ska fördelas utifrån elevernas socioekonomiska bakgrund.

För att minska avbrott från gymnasieskolan är det bl.a. angeläget att tydligare reglera introduktionsprogrammen och ge stöd till huvudmännen för att utveckla dessa. Således föreslår regeringen flera åtgärder för att stärka introduktionsprogrammen. Vidare fortsätter utbyggnaden av kunskapslyftet. Se vidare i utgiftsområde 16 avsnitt 1 och utgiftsområde 17 avsnitt 1.

Bostadssegregationen är ett allvarligt problem i många städer. Bostadssituationen i stora delar av Sverige riskerar att förstärka segregationen och utsattheten för dem som har svårt att ta sig in på bostadsmarknaden. Regeringens stora satsningar för att öka bostadsbyggandet är

därför viktiga för att motverka segregation, inte minst det investeringsstöd till anordnande av hyresbostäder och bostäder för studenter som regeringen beslutade om i september 2016 och som fortsätter att gälla framgent. Detta innebär att stöd får lämnas bl.a. till den som anordnar nya bostäder som upplåts med hyresrätt i områden med befolkningstillväxt och bostadsbrist. Ett villkor för stöd är att hyran inte får överstiga en viss nivå. Vidare föreslås även bl.a. fortsatt stöd för renovering och energieffektivisering av bostäder och utomhusområden i socialt utsatta områden. Ett av syftena med stödet till utemiljöer är att åtgärderna på ett varaktigt sätt ska bidra till attraktiva, funktionella, jämställda och trygga utemiljöer. Exempel på åtgärder som fått stöd är byggande eller upprustning av parker, torg och aktivitetsplatser. Se vidare i utgiftsområde 18 avsnitt 3. Regeringen kommer även att vidta åtgärder för att motverka diskriminering på bostads- och arbetsmarknaden, se vidare avsnitt 4 i detta utgiftsområde.

Regeringen föreslår också fortsatt stärkt samhällsservice och förenklade myndighetskontakter för nyanlända. Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket, Pensionsmyndigheten och Skatteverket har därför fått ett förlängt uppdrag om att fortsätta sitt arbete med förenklade och mer effektiva processer för nyanlända. Uppdraget ska redovisas senast den 28 februari 2019.

Det är angeläget att stärka demokratin och stödja det civila samhället, inte minst i socioekonomiskt utsatta områden. Regeringen har gett Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) i uppdrag att genomföra förberedelser av skolval 2018 och 2019 (Ku2017/01611/D) och avser att under 2018 avsätta medel till MUCF att genomföra skolval i samband med de allmänna valen 2018. Skolval ger elever en konkret upplevelse av röstningsförfarandet samt är ett tillfälle för skolorna att diskutera frågor om det demokratiska systemet och demokratins principer. Skolval kan påverka ungas benägenhet att rösta i framtiden. Bl.a. ska särskild vikt läggas vid att tillgängliggöra skolval för skolor i socioekonomiskt svaga områden.

Prioriteringen av ungas fritid och organisering är en viktig del inom ungdomspolitik. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) har därför fått i uppdrag att fungera som stöd för den öppna fritidsverksamheten och erbjuda fortbildning och kunskaphöjande

insatser (U2016/05227/UF, U2016/05429/UF (delvis) och U2016/05627/UF). Regeringen har också avsatt medel till stöd för sommarlovsaktiviteter i landets kommuner (S2016/00439/FST). Bidragssumman är baserad på statistik över antalet barn i hushåll med försörjningsstöd i respektive kommun. Syftet med stödet är att kommunerna ska kunna erbjuda kostnadsfria aktiviteter som ger stimulans och personlig utveckling för barn och unga mellan 6–15 år. Aktiviteterna ska stimulera både flickors och pojkars deltagande, främja integration och skapa kontaktytor mellan barn med olika social bakgrund. Se vidare utgiftsområde 9 avsnitt 7.

Det är viktigt att nå barn och unga från grupper som i dag är underrepresenterade inom föreningsidrotten. Det finns en tydlig tendens att socioekonomiskt utsatta grupper redan i unga år hamnar utanför idrottsrörelsens verksamhet. Från 2017 har medel därför tillskjutits för att möjliggöra fler idrotts- och ungdomsledare i socialt utsatta områden. Riksidrottsförbundet har påbörjat insatser för att etablera idrottsföreningar och ge stöd till ledare genom utbildning i föreningskunskap och ledarutveckling. Se vidare i utgiftsområde 17 avsnitt 16.

Stöd till socioekonomiskt eftersatta kommuner och områden

Regeringen föreslår en långsiktig satsning på socioekonomiskt eftersatta kommuner och områden. Regeringen vill med denna satsning stärka kommunernas eget arbete för att förbättra förutsättningarna i områden som i dag kännetecknas av stora utmaningar när det gäller t.ex. lågt valdeltagande, hög arbetslöshet, låg utbildningsnivå och låg sysselsättningsgrad. Oavsett var man bor i Sverige ska man ha goda möjligheter att utvecklas och vara delaktig i samhällslivet.

Insatsen är viktig för att Sverige socialt och ekonomiskt ska hålla ihop och den bidrar till en hållbar utveckling i såväl städer, tätorter samt gles- och landsbygder i hela Sverige. Det är också en åtgärd som bidrar till minskad segregation. Regeringen föreslår att det ska avsättas 500 miljoner kronor 2018, 1 500 miljoner kronor 2019 och 2 500 miljoner kronor per år fr.o.m. 2020. Se vidare utgiftsområde 19 Regional tillväxt avsnitt 2. Denna satsning sker i tillägg till

det statsbidrag som har inrättats under 2017 till kommuner och landsting för åtgärder för att minska och motverka segregation (SFS 2017:848).

En strategi för det fortsatta arbetet för att minska segregationen och lyfta socialt utsatta områden

Att säkra långsiktigt hållbara resultat av reformprogrammet för minskad segregation 2017–2025 förutsätter en strategisk och långsiktig styrning och uppföljning av programmet.

Mot bakgrund av ovanstående avser regeringen att under 2018 presentera en strategi för det vidare arbetet med reformprogrammet. Strategin kommer bl.a. att innehålla en lägesbeskrivning vad gäller segregationen i Sverige samt ange mål för arbetet med att minska och motverka segregation. Vidare kommer strategin att ange inriktningen för ett system för sektorsövergripande uppföljning av reformprogrammet.

Delegationen mot segregation inrättas

Den nya myndigheten Delegationen mot segregation som ska inleda sin verksamhet den 1 januari 2018 kommer att ha en central roll i att verka för genomförande av regeringens reformprogram för minskad segregation. Arbetet mot segregation behöver bedrivas långsiktigt och tvärsektorielt av en rad olika aktörer på alla samhällsnivåer. Delegationen ska därför i samverkan med kommuner, landsting, samverkansorgan, myndigheter, forskare, organisationer i det civila samhället och andra relevanta aktörer verka för genomförandet av reformprogrammet genom ett långsiktigt utvecklingsarbete. Delegationen har bl.a. en viktig roll som garant för långsiktighet i arbetet med dessa frågor. Genom samordning, analys, stöd och uppföljning av insatser inom de fem prioriterade områdena kan myndigheten också bidra till ökad kvalitet och effektivitet i de insatser som genomförs på nationell, regional och kommunal nivå. Delegationen mot segregation ska dessutom verka för ett helhetsperspektiv, stärka kunskaps- och erfarenhetsutbytet, öka koordineringen av insatser och visa på möjligheter till synergier mellan insatser på olika områden. En viktig uppgift för myndigheten blir att stimulera och stödja andra

aktörer att arbeta strategiskt och kunskapsstyrt med frågorna.

Myndigheten ska bl.a. initiera, fördela bidrag till och på andra sätt stödja utvecklingsarbete, nätverk och erfarenhetsutbyten mellan kommuner och andra aktörer. Myndigheten ska vidare stödja Skolverkets arbete med utvecklingen av en ny form av brobyggare mellan skolan och samhället i övrigt.

6.7 Budgetförslag

6.7.1 4:1 Åtgärder mot segregation

Tabell 6.2 Anslagsutveckling 4:1 Åtgärder mot segregation

Tusental kronor

2016	Utfall	Anslags-sparande	
2017	Anslag	50 000 ¹	Utgifts-prognos 49 484
2018	Förslag	56 000	
2019	Beräknat	78 000	
2020	Beräknat	78 000	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för att minska och motverka segregation och för utgifter för statsbidrag som har detta syfte.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2018 för anslaget 4:1 *Åtgärder mot segregation* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 185 000 000 kronor 2019–2025.

Skälen för regeringens förslag: Långsiktighet är en central komponent i arbetet med att minska och motverka segregation. Beslut om bidrag för aktiviteter som pågår under flera år kan således bli aktuellt. Bemyndigandet behövs därför för att göra det möjligt att fatta beslut om åtaganden för kommande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2018 för anslaget 4:1 *Åtgärder mot segregation* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 185 000 000 kronor 2019–2025.

Tabell 6.3 Beställningsbemyndigande för anslaget 4:1 Åtgärder mot segregation

Tusental kronor

	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021–2025
Ingående åtaganden		100 000			
Nya åtaganden	100 000	100 000			
Infriade åtaganden		-15 000	-30 000	-45 000	-110 000
Utestående åtaganden	100 000	185 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	100 000	185 000			

Regeringens överväganden

Regeringen fortsätter det långsiktiga arbetet med att minska och motverka segregation. Bland annat ska den nya myndigheten Delegationen mot segregation som inleder sin verksamhet i januari 2018 besluta om statsbidrag. Bidragen finansieras via detta anslag.

Med anledning av bildandet av den nya myndigheten Delegationen mot segregation föreslår regeringen att 19 000 000 kronor överförs för 2018 från aktuellt anslag till det nya anslaget 4:2 *Delegationen mot segregation*. För 2019–2025 beräknas att 22 000 000 kronor överförs till anslaget 4:2 *Delegationen mot segregation* från nu aktuellt anslag.

Tabell 6.4 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 4:1 Åtgärder mot segregation

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	75 000	75 000	75 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Varav BP18			
Överföring till/från andra anslag	-19 000	-22 000	-22 000
Varav BP18	-19 000	-22 000	-22 000
Varav			
Delegationen mot segregation	-19 000	-22 000	-22 000
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	56 000	78 000	78 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 56 000 000 kronor använs under anslaget 4:1 *Åtgärder mot segregation* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 78 000 000 kronor respektive 78 000 000 kronor.

6.7.2 4:2 Delegationen mot segregation

Tabell 6.5 Anslagsutveckling 4:2 Delegationen mot segregation

Tusental kronor

	Utfall	Anslags- sparande
2016		
2017	Anslag	¹ Utgifts- prognos
2018	Förslag	19 000
2019	Beräknat	22 300 ²
2020	Beräknat	22 680 ³

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 21 953 tkr i 2018 års prisnivå.

³ Motsvarar 21 953 tkr i 2018 års prisnivå.

Ändamål

Medlen får användas till förvaltningsutgifter för myndigheten Delegationen mot segregation.

Regeringens överväganden

I januari 2018 inleder myndigheten Delegationen mot segregation sin verksamhet. Myndigheten beräknas ha cirka 15 anställda. Med anledning av bildandet av Delegationen mot segregation föreslår regeringen att 19 000 000 kronor överförs för 2018 till aktuellt anslag från anslaget 4:1 *Åtgärder mot segregation*. För 2019–2025 beräknas att 22 000 000 kronor per år överförs från anslaget 4:1 *Åtgärder mot segregation* till detta anslag.

**Tabell 6.6 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 4:2
Delegationen mot segregation**

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹			
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²			
Beslut			
Varav BP18 ³			
Överföring till/från andra anslag	19 000	22 300	22 680
Varav BP18 ³	19 000	22 000	22 000
Varav ³			
Delegationen mot segregation	19 000	22 000	22 000
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	19 000	22 300	22 680

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2017. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2019–2020 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 19 000 000 kronor anvisas under anslaget 4:2 *Delegationen mot segregation* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 22 300 000 kronor respektive 22 680 000.

Bilaga 1

Resultatredovisning för integration

Bilaga 1

Resultatredovisning för integration

Innehållsförteckning

1	Resultatredovisning.....	4
1.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	4
1.2	Arbetsmarknad.....	4
1.3	Utbildning	8
1.4	Hälsa	10

Tabellförteckning

Tabell 1.1	Andel personer i arbetskraften av befolkningen bland inrikes födda, europeiskt födda (exkl. Sverige) och utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år	5
Tabell 1.2	Andel sysselsatta av befolkningen bland inrikes födda, europeiskt födda (exkl. Sverige) och utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år	5
Tabell 1.3	Andel arbetslösa av arbetskraften bland inrikes födda, europeiskt födda (exkl. Sverige) och utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år	6
Tabell 1.4	Andel förvärvsarbetande 20–64 år med eftergymnasial utbildning som har arbete med hög kvalifikationsnivå bland inrikes och utrikes födda	8
Tabell 1.5	Andel elever med gymnasiebehörighet efter årskurs 9 bland inrikes födda och utrikes födda som har folkbokförts efter sju års ålder	8
Tabell 1.6	Genomströmning inom fyra år för nybörjare år 1 inom gymnasieskolan den 15 oktober 2012.....	9
Tabell 1.7	Andel elever med behörighet till högskola efter avslutat gymnasium bland inrikes födda och födda utanför EU/EFTA	9
Tabell 1.8	Studieresultat efter två år för elever som påbörjat sin utbildning 2013 respektive 2014, prioriterade efter högsta godkända studievägskurs	10
Tabell 1.9	Andel med bra hälsotillstånd för personer 16 år eller äldre	10
Tabell 1.10	Andel med sömnbesvär respektive besvär med ångslan, oro och ångest 2016, personer 16 år eller äldre	11

Diagramförteckning

Diagram 1.1	Andel heltidsarbetande av sysselsatta bland inrikes födda, europeiskt födda (exkl. Sverige) och utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år	6
Diagram 1.2	Andel tidsbegränsat anställda bland inrikes födda, europeiskt födda (exkl. Sverige) och utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år.....	6
Diagram 1.3	Undersysselsatta 15–74 år som arbetar deltid som andel av det totala antalet sysselsatta, fördelat på inrikes födda, europeiskt födda (exkl. Sverige) och utomeuropeiskt födda.....	7
Diagram 1.4	Andel utrikes födda i åldern 20–64 år som förvärvsarbetar 2–3 år efter folkbokföring	7
Diagram 1.5	Andel personer bland flyktingar, skyddsbehövande och deras anhöriga 20–64 år som förvärvsarbetar efter antal år i Sverige, 2015	7
Diagram 1.6	Andel elever med gymnasiebehörighet efter årskurs 9 efter kön bland inrikes födda och födda utanför EU/EFTA som har folkbokförts efter sju års ålder	9
Diagram 1.7	Elever, nybörjare och kursdeltagare i sfi.....	10

1 Resultatredovisning

Övergripande mål för integrationspolitiken är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund.

I avsnittet redovisas vissa generella resultat för integrationen i förhållande till några utvalda indikatorer inom områdena arbetsmarknad, utbildning och hälsa.

Resultaten av insatser med betydelse för integrationen redovisas även inom andra utgiftsområden.

1.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De indikatorer som används för att redovisa resultaten för integrationen inom arbetsmarknad, utbildning och hälsa är följande:

- Andel personer i arbetskraften av befolkningen bland inrikes födda, europeiskt födda och utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år efter kön.
- Andel sysselsatta av befolkningen bland inrikes födda, europeiskt födda och utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år efter kön.
- Andel arbetslösa av arbetskraften bland inrikes födda, europeiskt födda och utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år efter kön.
- Andel heltidsarbetande av sysselsatta bland inrikes födda, europeiskt födda och utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år efter kön.
- Andel tidbegränsat anställda av samtliga anställda bland inrikes födda, europeiskt födda och utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år efter kön.
- Undersysselsatta som arbetar deltid som andel av det totala antalet sysselsatta bland inrikes födda, europeiskt födda och utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år efter kön.
- Andel utrikes födda i åldern 20–64 år som förvärvsarbetar 2–4 år efter folkbokföring efter kön.
- Andel personer bland flyktingar, skyddsbehövande och deras anhöriga 20–64 år som förvärvsarbetar efter antal år i Sverige 2015 efter kön.
- Andel förvärvsarbetande 20–64 år med eftergymnasial utbildning som har arbete med hög kvalifikationsnivå bland inrikes födda och födda utanför EU/EFTA efter kön.

- Andel elever med gymnasiebehörighet efter årskurs 9 bland inrikes och utrikes födda som har folkbokförts efter sju års ålder efter kön.
- Genomströmning inom fyra år för nybörjare inom gymnasieskolan efter kön.
- Andel elever med behörighet till högskola efter avslutat gymnasium bland inrikes födda och födda utanför EU/EFTA efter kön.
- Antal elever, nybörjare och kursdeltagare i svenska för invandrare (sfi).
- Studieresultat efter två år för de som påbörjat utbildning i sfi.
- Andel med bra hälsotillstånd, inrikes och utrikes födda efter kön.
- Andel med sömnbesvär och besvär med ångslan, oro och ångest, inrikes och utrikes födda efter kön.

1.2 Arbetsmarknad

Det finns många olika faktorer som påverkar utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden. Bland dem kan nämnas tidigare arbetslivserfarenhet, utbildningsnivå, språkkunskaper, nätverk, hur länge personen varit i Sverige och grund för bosättning. Det finns även forskning som visar att diskriminering förekommer på arbetsmarknaden. Nedan följer en redovisning av ett urval av sådana faktorer. I de fall då uppgifter redovisas för gruppen europeiskt födda avses födda i Europa exklusive Sverige.

Arbetskraftsdeltagande

I arbetskraften ingår personer som har ett arbete och personer utan arbete som söker och kan ta ett arbete. Enligt Statistiska centralbyråns Arbetskraftsundersökningar (AKU) uppgick det totala antalet utomeuropeiskt födda i arbetskraften 2016 till 571 700 personer. Det är en ökning med 49 500 jämfört med 2015, varav 19 100 kvinnor.

Tabell 1.1 visar utvecklingen av andelen personer i arbetskraften relaterat till befolkningen under den senaste tioårsperioden. Ökningen i arbetskraftsdeltagande har varit som störst bland europeiskt och utomeuropeiskt födda. För såväl inrikes födda män och kvinnor har arbetskraftsdeltagandet legat på en relativt konstant nivå under perioden.

Tabell 1.1 Andel personer i arbetskraften av befolkningen bland inrikes födda, europeiskt födda (exkl. Sverige) och utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år

Procent

År	Sverige män	Europa män	Utanför Europa män	Sverige kvinnor	Europa kvinnor	Utanför Europa kvinnor
2007	74,6	67,3	73,0	69,7	60,3	61,7
2008	74,4	69,1	75,0	69,8	59,2	63,4
2009	73,7	68,5	75,6	69,0	60,2	62,5
2010	74,1	69,4	75,3	68,4	60,7	61,1
2011	73,9	71,8	76,0	69,2	61,1	62,8
2012	73,9	71,8	75,8	69,5	63,4	62,1
2013	74,2	72,2	76,3	69,8	65,7	61,8
2014	74,6	74,0	76,6	70,1	66,1	64,2
2015	74,2	74,4	76,4	70,2	66,4	66,5
2016	73,9	74,7	78,4	70,6	65,8	66,6

Källa: Egna bearbetningar av data från SCB, AKU. Årsmedeltal 2007–2016.

Sysselsättning

Under 2016 uppgick antalet sysselsatta utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år till 444 500 personer. Det är jämfört med 2015 en ökning med 40 100 personer varav 18 000 kvinnor. Sedan 2007 har antalet sysselsatta utomeuropeiskt födda kvinnor ökat med 94 700 och antalet sysselsatta utomeuropeiskt födda män med 102 400, totalt 197 100 personer.

Tabell 1.2 visar andel sysselsatta av befolkningen uppdelat efter kön. Sysselsättningsgraden under helåret 2016 uppgick totalt till 56,3 procent bland utomeuropeiskt födda jämfört med 68,8 procent bland inrikes födda. Andelen sysselsatta utomeuropeiskt födda kvinnor uppgick till 52,5 procent och andelen sysselsatta utomeuropeiskt födda män uppgick till 60,2 procent. Detta kan jämföras med en sysselsättningsgrad på 67,4 procent bland inrikes födda kvinnor och 70,1 procent bland inrikes födda män. Sett över den senaste tioårsperioden har andelen sysselsatta av befolkningen ökat starkt bland kvinnor och män födda i Europa, medan utvecklingen varit betydligt svagare både för inrikes födda och utomeuropeiskt födda. Den relativt sett svaga utvecklingen av sysselsättningsgraden bland inrikes födda hänger delvis samman med att andelen äldre ökat bland inrikes födda och att äldre generellt sett har lägre sysselsättningsgrad.

Tabell 1.2 Andel sysselsatta av befolkningen bland inrikes födda, europeiskt födda (exkl. Sverige) och utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år

Procent

År	Sverige män	Europa män	Utanför Europa män	Sverige kvinnor	Europa kvinnor	Utanför Europa kvinnor
2007	70,8	62,0	61,5	65,9	54,9	51,0
2008	70,7	63,8	63,3	66,0	53,4	52,9
2009	68,3	60,8	59,7	64,3	54,4	50,0
2010	68,6	61,7	59,8	63,7	53,9	47,0
2011	69,4	64,0	59,4	64,9	54,5	49,4
2012	69,2	64,4	58,3	65,2	56,6	49,8
2013	69,5	64,6	59,3	65,4	59,1	48,3
2014	69,8	66,3	60,2	66,0	59,9	49,5
2015	70,1	68,0	59,0	66,6	60,5	51,6
2016	70,1	68,9	60,2	67,4	60,7	52,5

Källa: Egna bearbetningar av data från SCB, AKU. Årsmedeltal 2007–2016.

Arbetslöshet

Under 2016 var i genomsnitt 127 200 utomeuropeiskt födda personer arbetslösa, vilket motsvarar en arbetslöshet på 22,3 procent. Bland inrikes födda uppgick andelen arbetslösa till 4,8 procent. Andelen arbetslösa är generellt högre bland utomeuropeiskt födda än bland personer födda i Sverige och personer födda i Europa. Mellan 2015 och 2016 minskade arbetslösheten för inrikes födda, europeiskt födda samt utomeuropeiskt födda kvinnor. Arbetslösheten ökade något bland utomeuropeiskt födda män samtidigt som sysselsättningsgraden ökade inom gruppen mellan 2015 och 2016.

Andelen arbetslösa bland utomeuropeiskt födda kvinnor uppgick till 21,2 procent jämfört med 4,5 procent för inrikes födda kvinnor och 7,7 procent för europeiskt födda kvinnor. Arbetslösheten för utomeuropeiskt födda män uppgick till 23,2 procent, för inrikes födda män 5,1 och för europeiskt födda män 7,7 procent (tabell 1.3). En bidragande faktor till att arbetslösheten ökat bland utomeuropeiskt födda under den senaste tioårsperioden är att arbetskraftsdeltagandet ökat inom denna grupp.

Tabell 1.3 Andel arbetslösa av arbetskraften bland inrikes födda, europeiskt födda (exkl. Sverige) och utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år

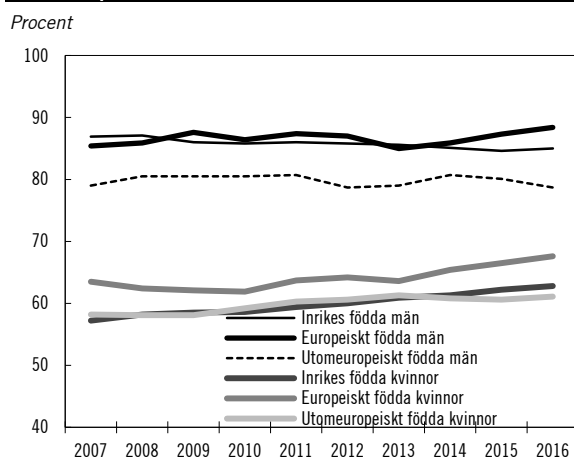
Procent						
År	Sverige män	Europa män	Utanför Europa män	Sverige kvinnor	Europa kvinnor	Utanför Europa kvinnor
2007	5,0	7,8	15,8	5,4	9,0	17,3
2008	5,0	7,7	15,6	5,5	9,8	16,5
2009	7,3	11,2	21,1	6,8	9,6	20,0
2010	7,4	11,1	20,6	6,9	11,2	23,2
2011	6,1	10,9	21,9	6,2	10,8	21,3
2012	6,5	10,2	23,0	6,2	10,7	19,8
2013	6,4	10,6	22,2	6,2	10,1	21,9
2014	6,4	10,3	21,5	5,8	9,3	23,0
2015	5,5	8,6	22,7	5,2	8,9	22,4
2016	5,1	7,7	23,2	4,5	7,7	21,2

Källa: Egna bearbetningar av data från SCB, AKU. Årsmedeltal 2007–2016.

Heltidsarbete

Av de som är sysselsatta arbetar män heltid i betydligt större utsträckning än kvinnor oavsett födelseregion. Bland män arbetade 79 procent av utomeuropeiskt födda, 88 procent av europeiskt födda och 85 procent av inrikes födda heltid i huvudsysslan 2016. Motsvarande siffror för kvinnor var 61 procent bland utomeuropeiskt födda, 68 procent bland europeiskt födda och 63 procent bland inrikes födda.

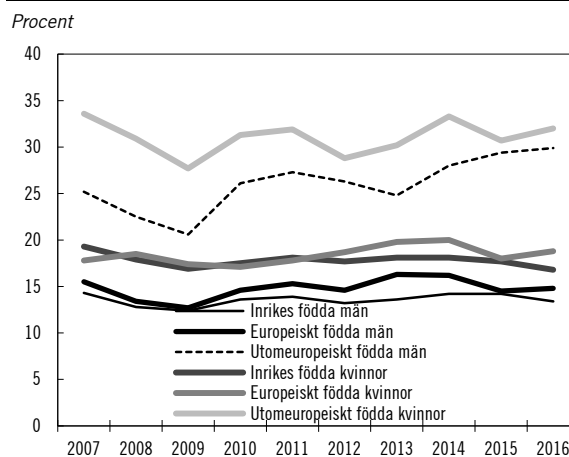
Skillnaden mellan kvinnor och män har dock minskat något över tid då andelen kvinnor som arbetar heltid har ökat sedan 2010 (se diagram 1.1). Detta gäller oavsett födelseregion men är tydligast för de inrikes födda.

Diagram 1.1 Andel heltidsarbetande av sysselsatta bland inrikes födda, europeiskt födda (exkl. Sverige) och utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år

Anm. Uppgifterna avser andelen som arbetar heltid inom huvudsysslan.
Källa: Egna bearbetningar av data från SCB, AKU. Årsmedeltal 2007–2016.

Tidsbegränsade anställningar

Tidsbegränsade anställningar är vanligare bland utomeuropeiskt födda än bland inrikes födda och europeiskt födda (se diagram 1.2). Bland utomeuropeiskt födda har andelen med tidsbegränsade anställningar ökat sedan 2010 och uppgick 2016 till 30 procent bland män och 32 procent bland kvinnor. Utvecklingen har varit mer stabil för inrikes födda och uppgick 2016 till 13 procent (män) och 19 procent (kvinnor). Andelen europeiskt födda med tidsbegränsade anställningar ligger nära den för inrikes födda. Under 2016 hade 15 procent av de europeiskt födda männen och 19 procent av kvinnorna tidsbegränsade anställningar.

Diagram 1.2 Andel tidsbegränsat anställda bland inrikes födda, europeiskt födda (exkl. Sverige) och utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år

Källa: Egna bearbetningar av data från SCB, AKU. Årsmedeltal 2007–2016.

Undersysselsatta som arbetar deltid

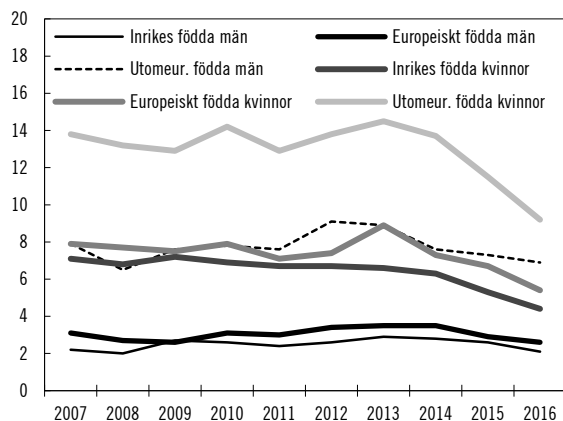
I Arbetskraftsundersökningarna (AKU) räknas en person som undersysselsatt om hen kan och vill arbeta mer än vad som är fallet i den nuvarande arbetsituationen. I diagram 1.3 redovisas undersysselsatta bland deltidsarbetande.

Det är generellt sett vanligare att kvinnor arbetar ofrivillig deltid. Bland utomeuropeiskt födda kvinnor i sysselsättning är det 9 procent, eller drygt 19 000 personer, som skulle vilja arbeta mer. Bland utomeuropeiskt födda män är andelen 7 procent, vilket motsvarar drygt 16 000 personer. Andelen som arbetar ofrivillig deltid är lägre bland inrikes födda och bland personer födda i Europa. De senaste åren har skillnaderna i andelen som arbetar ofrivillig deltid minskat mellan könen såväl för utomeuropeiskt, europeiskt och inrikes födda.

Diagram 1.3 Undersysselsatta 15–74 år som arbetar deltid som andel av det totala antalet sysselsatta, fördelat på inrikes födda, europeiskt födda (exkl. Sverige) och utomeuropeiskt födda

Procent

Anm. Med deltid avses de som arbetar deltid inom huvudsysslan.

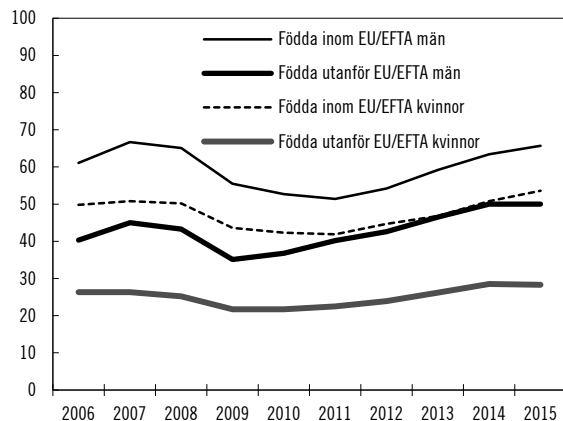
Källa: Egna bearbetningar av data från SCB, AKU. Årsmedeltal 2007–2016.

Sysselsättningen under den första tiden i Sverige

För att komplettera bilden redovisas även andelen sysselsatta bland dem som har vistats i landet i två till tre år grupperat på födelseland vilket ger ett mått på hur väl etableringen fungerar under den första tiden i Sverige (se diagram 1.4). Dessa uppgifter avser åldersgruppen 20–64 år och är hämtade från den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS). Senast tillgängliga data avser år 2015. AKU och RAMS skiljer sig åt på ett flertal sätt, varför sysselsättningsnivåerna inte är jämförbara.

Diagram 1.4 Andel utrikes födda i åldern 20–64 år som förvärvsarbetar 2–3 år efter folkbokföring

Procent

Anm. Personer födda inom EU/EFTA inkluderar inte personer födda i Norden.

Källa: SCB, särskild beställning från Registerdata för integration.

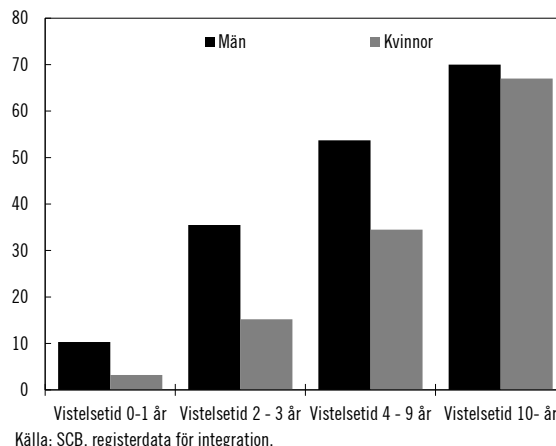
Män arbetar i högre utsträckning än kvinnor två till tre år efter folkbokföring. Det gäller i synnerhet bland personer födda utanför EU/EFTA där hälften av männen var syssel-

satta 2015 jämfört med 28 procent bland kvinnorna. Motsvarande andelar för män födda inom EU/EFTA exklusive Norden uppgick till 66 procent och 54 procent bland kvinnor. Sedan finanskrisen runt 2009 har förvärvsgraden ökat för alla grupper, men har ökat mest bland män födda utanför EU/EFTA.

Sett till gruppen flyktingar, skyddsbehövande och deras anhöriga är andelen förvärvsarbetande män med relativt kort vistelsetid i Sverige påtagligt högre än motsvarande andel för kvinnor. Det tar längre tid för kvinnorna än för männen att ta sig in på arbetsmarknaden. Flyktingar är i stor utsträckning i barnafödande åldrar och kvinnorna tenderar att i betydligt större omfattning än männen ta ut föräldraledighet. Könsskillnaderna i andelen som förvärvsarbetar minskar dock markant för personer som har varit tio år eller mer i Sverige.

Diagram 1.5 Andel personer bland flyktingar, skyddsbehövande och deras anhöriga 20–64 år som förvärvsarbetar efter antal år i Sverige, 2015

Procent

Källa: SCB, registerdata för integration.

Andel högutbildade som har ett arbete som kräver eftergymnasial utbildning

Ur såväl den enskildes som ur ett samhällsekonomiskt perspektiv är det viktigt att människor kan omsätta sin utbildning och sina yrkeserfarenheter i ett arbete med rätt kvalifikationsnivå. Ett sätt att redovisa det är att mäta antalet förvärvsarbetande personer med eftergymnasial utbildning som har ett arbete med hög kvalifikationsnivå (yrkesområde 2–3 i svensk yrkesklassificering) och dividera det med alla förvärvsarbetande med eftergymnasial utbildning. Dessa andelar redovisas för inrikes och utrikes födda i tabell 1.4.

Tabell 1.4 Andel förvärvsarbetande 20–64 år med eftergymnasial utbildning som har arbete med hög kvalifikationsnivå bland inrikes och utrikes födda

Procent

År	Män		Kvinnor	
	Inrikes födda	Födda utanför EU/EFTA	Inrikes födda	Födda utanför EU/EFTA
2006	66,6	43,7	75,0	51,4
2007	66,5	42,7	74,7	51,2
2008	67,0	43,0	74,3	51,6
2009	67,8	44,8	74,5	52,5
2010	67,3	44,4	73,5	52,0
2011	67,3	44,3	73,5	52,3
2012	67,1	44,9	72,9	53,0
2013	66,9	45,2	72,5	53,2
2014	66,9	48,6	71,7	55,3
2015	65,8	47,5	69,9	53,7

Anm. En ny yrkesklassificering (SSYK 2012) infördes 2014, vilket innebär att uppgifterna från och med 2014 inte är jämförbara med data för tidigare år.
Källa: SCB, registerdata för integration.

Andelen högutbildade utrikes födda som arbetar inom ett yrke med hög kvalifikationsnivå är lägre än för motsvarande grupp inrikes födda. Det gäller särskilt utrikes födda män från länder utanför EU/EFTA, där andelen var 47,5 procent år 2015, vilket kan jämföras med 53,7 procent bland kvinnor.

Under perioden 2006–2013 har det skett en viss ökning av andelen högutbildade födda utanför EU/EFTA som arbetar i högkvalificerade yrken. Under samma period har det skett en minskning av andelen högutbildade inrikes födda kvinnor som arbetar inom yrken med hög kvalifikationsnivå. Den markanta ökningen mellan 2013 och 2014 av andelen högutbildade personer födda utanför EU/EFTA som arbetar i högkvalificerade yrken beror delvis på övergången till ny yrkesklassificering (SSYK 2012) och bör därför bedömas med försiktighet.

1.3 Utbildning

Utrikes födda elever i grundskolan

Utrikes födda elever har som grupp sämre utbildningsresultat än elever födda i Sverige. Resultaten i skolan är beroende bl.a. av föräldrarnas utbildningsbakgrund, elevens kön och elevens ålder vid invandringstillfället. Utrikes födda elever som har invandrat efter ordinarie skolstartsalder har betydligt svårare att uppnå

gymnasiebehörighet, både jämfört med inrikes födda och jämfört med övriga utrikes födda elever.

I tabell 1.5 och diagram 1.6 redovisas uppgifter avseende andelen elever invandrade efter sju års ålder som har gymnasiebehörighet efter att ha avslutat årskurs nio. Andelen är betydligt lägre bland de som invandrar från länder utanför EU/EFTA än bland andra. För elever födda utanför EU/EFTA som har folkbokförts efter sju års ålder var andelen med gymnasiebehörighet 42,8 procent år 2016 (flickor 46 procent och pojkar 40 procent), vilket är en ökning jämfört med 2015. Även för de övriga grupperna av utrikes födda har det skett en ökning jämfört med 2015. För inrikes födda elever är andelen med gymnasiebehörighet 91,2 procent år 2016 (flickor 92 procent och pojkar 90 procent). För elever som invandrat vid sju års ålder eller tidigare från länder utanför EU/EFTA var andelen med gymnasiebehörighet 88 procent för flickor och 86 procent för pojkar år 2016.

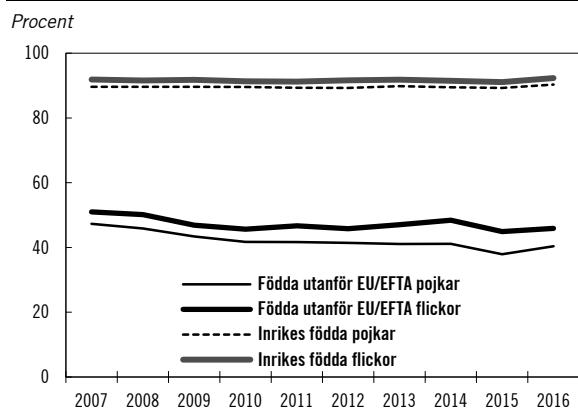
Tabell 1.5 Andel elever med gymnasiebehörighet efter årskurs 9 bland inrikes födda och utrikes födda som har folkbokförts efter sju års ålder

Procent

År	Inrikes födda	Födda inom Norden (exkl. Sverige)	Födda inom EU/EFTA (exkl. Norden)	Födda utanför EU/EFTA
2007	90,7	82,4	70,5	49,0
2008	90,6	77,6	67,3	47,9
2009	90,7	82,2	66,9	45,1
2010	90,4	81,8	65,0	43,6
2011	90,2	83,1	68,9	44,0
2012	90,4	82,6	68,8	43,4
2013	90,8	82,0	72,0	43,8
2014	90,4	79,8	74,2	44,5
2015	90,2	76,3	71,7	41,0
2016	91,2	80,9	74,7	42,8

Anm.: Fr.o.m. 2011 avses behörighet till minst ett nationellt program. Från och med 2011 avses med behörighet att en person är behörig till minst ett nationellt program. Då behörighetskraven skärpts är uppgifterna för 2011 och framåt inte helt jämförbara med tidigare år.
Källa: SCB, särskild beställning från Registerdata för integration.

Diagram 1.6 Andel elever med gymnasiebehörighet efter årskurs 9 efter kön bland inrikes födda och födda utanför EU/EFTA som har folkbokförts efter sju års ålder

Genomströmning i gymnasieskolan

Många elever som har invandrat till Sverige i nära anslutning till gymnasiestarten har svårt att slutföra sina studier i gymnasieskolan. I tabell 1.6 redovisas studieresultat inom fyra år för nybörjare i gymnasieskolan hösten 2012. Resultaten visas för elever med svensk bakgrund (elever som är födda i Sverige med minst en förälder född i Sverige) och elever med utländsk bakgrund (elever som är födda utomlands eller elever som är födda i Sverige vars båda föräldrar är födda utomlands). Resultaten visas även för nyinvandrade elever, liksom för det totala antalet elever när nyinvandrade har exkluderats. Med nyinvandrade elever avses, i enlighet med Skolverkets definition, elever som kommit till Sverige tidigare än 4 år före sin start i gymnasieskolan. Statistiken utgår från elever som är folkbokförda, asylsökande elever ingår inte.

Tabell 1.6 visar att av de nyinvandrade elever som påbörjade gymnasieskolan höstterminen 2012 är det 19,3 procent som har en gymnasieexamen fyra år senare och 4,5 procent som har ett studiebevis⁶. Motsvarande siffror för elever med svensk bakgrund är närmare 76,7 procent respektive 7,0 procent. Som framgår av tabellen är andelen med gymnasieexamen genomgående högre för kvinnor än för män.

Nyinvandrade elever med gymnasieexamen kan antingen ha påbörjat gymnasieskolan på ett

introduktionsprogram och sedan fullföljt ett nationellt program, alternativt ha varit behöriga redan från grundskolan.

Tabell 1.6 Genomströmning inom fyra år för nybörjare år 1 inom gymnasieskolan den 15 oktober 2012

Procent

	Med gymnasieexamen			Med studiebevis		
	Tot.	Kv.	Män	Tot.	Kv.	Män
Elever med svensk bakgrund	76,7	79,9	73,5	7,0	5,3	8,6
Elever med utländsk bakgrund	50,5	56,5	45,1	10,8	9,8	11,8
Nyinvandrad vid gymnasiestart	19,3	21,4	17,9	4,5	4,9	4,3
Totalt exklusive nyinvandrade	73,7	77,2	70,2	8,0	6,3	9,6
Gymnasieskolan totalt	70,8	74,9	67,0	7,8	6,2	9,3

Källa: Skolverket

Behörighet till högskola

Av tabell 1.7 framgår hur stor andel av de som avslutat gymnasieskolan som också har behörighet till högskola. Man kan se samma mönster som för gymnasiebehörighet; kvinnor har bättre studieresultat än män. Andelen med högskolebehörighet har minskat något mellan 2015 och 2016 för kvinnor födda utanför EU/EFTA.

Tabell 1.7 Andel elever med behörighet till högskola efter avslutat gymnasium bland inrikes födda och födda utanför EU/EFTA

Procent

År	Inrikes födda		Födda utanför EU/EFTA	
	män	kvinnor	män	kvinnor
2007	87,1	82,6	74,9	92,0
2008	87,0	85,5	74,8	91,9
2009	88,5	85,7	78,9	93,0
2010	84,4	81,4	71,4	90,4
2011	84,5	81,3	73,2	90,7
2012	83,8	79,8	71,8	90,5
2013	84,3	80,6	72,2	90,7
2014	71,7	84,2	72,0	85,9
2015	72,5	85,8	69,8	87,0
2016	73,4	84,4	70,9	87,4

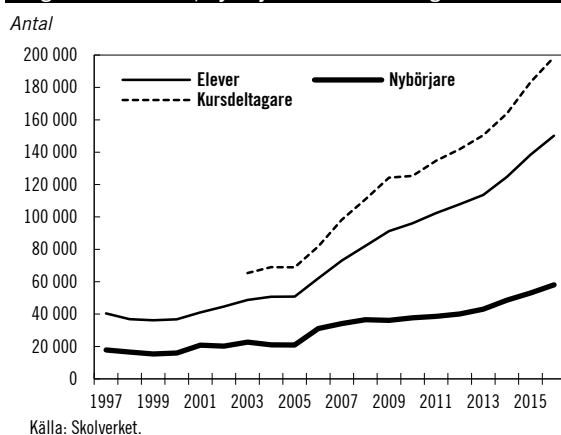
Anm.: Gymnasiereformen 2011 (Gy 2011) har bland annat medfört att andelen behöriga till högskolan minskade kraftigt för personer som läst yrkesprogram år 2014 och senare.

Källa: SCB registerdata för integration.

⁶ Studiebevis utfärdas för elever som inte uppfyller kraven för gymnasieexamen. Studiebevisen som redovisas i tabell 1.6 gäller elever som slutfört ett fullständigt program (2 500 poäng) och blivit betygssatta (A–F) i sammanlagt 2 500 kurspoäng eller fler.

Utbildning i svenska för invandrare (sfi)

Antalet elever i sfi fortsätter att öka och uppgick år 2016 till drygt 150 000 elever. Även antalet nybörjare (personer som fått sin första kursstart under året) ökar och uppgick år 2016 till drygt 58 000 personer. Varje elev studerar i genomsnitt 1,3 kurser om året, vilket innebär att antalet kursdeltagare uppgår till drygt 199 000. Det vanligaste födelselandet bland eleverna var Syrien. Det näst största födelselandet var Eritrea följt av Irak, Somalia, Afghanistan och Polen.

Diagram 1.7 Elever, nybörjare och kursdeltagare i sfi

I tabell 1.8 redovisas studieresultat efter två år för elever som började sfi 2013 och 2014. Resultaten visar att drygt sex av tio har avslutat någon kurs med minst godkänt resultat två år senare. Det är en större andel kvinnor (68 procent) än män (61 procent) som får godkänt på någon kurs. Andelen som avbröt studierna var högre bland män än bland kvinnor. Det är drygt en av tio som antas fortsätta utbildningen. Se närmare beskrivning av sfi under utgiftsområde 16, avsnitt 5.3.2.

Tabell 1.8 Studieresultat efter två år för elever som påbörjat sin utbildning 2013 respektive 2014, prioriterade efter högsta godkända studievägs kurs

	Nybörjare 2013		Nybörjare 2014	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Samtliga elever (antal)	22 582	20 955	23 550	25 025
Andel (%) som slutfört någon kurs med godkänt resultat efter två år	68	59	68	61
Därav				
Kurs A	5	3	4	3
Kurs B	13	13	13	14
Kurs C	15	16	15	15
Kurs D	35	27	36	28
Andel (%) avbrott/studieuppehåll	20	28	21	26
Andel (%) som fortsätter utbildningen	12	13	11	12

Källa: Skolverket.

1.4 Hälsa

Utrikes föddas allmänna hälsotillstånd

I undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC, Statistics on income and living conditions) 2014–2015 och 2016 studeras bland annat det allmänna hälsotillståndet. I tabell 1.9 nedan redovisas hur stor andel som uppger att de har ett bra hälsotillstånd för inrikes och utrikes födda män och kvinnor. Bland utrikes födda kvinnor uppger cirka 66 procent att de har ett bra hälsotillstånd. Detta kan jämföras med inrikes födda män där drygt 79 procent uppger att de har ett bra hälsotillstånd.

Tabell 1.9 Andel med bra hälsotillstånd för personer 16 år eller äldre

Procent

Bakgrund	2014–2015		2016	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Utrikes födda	75,8	70,8	78,7	65,6
Inrikes födda	80,4	76,7	79,4	76,1

Källa: SCB, ULF/SILC.

Psykisk hälsa

Psykisk hälsa mäts med frågan om förekomsten av sömnbesvär eller besvär med ångslan, oro och ångest.

Att ha sömnbesvär eller besvär med ångslan, oro och ångest är vanligast bland utrikes födda kvinnor där 38 procent uppger att de har sömnbesvär och 33 procent uppger att de känner ångslan, oro och ångest.

Tabell 1.10 Andel med sömnbesvär respektive besvär med ängslan, oro och ångest 2016, personer 16 år eller äldre

	Sömnbesvär		Ängslan, oro och ångest	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Utrikes födda	26,8	37,8	26,7	32,6
Inrikes födda	22,5	31,7	18,5	29,0

Källa: SCB, ULF/SILC.